

Sijajen dogodek v Gorici!

Dunajski dečki v Kulturnem centru Lojze Bratuž

foto dd

Živ spomin na patra Corteseja "Da bi čim prej postal blažen"

Skupina minoritov iz Italije, Slovenije in Hrvaške se je prejšnji teden v Trstu poklonila spomenu pred 75 leti tragično preminulega patra Placida Corteseja. V torek, 19. novembra, je obiskala kletne prostore palače na Trgu Oberdan, v kateri je bil v času vojne sedež nacistične tajne policije gestapo. V njej so nacisti zasliševali, trpinčili in ubijali mnoge antifašiste. Med temi patra Corteseja, za katerega teče proces beatifikacije. Patri so blagoslovili podzemne prostore, v katerih so še vidne posamezne celice, v katere je nemški okupator zapiral ujetnike. V tem kraju je Cortese umrl v nepopisnih mukah, vendar ni nikogar izdal. Z molitvijo so patri nagovorili "Nebeškega Očeta, ki je v času sovraštva in vojne prebudil ogenj ljubezni v čistem in plemenitem srcu svojega služabnika patra Corteseja". Njemu v spomin so tudi zapeli pesem.

/ str. 14
Mch

Pevski praznik na Opčinah Pesem jeseni druži pevce 54 let

Revija *Pesem jeseni* je letos zazvenela 23. novembra na Opčinah. Tradicionalno revijo sta organizirali Zveza cerkvenih pevskih zborov iz Trsta in Slovenska prosveta. Revija je letos potekala že štirinpetdesetih po vrsti, vsakič organizatorji poskrbijo, da ponesejo domačo pesem v drug kraj, letos so jo v Prosvetni dom na Opčine. Na reviji *Pesem jeseni* se vsako leto predstavlja lepo število zborov, ki so včlanjeni v ZCPZ. Letos je nastopilo devet zborov, osem domačih in en gostujoč; to je bil Mešani pevski zbor Ciril Silič iz Vrtojbe, ki se je prvič predstavil na reviji Zveze cerkvenih pevskih zborov.

Letošnja vezna nit koncerta so bile obletnice skladateljev in pesnikov. Zato je bilo na njem slišati več uglasbitev pesmi Franceta Prešerna, čigar letos obhajamo 170-letnico smrti, prav tako sta dva zbora pela pesmi Slavka Avsenika, saj letos praznujemo 90-letnico njegovega rojstva.

/ str. 13
Urška Petaros

Gorica / V Galeriji Ars

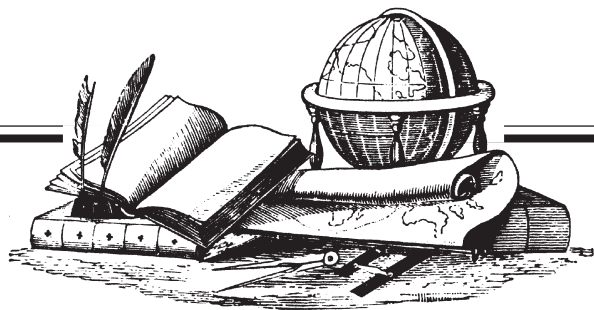
Zbirka GMD prihaja na knjižne police

Goriška Mohorjeva družba je v ponedeljek, 25. novembra, v prostorih Galerije Ars na goriškem Travniku predstavila svojo letošnjo zbirko. Ob prisotnosti avtorjev in urednikov zbirke je večer povezovala prof. Marija Češčut. Uvodoma je pozdravil predsednik založbe msgr. Renato Podbersič, ki se je zahvalil avtorjem knjig in zapisov, urednikom in predstavnikom tiskarn Grafica Goriziana in Budin, pri katerih je GMD letošnje knjige tiskala. "Po evropskih raziskavah je razvidno, da večina Slovencev povprečno prebere v enem letu zgolj eno knjigo", je dejal Podbersič, ki je še dodal, da "ni daleč čas, ko smo se hvalili, da smo 'narod knjige'". GMD pa vstopa v tako - nič kaj spodbudno - stanje z izredno pozitivnim priznanjem,

saj je knjiga poezij Claudie Voncina z naslovom *Emozioni*, ki je pri goriški založbi izšla leta 2017, prejela pomembno priznanje v Firencah. Letošnja zbirka vključuje *Koledar GMD* ter knjige *Spomini na Istro* Štefana Ceka, *Vzponi iz brezna stiske* Kristine Martelanc in *Zajče dogodivščine* Mire Susić. Ob zbirki sta še dve deli, *Mahničeva estetika in literarna kritika* Iva Keržeta in stenski *Naš koledar* za leto 2020. O *Koledarju GMD* je spregovorila urednica Erika Jazbar: "Koledar je knjiga, ki je stara skoraj stoletje in ima za sabo svetlo in veličastno zgodovino". Letošnja publikacija je zelo zajetna in vključuje več kot 60 člankov, ki jih je napisalo približno 60 avtorjev.

/ str. 9

Mednarodni dogovori in deklaracije O naseljevanju muslimanov v Evropi

Dogovori in deklaracije, podpisane na prelomu prejšnjega stoletja

Reporter je 2. 10. 2017 prinesel skrb vzbujajoč komentar o Barcelonski deklaraciji, ki je bila sprejeta ob koncu novembra 1995. Njen uradni namen naj bi bila vzpostavitev stabilnosti na območju Sredozemlja prek prostotrgovinske cone in gospodarskega sodelovanja sredozemskih držav. Tako se je začel proces evromediterranskega partnerstva (Euromed). Del deklaracije, ki se nanaša na prost pretok ljudi in na spodbujanje multikulturalnosti in se uresničuje zelo enosmerno, to je iz islamskih držav v Evropo, pa naj bi njeni tvorci dolgo časa skrivali pred javnostjo ter ga analitiki razglašajo za začetek "organizirane invazije nezakonitih migrantov iz Afrike in Levanta v Evropo".

Že pred sprejetjem Barcelonske deklaracije pa je bila na pobudo Parlamentarnega združenja evro-arabskega sodelovanja sprejeta vrsta dokumentov, kot npr. Strasbourška deklaracija (1975), izjava iz Damaska (1978) idr., ki so spodbujali priseljevanje Arabcev v Evropo, ohranjanje njihove verske in kulturne identitete prek islamskih kultur-

nih in izobraževalnih centrov v Evropi ipd. Vse v smeri, da bi se priseljencem ne bilo treba integrirati v sekularizirano evropsko družbo. To je, da bi na evropskih tleh živeli naprej ne samo svojo vero, ampak tudi šeriatsko pravo, vsaj njegov družinski del. To se, kot bomo videli v nadaljevanju, tudi že dogaja. Pakistanska pisateljica Sabatina James je npr. v svoji knjigi *Obsojena brez zločina: moj boj za vero in svobodo* (založba Družina, Ljubljana, 2016) navedla podatek, da samo v Nemčiji pobijejo na mesec nekaj muslimanskih deklic zaradi družinske časti, kar nekaj tisoč pa jih išče družbeno pomoč, da bi se izognile prisilni poroki. In tako imamo ob uradnem evropskem pravnem sistemu vzporedno ilegalno šeriatsko pravo, ki očitno deluje zelo učinkovito, najmanj na družinskem področju, vključno z omenjenimi krutimi sankcijami.

Iz navedenega komentarja zve- mo tudi, da je junija 1986 sledil tajni sestanek obveščevalnih služb petih muslimanskih držav (Irak, Egipt, Savdska Arabija, Libija, Alžirija), ki naj bi sprejele sklep, da je treba priseljevanje v Evropo čim bolj pospešiti in jo islamizirati. In na koncu je Par- lamentarna skupščina Sveta

Evrope 1991 sprejela priporočilo *Prispevek islamske civilizacije v evropski kulturi*, ki naj bi po mnenju komentatorja v Reporterju poniževalo civilizacijo in vrednote, na katerih je Evropa zrasla. Na konferenci

zunanjih ministrov v Bruslju oktobra 2001, to je komaj mesec dni po napadu na dvojčke v ZDA, pa naj bi udeleženci konference celo sprejeli izjavo, da zavračajo neutemeljeno povezo- vanje med terorizem in musliman- skim svetom ter da je barcelon- ski proces zgled spodbujanja dialoga med civilizacijami. Sve- tovalna skupina evropske komi- sije je nato oktobra 2003 izdala poročilo o študiji, ki naj bi do- kazovala, da bodo arabski mu- slimani, skupaj z muslimani Bolgarije, Balkana in Turčije ter s turškim prebivalstvom v Av- striji in Nemčiji lahko veliko prispevali k "raznolikosti evrop- skega islama". Komentator končuje prispevek, da je Evropa z vsem tem na široko odprla vrata islamu in se mu podredi- la. Politični analitiki pa ocenju- jejo, da so z navedenimi dekla- racijami evropski politiki klec- nili pred arabskim svetom predvsem zaradi kapitala in naf- te. K temu bi še dodal, da tudi zaradi dekadence in demograf- skega izumiranja evropskih na- rodov, potrebe po novi delovni sili, ki bi polnila evropske pro- račune, ter interesa Evrope za sredozemska in bližnjevzhodna tržišča.

/str. 16
Milan Gregorič

Minister dr. Miro Cerar in predsednik AD FJK Fedriga

Za povezovanje čezmejnega prostora

Predstavniki Republike Slo- venije in Avtonomne dežele Furlanije Julijske krajine so se 19. novembra 2019 v Kopru sestali na 4. zasedanju Skupnega odbora Slovenija - Furlanija Julijska krajina. Mini- ster za zunanje zadeve dr. Mi- ro Cerar, ki skupaj s pred- sednikom Av- tonomne dežele Furlani- je Julijske kra- jine Massimi- lianom Fedri- go soprodsedu- je skupnemu odboru, je sodelovanje Slovenije s so- sednjo deželo Furlanijo Julij- sko krajino ozna- čil za dragoceno. Teme na dnevnem redu zasedanja kažejo raznolikost dialoga med Slove- nijo in sosednjo italijansko deželo, ki odraža potrebe ljudi na obeh straneh meje, je izjavil minister dr. Cerar.

Na zasedanju v Kopru, na kate- rem so v okviru šestih delovnih omizij sodelovali predstavniki ministrstev in služb Vlade Republike Slovenije ter deželnega odbora Furlanije Julijske krajine (FJK), so sodelujoči pregledali dosedanje sodelovanje po te- matskih področjih, izmenjali iz- kušnje ter pripravili predloge prihodnjih skupnih aktivnosti na področju prometa, energije, okolja, prostorskega načrtovanja, kmetijstva in razvoja po- deželja, gospodarstva in turiz- ma, raziskav in inovacij, varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami, socialnih zadev in zdravja ter izobraževanja, kultu- re in manjšinskih vprašanj. Na zasedanju je bila sprejeta tudi

skupna izjava. Delegaciji sta se dogovorili, da bo naslednje za- sedanje skupnega odbora pote- kalo v Furlaniji Julijski krajini. Minister dr. Cerar in predsednik Fedriga sta na plenarnem zase- danju izrazila zadovoljstvo zara-

stal na dvostranskem srečanju s predsednikom Fedrigo. Govori- la sta o položaju slovenske na- rodne skupnosti v Italiji, pri čemer je minister dr. Cerar iz- postavil vračanje Narodnega doma v Trstu in zastopstvo slo-

di rednega dialoga in konstruk- tivnega sodelovanja v okviru skupnega odbora, ki lahko predstavlja vzor čezmejnega so- delovanja v evropskem prostoru. FJK je pomembna gospodar- ska partnerica Slovenije, vred- nost blagovne menjave dosega skoraj milijardo evrov letno. Delovanje v okviru skupnega odbora je pomembno tudi za obe narodni skupnosti, saj obravnava vrsto vprašanj, ki se jih neposredno dotikajo. So- predsedujoča sta poudarila, da si bosta Slovenija in Avtonom- na dežela Furlanija Julijska kra- jina še naprej prizadevali za vs- stransko uveljavitev v kultur- nem, družbenem in političnem življenju. Prav tako si bosta obe strani še naprej prizadevali za zagotavljanje manjšinskih prav- ic ter za ohranjanje in razvijanje identitete obeh narodnih skupnosti.

Pred plenarnim zasedanjem se je minister dr. Cerar ločeno se-

venske narodne skupnosti na deželni ravni. Sogovornika sta govorila tudi o migracijah in so- delovanju med Slovenijo in Fur- lanijo Julijsko krajino pri pre- prečevanju nezakonitih preho- dov meje.

Minister dr. Cerar se je pred zasedanjem sestal tudi s predstavi- niki slovenske narodne skupno- sti v Italiji, s katerimi je izmenjal stališča o aktualnih manjšin- skih vprašanjih.

Skupni odbor, ki poteka enkrat letno v obliki plenarnega zase- danja, izmenično v Sloveniji in Furlaniji Julijski krajini, je po- memben institucionalni okvir za krepitev povezovanja in za reševanje vprašanj posebnega pomena za čezmejni prostor in ljudi, ki tam živijo. Predstavniki delovnih omizij se med plenar- nimi zasedanji sestajajo tudi sa- mostojno z namenom poglob- ljanja in iskanja novih prilo- žnosti za medsebojno sodelo- vanje.

DM+ Društvo mladih Slovencev v Italiji

Želijo biti aktivni sooblikovalci naše družbene slike

Skupina DM+ je nastala iz potrebe in želje, da bi mladim Slovincem v Italiji omogočili čim bolj ustrezno for- macijo in spodbujali razvoj za- vedne, kompetentne, aktivne generacije, ki zna vrednotiti manjšinsko stvarnost ter nanjo gleda trezno, pozitivno in nav- dušeno.

Po dveh letih ne- formalnega delo- vanja smo leto- mladinsko skupino razširili in ustanovili društvo, ki nosi ime DM+ Dru- štvo mladih Slo- vencev v Italiji. Vlogo predsed- nice smo zaupali Neži Kravos, od- bor pa za zdaj se- stavlja devet mladih med 20. in 35. letom iz Tržaške, Goriške in Videmske.

Preko našega delovanja želimo mladim nuditi orodja, kompe- tence in motivacijo za samostoj- no delovanje v okolju, v kate- rem živijo, v družtvih, katerih člani so ali še niso. Spodbujati želimo pridobivanje prvih iz- kušenj na področju društvenega delovanja v dobrobit širše skup- nosti ter spoznavanja bogastva okolij, v katerih živimo Slovenci v Italiji. Prepričani smo, da lah-

ko tako opolnomočimo mlajše generacije in jih spodbudimo, da bodo ne le aktivni člani dru- štev, a tudi bolj zavedni in kri- tični bralci, poslušalci, gledalci in volivci.

Novonastali odbor je že začrtal triletni program, v katerem so cilji utrjevanje in ohranjanje slo- venskega jezika, spodbujanje

Prav tam se je rodila ideja, da ustanovimo društvo, ki je mla- do, sveže in odpira vrata vsem mladim, ki so radovedni, rado- živi in želijo biti aktivni soo- blikovalci naše družbene slike. Posebno pozornost bomo na- menili Benečiji, Kanalski dolini in Reziji, zato smo se tudi odlo- čili, da bo naš sedež v Špetru.

Želimo si nam- reč, da bi skupaj in enotno sno- vali svojo pri- hodnost. DM+ je mlada skupina, ki ima namen, da se v naslednjih letih še pomladi: prav zato vabimo vse, ki bi z nami želeli soustvarja- ti izobraževalne, družabne in pri- jateljske trenut- ke, da se nam pridružijo na

prvem širšem srečanju, ki bo 8. decembra 2019, ob 15. uri na našem sedežu v prostorih Inštituta za slovensko kulturo v Špetru (ul. Alpe Adria 69).

Najdete nas tudi na Facebook strani DM+ Društvo mladih Slovencev v Italiji, spletni strani www.dmplus.org in Instagramu ali na info@dmplus.org. Veseli te bomo! Odborniki DM+ Društva mla- dih Slovencev v Italiji

Povejmo na glas

Proti trpljenju otrok

Prav gotovo ni človeka, ki ne bi bil pretresen ob podatkih, koliko hudega doživljajo otroci, ta mala in nebolgljena bitja tako potrebna zaščite, skrbi in ljubezni. Bitja polna svetlobe in pričakovanja le lepih stvari, a istočasno boleče ranljiva na duši in telesu. Res, otrok kot začetno obdobje kasnejše odrasle osebe je nekaj nepopisno navdušujočega, pa naj gre za naše nadaljevanje življenja ali nasploh za vse otroke tega sveta. In ne more biti slučaj, da, če kje pobleže začuti- mo Božjo lepoto in njen nežni sij, potem to krasoto prepoznamo prav v otroku, ki vse vidi in želi videti v luči svojega neskončno zaupljivega srca. Zato je več kot razveseljivo, da je trpljenja otrok, ki se ne morejo braniti, vendarle vse manj, saj so na srečo bila in so uspešna prizadevanja, da more vse več otrok doživljati radost svojega otroštva in so jim pri- hranjene krutosti vseh vrst. O tem poroča Uni- cef ob svetovnem dnevu otroka oziroma ob 30-letnici Konvencije o otrokovih pravicah. V treh desetletjih se je namreč smrtnost otrok, starih do 5 let, zmanjšala za kar 60 odstotkov, od 18 na 8 odstotkov se je zmanjšalo število tistih, ki jim ni bila ali jim ni dana možnost šolanja, poleg tega je vse več držav, ki se načrtno zavzemajo za uresničevanje temelj- nih otrokovih pravic, kot je npr. pravica do zdravljenja, pravica do enakih izhodiščnih možnosti ter celovitega spoštovanja osebe kot takšne. Toda vsak četrty otrok živi v območjih konfliktov in vojn, v katerih se trpljenje naj-

manj potroji - grozljivo strašna je vojna - do 20 milijonov med njimi ne pride cepivo za ob- vladovanje sicer smrtonosnih bolezni in jih je zato v prejšnjem letu umrlo nekaj tisoč na dan, da ne govorimo o revščini, ki jim ne pri- zanaša niti v razvitem svetu - v Italiji v abso- lutni revščini živi 1,2 milijona otrok in podob- no je v odnosu do števila prebivalcev v drugih razvitih državah. Tudi ne smemo podcenje- vati tistega področja otrokovega trpljenja, ki se mu pravi nasilje za štirimi stenami, ko je otrok predmet tega nasilja ali ga mora opazovati. Ni skrivnost, da že prisotnost ob nasilnih dogod- kih lahko v otroku ubije vsakršno svetlobo in prirojeno vero v dobro. Ob vsem tem kdo po- reče, kaj naj napravimo, da se trpljenje ne bo več znašalo nad skrajno občutljivim prvim ob- dobjem človekovega življenja s tako neusmil- jeno neizprosno, toda že z nepopustljivim pozivan- jem k odločnejši zaščiti otrok, s spodbujanjem k večjemu občutenju njihove krhkosti, z dosti večjo zdravniško pomočjo, z vplivanjem na splošno kulturo držav v veliki gmotni stiski bo lahko prišlo do še lepših rezultatov, kot so bili doseženi do zdaj. Ne nazadnje je otrok med vsemi najlepša luč in ta luč je zagotovo najglasnejše sporočilo vsem odraslim, je naj- plemenitejši kažipot vsem in vsemu človeštvu.

Janez Povše

O kamnolomih na tržaškem Krasu in njihovem nekdanjem cvetočem poslovanju

Zapleten birokratski ustroj dejansko pogubno vpliva na kamnoseško dejavnost

Sredi 60. let prejšnjega stoletja je v repentabrski občini delovalo 42 kamnolomov, pred 35 leti 11, danes nobeden. Kako to? Kaj je botrovalo opustitvi oziroma izničenju te tradicionalne dejavnosti, s katero so se preživljale generacije kraškega prebivalstva?

Okrasni kamen iz Repna

Repenski kamen je odporen in temne sive barve, ki je skupaj z nabrežinskim malodane znan po celem svetu. Zlato obdobje izkopavanja kraškega apnenca sovpadaja z vsestranskim gospodarskim razvojem Trsta v 19. stoletju in z gradnjo Južne železnice. V avstro-ogorskem cesarstvu so kraški kamen uporabili pri gradnji palač na Dunaju, Budimpešti (parlament), Pragi, Gradcu in drugje. S prihodom Italije v naše kraje in nastopom svetovne gospodarske krize se je delo v kamnolomih precej zmanjšalo še predvsem zaradi tega, ker je bil Apeninski polotok bogat s kamni in marmorji, kar pa ni veljalo za habsburško cesarstvo. Poznavalci in obiskovalci Krasa vedo, v kolikšni meri so določena območja na njem "posejana" z opuščeni kamnolomi. Tako je v okolici Repna, v Nabrežini, nad Samatorco, v Dolu, pri Slivnem, na Briščah in drugje.

Kljub raznim težavam se je kamnarska (kamnolomi in kamnoseštvo) dejavnost ohranila v Repnu in okolici. Med obema vojnama je bilo v repenskih "javah", kot se na zahodnem delu Primorske reče kamnolomom, okrog 350 zaposlenih. Številne družine so bile lastnice kamnolomov. Državna meja, ki so jo začrtali po drugi svetovni vojni, ni povzročila veliko škode kamnarske dejavnosti na tržaškem Krasu.

Povojne družbene spremembe

V istem času so se fantje na Krasu pričeli odločati tudi za druge poklice. Zaposlovali so se v panogah, ki so cvetele v času gospodarskega čudeža. V eni izmed raziskav, ki so jo izvedli sredi 60. let preteklega stoletja, so geologi ugotovili, da so "zaloge neizkopanega kamna na tržaškem Krasu neizčrpne".

Kljub temu je bilo kamnolomov v Repnu, a tudi drugje, iz desetletja v desetletje manj. Odločilno vlogo pri opuščanju dejavnosti je imel tehnološki razvoj. Ko je v kamnolomih pri izkopavanju uporabo jeklene žice nadomestila žica z diamantnimi zrni, se je podjetje samo z nabavo le-te lahko obdržalo na tržišču. Nepremične visoke žerjave je v kamnolomih počasi zamenjalo delo z modernimi in dragimi bagri. Starejšim upraviteljem kamnolomov, ki so bili blizu upokojitve, se ni dalo v banko za najem posojil, ki so bila potrebna za nakup novih strojev.

"Birokracija" je kriva

Sredi 90. let prejšnjega stoletja so v Repnu in okolici obratovali le še štirje kamnolomi. Enega izmed teh je vodil pokojni Lojze Škabar, čigar sin Miloš se danes ukvarja z vinogradništvom. "Blokje kamna je

tata v glavnem prodajal v sosednjo Furlanijo, Veneto, a tudi v Nemčijo in na Tajsko. Povpraševanje po repenskem kamnu je bilo vselej veliko. Tako je še danes. "Čeprav smo kamnolom zaprli pred 12 leti, nas od časa do časa še sprašujejo po kamnu. Pred mesecem dni, denimo, sem prejel telefonski klic z Dunaja. Iskali so kamen za obnovo stare palače".

Zakaj je potemtakem dejavnost zamrla? "Ko se je tata upokojil, bi morali iti na pot tehnološke posodobitve, nabaviti bi morali drage stroje. Investicija bi bila velika, za katero bi seveda morali najeti posojila. Kako naj bi pa nato ta izplačevali, ko nismo vedeli, kdaj bomo dejansko lahko spet pričeli izkopavati in prodajati kamen? Vse skupaj se je zakompliciralo, ko smo hoteli obnoviti zapadlo dovoljenje za izkopavanje", pravi Miloš, ki je dokaj jezen na "birokracijo, ki ne dopušča razvoja", in nasploh na vse, ki so Kras "blokiral" z raznimi evropskimi in drugimi zaščitnimi območji.

"Ko je oče vodil kamnolom, v 60. in 70. letih preteklega stoletja, je od časa do časa prihajala iz Trsta v Repen komisija. Tej je oče predstavil razvojni načrt kamnoloma, ki ga je pripravil geometer. Komisija je navadno še istega dne odobrila načrt. Delo v kamnolomu je naslednjega dne že steklo". Tovrstnih odobritev načrtov, ki so temeljile na medsebojnem zaupanju in so se sklenile s prisrčnim stiskom rok, je bilo konec s sprejetjem zakonov in zaščitnih norm, ki so jih predlagala okoljevarstvena združenja oziroma jih je zahteval Bruselj. Postopki so postali zahtevni, komplicirani in zamudni.

"Če je dotlej dovoljenje za izkopavanje kamna bilo napisano na dveh straneh, je po novem kup papirjev, ki so ga razni deželni uradi zahtevali za ponoven začetek dela v kamnolomu, lahko meril do pol metra v višino. Najhuje pa je bilo to, da si na odobritev novega dovoljenja moral čakati skoraj pet let, kar pomeni, da v tem času nisi smel niti stopiti v kamnolom. Plačevati si pa seveda moral mastne račune, ki so jih izdajali inženirji, geologi, geometri, agronomi in drugi izvedenci, ki so si prizadevali - ne pa zagotavljali -, da bo novi projekt šel skozi rešeto raznih deželnih uradov.

ja je tudi v Evropski uniji, vendar je tam za podjetnike manj birokratskih ovir. Vse je bolj enostavno. Dokaz za to je območje pri Poklonu zraven Cola, kjer na italijanski strani lastnik jave že vrsto let čaka na dovoljenje. Sto metrov stran, v Sloveniji, pa lahko podjetnik izkopava repenski kamen kar 'v predoru, kar v Italiji iz varnostnih razlogov ni dovoljeno. Stroški za pridobivanje najboljšega krajevnega apnenca so tako nižji". Varnostne zahteve so torej čez mejo bolj

ceno električne energije, ki jo v kamnolomih porabijo veliko, takoj razumemo, da upravitelji kamnolomov v Italiji ne morejo biti konkurenčni kolegom čez mejo.

Kamnolomi ne onesnažujejo

Pavel Purič nikakor ne spada med ljudi, katerim podjetniška žilica kmalu usahne. Dolgo let je upravljal kamnolom, v katerem je delal že njegov oče. V svojem sektorju je izvedel pomenljive investicije, ki so segale do milijona in več evrov. Trezno ocenjuje dogajanje z zornega kota podjetnika, ki je v najboljših časih zaposloval 13 delavcev. "Glavna proizvodna dejavnost so bile v naši občini jave, ki danes vse mirujejo. Hočejo nas uničiti, a tega ne povedo jasno. Evropa bi morala podpirati izkopavanje okrasnega kamna, kakršen je v Repnu", objasni.

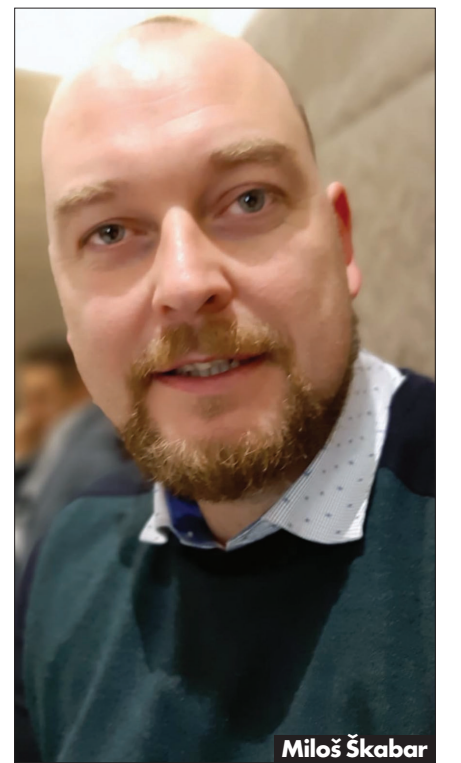
Tudi Pavel je kritičen do modernih oblik "zaščite" ozemlja.

"Zaščitne norme so verjetno napisali ljudje, ki o naravi nimajo najmanjšega pojma. V mojo javo so vsako jutro prihajale srne pit vodo, na žerjavu so gnezdile ptice, hrup strojev je ob delu meznaten, apnenčasti prah, ki se pojavi ob žaganju, moči voda itd. Kljub temu kamnolomce oblasti obravnavajo kot, da bi bili največji onesnaževalci območja. Ali ti ljudje sploh vedo, kaj govorijo? Naše jave so majhne, ne kvarijo izletnikom pogleda na pokrajino. Ko prenehamo dejavnost, lahko jave zasujemo in posadimo drevesa. Po nekaj letih se nihče več

zaveda, da je bila tam nekoč java ..."

Brez kamnolomov manj davkov v javne blagajne

Nekdanji podjetnik opozarja tudi na dejstvo, da z zaprtjem kamnolomov ni več rednega pritoka davkov in pristojbin v občinsko, deželno in državno blagajno. "Naša občina brez kamnolomov izgublja vsako leto okrog 20 tisoč evrov, dežela in država tudi veliko. O tem nihče ne spregovori, a gre za veliko škodo, ki jo utrpí celotna družba", izpostavlja Purič, ki je zaradi vsega povedanega kritičen do "politikov, ki pišejo zapletene zakone, ko bi pa ti morali biti jasni in pre-

Miloš Škabar

prosto napisani, da bi jih lahko razumel vsak otrok". Svete besede. "Zadnji deželni zakon o kamnolomih iz leta 2016 je obupen. Ne dopušča nikakršnega razvoja in je napisan proti podjetnikom. Namesto da bi ljudem, ki delamo, prišli na roko, nam dežela postavlja ogromno ovir. Dejansko nas hočejo pokopati. Zakaj so evropska zaščitena območja začrtali samo na Krasu in ne tudi v Furlaniji?"

Matej Caharija

Kamnolom pri Colu

Kdo je tako nor, da bi šel v banko po denar za nakup strojev za več sto tisoč evrov in nekaj let plačeval izvedence brez jamstva, da bo lahko nekoga dne res spet odprl kamnolom?" Škabarjevi so se odločili, da družinski kamnolom po več stoletjih delovanja zaprejo. Podobno so storili drugi na Krasu in tudi v Furlaniji, kjer so do pred nedavnim v povprečju kamnolomci čakali 4 leta na obnovo dovoljenja za izkopavanje marmorja. **Zaščitena območja proti Slovincem**

Miloš pove v pogovoru na glas to, kar mnogi na Krasu govorijo po osmicah. Tudi v njegovi, ki jo redno in uspešno odpira sredi vasi. "Zaščitena območja so začrtali na tržaškem podeželju, ker tu živimo Slovenci. Smo lastniki območja, a nam zakoni ne dopuščajo nikakršnega razvoja, dejansko smo blokirani. Zalostno je, da so bila zaščitena območja - za katera ni Dežela FJK še sprejela pravilnikov, ki bi lahko vsaj omogočali delni razvoj - začrtana v času levosredinske deželne uprave, torej s strani tiste politike, ki jo Slovenci tradicionalno podpiramo".

V Sloveniji je za podjetnike lažje

Medtem ko so kamnolome na tej strani meje zapirali, so lučaj stran, v Sloveniji, podjetja z laskoto obnavljala dovoljenja za izkopavanje. "Sloveni-

ohlapne. Če k temu dodamo tamkajšnje nižje ceno delovne sile, nižjo obdavčitev dohodkov in kar za tretjino nižjo

19. volilna skupščina Zveze katoliških tednikov v Italiji v Rimu Izvoljen je bil nov državni svet

Minuli konec tedna, od 21. do 23. novembra, je bila v Rimu volilna skupščina Zveze katoliških tednikov v Italiji (FISC), katere edini slovenski član je naš tednik Novi glas. Skupščina je bila volilnega značaja, saj je bilo potrebno med delegati izbrati novo vodstvo zveze FISC, ki bo iz svoje sredine v začetku prihodnjega leta na prvi seji izvolilo novega predsednika, tajnika in ožji odbor. Prvi dan je bil izjemno pomemben zaradi okrogle mize, na kateri so spregovorili dosednji predsed-

nik FISC Adriano Bianchi, predsednik italijanskih založnikov Giuseppe Giulietti, predsednik Zbornice časnikarjev Carlo Verina, generalni tajnik Italijanske škofovske konference msgr. Stefano Russo, častni predsednik Italijanskega ustavnega sodišča prof. Giovanni Maria Flick, UCSI je zastopal Maurizio Di Schino, medtem ko je državni podtajnik za medije sedanje italijanske vlade Andrea Martella zagotovil finančno pomoč tudi v prihodnje. Na okrogli mizi je bil govor o svobodi medijev, pomembno-

sti tiskane besede in predvsem o novih izzivih, ki čakajo predvsem tiskano besedo. Iz Triveneta so bili na skupščini izvoljeni odgovorni urednik goriškega tednika Voce Isontina Mauro Ungaro, Lauro Paoletto, ki je urednik tednika La Voce dei Berici iz Vicenze, ter odgovorni urednik Novega glasa Jurij Paljk. Prvič je kak slovenski urednik član vodstva FISC in prav to je dokaz, da se v Cerkvi in pri zvezi FISC zavedajo pomembnosti slovenske narodne manjšine v Italiji.

Ponovno v Etiopiji (9)

Iz Kobba v skupnost Bole

Náš kombi se odpelje. Vozi šofer Samuel. Sestre iz Eritreje, sestra Abrehet in še nekaj potnikov je z nami. Ko smo že skoraj zunaj iz mesta, se nekdo spomni, da je doma nekaj pozabil. Samuel obrne in vrnemo se pred samostan. Zavijam z očmi. Uf, najprej mi je sestra rekla, da je odhod ob šestih zjutraj. Ponoči skoraj nisem spala od strahu, da se ne bi zbudila pravočasno. Ko sem prišla k zajtrku, so vsi še spali. Ob osmih so pili kavo in veselo klepetali. Zdaj se vračamo, ker smo nekaj pozabili ... Bog ve, če bomo v takem tempu prišli pravočasno na letališče ... Na poti nas trikrat ustavijo vojaki. Ustavljajo tudi druga vozila in avtobuse. Samuel vsakič vzame v roke križec, ki ga ima na vrvi okrog vratu in ga poljubi. In kajpak tudi letala nisem zamudila.

V prazničnih oblačilih

Vrnem se v skupnost Bole. In kaj zglebam na mizi v jedilnici? Nedotaknjeno plastenko s prahom baobaba. "Nismo vedele, kako se to uporablja", reče provincialka, sestra Abrehet. Vzajemem kozarec, natočim vodo, dodam žlico baobaba, pomešam in spijem. "Če je kaj strupenega, bom umrla prva", rečem. "In jaz bom umrla s teboj", reče sestra. Sestro Abebo in sestri Nigisti se odpeljemo do tovarne piškotkov. Sestra Abeba bo kupila nekaj kartonov piškotkov za Kobbo. Tam jih bo dostavila v nekakšen kiosk, kjer dela njen znanec, invalid. Na tak način mu pomaga preživeti. Tudi do kioska je prišel z njeno pomočjo. Sestra Abeba skrbi za

vse, pomislim. Skozi okno lepe pisarne zagledam skromno avtomehanično delavnico, ob njej pa je parkiran bel mercedes, ki ima na vsaki strani vsaj petero vrat ... Pridruži se nam še sestra Letezghi in se odpeljemo v bolnišnico, ki jo vodi neki skandinavski zdravnik. Bolnišnica je zelo lepo

galu ulice skozi okno kombija zagledam Biteush. Na vozičku je. "Biteush"! zavpijem na ves glas in hočem kar skočiti iz kombija. Zdi se, kot bi me slišala, saj takrat pogleda proti kombiju in se nasmehe. "Tu ne moreš izstopiti, sredi ceste smo", reče sestra Abeba. Sestra Nigisti zavije v sosednjo ulico, v kateri je naš samostan. Hitro stopim iz kombija, sestra Abeba pa: "S tabo grem, hočem videti, kdo je ta tvoja deklica". Sestra Abeba hodi počasi, saj se po poškodbi še vedno opira na palico, in ko prideva do križišča, Biteush ni nikjer več. Hodiva malo sem in malo tja, sprašujeva, a o Biteush nihče nič ne ve. Kar razočarana sem. In sprašujem se, ali se ni Biteush skrila, ker je njej prav tako grozno nerodno kot meni. Ustaviva se pri neki stojnici s knjigami in sestra Abeba se začne prijazno pogovarjati, ponujajo nama knjige in tako odkrijem, da so Jehovove priče tudi v Etiopiji.

Imam načrt in zaupam ga sestri Nigisti, ki kot ekonom skrbi za vse skupnosti teh uršulink v Etiopiji. Za Kobbo hočem kupiti pralni stroj. Sestra Bisirat mi je namreč rekla, da bi si zelo želela imeti pralni stroj. Zdej dekleta namreč perejo na roke in so kar obremenjene. "Če pa je kaj preveč umazano, na primer zaradi menstruacije, vržejo stran". Jaz se seveda zgražam in rečem, da moramo tudi mi delati, če hočemo kaj kupiti. Sestra Nigisti prosi, naj to ostane skrivnost, a vseeno mora povedati provincialki. Tak je pač njihov red. Najprej se voziva po mestu in iščeva bankomat. Sestra Nigisti namreč pravi, da se nikjer ne da plačati s kartico. Bankomati da-

urejena, razen zdravnika pa so vsi zaposleni domačini. Obiščemo sestri iz skupnosti Svete Ane. Mlada sestra z velikimi črnimi očmi se razveseli našega obiska. Zdi se izčrpana in kmalu se poslovimo. Ko sprašujem sestri, kakšno bolezen ima, ne ve nobena nič natančnega. Peljemo se mimo lepih hiš, obdanih z visokimi ograjami, skozi katere silijo veje bugenvilije. Ženske, ki nam prihajajo po ulici nasproti, so oblečene v dolge obleke in pokrite z rutami. Visoke so in lepe. "To so Somalke", reče sestra Letezghi.

Ko se vračamo v samostan, na vo-

nes nikjer ne delujejo, ker je prišlo do izpada elektrike. Tako morava na banko. Neki možak nama prijazno pomaga parkirati in čuva avto. Pred vhodom v banko stoji straža. Na levi moški, na desni ženska. Sestra Nigisti stopi do ženske v uniformi, ki jo pretipa, če ima kje skrito kako orožje. Mene pa pošlje k sosedu. Ker imam kratke lase in sem oblečena v hlače, me ima očitno za možkega. Ko stopim pred njega, pa me začudeno pogleda in pošlje nazaj k sodelavki. Potem se vsi smejemo in na koncu se s stražarko še objameva. A tudi na banki s sestri Nigisti nimava sreče. Ko sva končno na vrsti, nama povedo, da se ne da nič narediti. Tako se odločiva, da bova šli do trgovine vsaj pogledat, kakšne pralne stroje imajo in koliko stanejo. Prodajalka je mlada, in ko prijazno razlaga sestri Nigisti tehnične podrobnosti in cene, se oziram naokrog in vidim, da se da plačati s kartico. Ko odtipkam svojo številko, ne vem, ali sploh še imam toliko na računu ... Ko vidim listek, skoraj poskočim od veselja. Zdej bodo tudi vsi pralni praški, darilo sester iz Benina, ki sem jih pritorila do sem, lahko izpolnili svoje poslanstvo. S sestri Nigisti naloživa pralni stroj na kombi in ga doma skrijeva v vrtno lopo. Ko se bo sestra Abeba vračala v Kobbo, bo odpeljala tudi pralni stroj. To je "surprise", zaradi katerega bom še dolgo vesela. Trgovina z rjuhama pa se že zapira, in ko sestra Nigisti vidi moje razočaranje, reče: "Ne skrbi, Špela, saj ni treba vse naenkrat, naj še za drugič kaj ostane". Tudi tokrat me preseneti globoka umirjenost, polna zaupanja, s katero ti ljudje prenašajo vse življenjske težave.

/ dalje
Špela Pahor

Kratke

Doberdob / Zahvalna nedelja

Zahvalno nedeljo in sv. Martina, našega župnijskega zavetnika, smo letos obhajali zelo slovesno. Že v soboto pred Martinovo nedeljo so naši kmetje pripeljali k blagoslovu traktorje. Po blagoslovu so se za spomin postavili "na ogled" našemu fotografu. V nedeljo smo imeli v gosteh g. dr. Silvestra Fabjana, kanonika novomeškega kapitlja in župnika sv. Miklavža. Njegove vzpodbudne besede so nas spodbudile k dobroti in skrbi za našo župnijo. Po slavu smo pred šolo pripravili kratko družjenje, ki ga je popestrila godba Kras in nam zaigrala poleg himne sv. Martina še nekaj poskočnih viž. / Karolina Vizintin

Teden Slovenske karitas 2019

Od 25. novembra do 1. decembra 2019 poteka letošnji Teden Karitas. Na tak način v Sloveniji obeležujejo 29-letnico organizirane oblike delovanja dobrotne ustanove. Pod geslom "Dobro iz vsakega srca" ljudi še naprej vabijo k sočutju, dobroti in h konkretni solidarnosti z ljudmi v stiski. V sredo, 27. novembra, je na programu 29. dobrotelni koncert Klic dobrote, ki bo potekal v dvorani Golovec v Celju s pričetkom ob 20. uri. Med neposrednim prenosom na TV Slovenija, Radiu Slovenija in Radiu Ognjišče ter ves mesec december bodo zbirali sredstva za pomoč slovenskim družinam v stiski. Istega dne bo romanje prostovoljcev in sodelavcev Karitas na Slomškovo Ponikvo. Na krajevni ravni bodo v Tednu Karitas župnijske Karitas pripravile različne dogodke in dneve odprtit.

ZAKAJ PRAV JEZUS? (93)

PRIMOŽ KREČIČ

Uboštvo, način Jezusove ljubezni

Evangeliji poročajo, da je bil Jezus blizu ubogim. V družbi, ki je izpostavljala bogastvo, moč in uspešnost, marsikdaj tudi nasilje ter hudobijo, se je pojavila Jezusova skrb za uboge, majhne, tiste, ki jih drugi niso hoteli videti. Po vrtni iz babilonskega izgnanstva je v Izraelu zaživel tako imenovano **gibanje 'Jahvejevih ubogih'**, ki je **spodbujalo zaupanje v Gospoda in pričakovalo rešitev**, ki jo podarja le Bog. (Sof 3,12-13) Jezus je živel in deloval v tem duhu in bil v vsem služabnik Boga.

Rodil se je v hlevu v Betlehemu, morali so bežati v Egipt pred Herodom, po njegovi smrti so se vrnil v Nazaret, kjer je odrasel. V nastopnem govoru, na začetku javnega delovanja, je s prerokom Izaijem napovedal, **da je poslan, da prinese rešitev ubogim** in jim pripravi osvoboditev. (Lk 4) V Govoru na gori je vzkljnil ubogim, naj se veselijo, ker so odprti za nebeško kraljestvo. (Mt 5, 3)

Značaj njegove družine se je pokazal **ob darovanju v templju**, ko so njegovi starši darovali za odkupnino prvorojenca dve grlici ali dva golobčka. (Lk 2, 22-24) Kljub temu je mogoče reči, da je **odrašal v preprosti, a ne povsem revni družini**. Ni mu bilo treba berati, z Jožefom sta bila tesarja in zaslужila za vsakdanje življenje. (Mt 6,25.34) Svoje dostojanstvo je pokazal tudi z obleko. Evangelist Janez poroča, da je imel suknjo, ki je bila kvaliteta in vredna. Zato je vojaki niso razdelili, ampak so žrebali zanjo. (Jn 19,23-24)

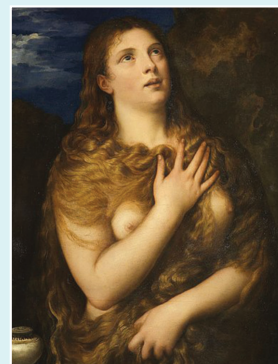
Kot učitelj **se je odpovedal zunanji varnosti in se izročil v Božje roke ter živel odvisen od dobrote ljudi**. Pismouku, ki je želel hoditi za njim, je pokazal na svoje uboštvo: "Lisice imajo brloge in ptice neba gnezda, Sin človekov pa nima, kamor bi glavo naslonil". (Mt 8,20) Po drugi strani je šel v hiše različnih ljudi in bil njihov gost. Pomemben mu je bil zlasti **svobodni odnos do bogastva in nenavezanost**. Bogatemu fantu je predlagal, naj razda svoje imetje in potem pride, da bo njegov učenec. Evangelist ko-

mentira, da je fant z žalostjo odšel, ker je imel veliko bogastvo. (Mt 19,22) Jezusovo uboštvo je omogočalo izredno svobodo, tako se je izognil nameri ljudi, da bi ga postavili za kralja. (Jn 6) Kot prerok **se ni dal ujeti v nobeno skupino ali miselno shemo**, ostal je pričevalec za resnico. Ta notranja in zunanja svoboda sta bodli v oči tedanjim religioznim in narodnim voditeljem. Ko je hodil iz mesta do mesta, **so ga spremljale nekatere žene**: Marija Magdalena, Ivana, žena Herodovega oskrbnika Husa, Suzana in druge, ki so jim stregle iz svojega premoženja". (Lk 8, 1-3). V odnosu do materialnih dobrin Jezus **ni**

zahteval popolnega uboštva, vabil je k svobodi in dajal prednost ljudem, ki so bili v stiski. Filip je ugotovil, da bi potrebovali vsaj 200 denarjev, da bi nahranili veliko množico ljudi v puščavi. (Jn 6,7) Za plačevanje tempeljskega davka je naročil Petru, naj ulovi ribo, ki bo imela kovanec in s tem plača zase in zanj. (Mt 17,27) Evangeliji poročajo, da so **imeli blagajno**, kamor so spravljali darove za svoje delovanje in za uboge. (Jn 13,29) Jezus tudi **ni zavrnil maziljenja z dragoce-**

nim oljem, ki ga je bil deležen v Betaniji. (Jn 12,1-7)

Kapucin Larranaga poudarja, **da je skrivnost ubogega Jezusa v poti, ki gre od uboštva k ljubezni**. V svojem uboštvo je bil pripravljen služiti ubogim vseh vrst. Ti so bili svobodni, da so se mogli nasloniti na Boga in se odprli ljubezni drugih. Usmiljenje je gibanje ljubezni, ki oživlja in ozdravlja. **Njegovo usmiljenje je zraslo kot sočutje do ubogih**. (Mt 14,14) To ni bilo le čustvo, ampak moč podpore in spodbude. Z njim je zaustavil zlo, ki je povzročalo toliko bolečine in krivice. Sveti Pavel pravi, Jezus se je približal vsem človeškim revščinam, da bi jih mogel obdati s svojo ljubeznijo. (2 Kor 8,9; Flp 2,6-8). Tudi papež Francišek poudarja, da se Bog ne razodeva v moči bogastva, ampak v slabosti in uboštvo, kar je velika skrivnost učlovečenja. Če smo odprti zanj, **moremo začutiti uboštva drugih in jih obogatiti z Jezusovim uboštvo**.

Poslanica papeža Franciška ob svetovnem dnevu ubogih "Upanje, ki ga imajo ubogi, ne bo nikoli razočaralo" (3)

Našim očem ne more uiti, da se razglasitev blagrov, s katerimi je Jezus začel pridigati o Božjem kraljestvu, začne z besedami "blagor ubogim" (Lk 6,20). Smisel tega paradoksalnega oznanila je v tem, da ravno ubogim pripada Božje kraljestvo, saj so v takšni situaciji, da ga lahko sprejmejo. Koliko ubogih srečamo vsak dan! Včasih se zdi, da z razvojem civilizacije njihovo število narašča, namesto da bi se zmanjševalo. V stoletjih evangeljski blagor postaja vedno bolj paradoksalen; ubogi so vedno bolj ubogi, najbolj ubogi so ravno danes. Jezus pa, ki je vpeljal svoje Kraljestvo tako, da je v njegovo središče postavil uboge, nam želi povedati naslednje: vpeljal ga je on, nam, svojim učencem, pa je zaupal nalogo, da ga odgovorno razvijamo – dajajoč upanje ubogim. Nujno je, še posebej danes, ponovno oživiti upanje in povrniti zaupanje. Te naloge krščanska skupnost ne sme podcenjevati. Iz nje izhajata moč in verodostojnost našega oznanjevanja in pričevanja.

6. V bližini ubogih Cerkev sama

sebe prepozna kot ljudstvo, razpršeno med številne narode, s poslanstvom, da vse vključi na skupno pot odrešenja in da se nihče ne čuti tujca ali izključenega. Stanje ubogih nas obvezuje, da se na noben način ne oddaljimo od Gospodovega skrivnostnega Telesa, ki trpi v njih. Poklicani smo, da se dotikamo njegovega Telesa; takšno služenje je pristna evangelizacija. Socialno zavzemanje za uboge ni dejavnost, ki bi bila privesek evangeljskega oznanila, marveč ravno nasprotno; dokazuje realizem krščanske vere in njeno zgodovinsko vrednost. Ljubezen, ki rojeva vero v Jezusa, njegovim učencem ne dovoljuje, da bi se zaprli v zadržljiv individualizem, skrit med drobce intimne duhovnosti, brez vpliva na življenje družbe (prim. Apostolska spodbuda Evangelii gaudium, 183). Pred kratkim smo objokovali smrt velikega apostola ubogih; Jean Vanier je s svojo predanostjo odprl nove poti sobivanja z osebami z družbenega obrobja. Od Boga je dobil dar, da svoje življenje posveča bratom in sestram, ki jih družba zaradi njih-

vih posebnih potreb pogosto izključuje. Bil je naš "svetnik za sosednjimi vrati". S svojim navdušenjem je znal zbrati okrog sebe mnoge mlade, možke in ženske, ki so vsakodnevno delili ljubezen in povrnili nasmehe nebojnim in ranljivim. Ponudil jim je barko rešitve proti osamljenosti in odrinjenosti. Njegovo pričevanje je spremenilo življenja številnih ljudi in pomagalo svetu gledati na najbolj ranljive in slabotne z drugačnimi očmi. Klic ubogih je bil slišan in obnovilo se je neporušljivo upanje z vidnimi in otipljivimi znamenji konkretne ljubezni, ki je še danes dostopna našim rokam.

7. "Odlučitev za uboge, ki jih družba zametuje in odmetava" (Evangelii gaudium, 195) je prednostna izbira, ki so ji Kristusovi učenci poklicani slediti, da ne bi izdali verodostojnosti Cerkev in bi podarili učinkovito upanje nezahčitenim. Krščanska ljubezen najde v njej svojo potrditev, saj, kdor svoje trpljenje zlije s Kristusovo ljubeznijo, prejme moč in evangeljskemu oznanilu daje veljavo.

/ dalje

NOVA GORICA Ob 40. obletnici začetka gradnje cerkve

Cerkev Kristusa Odrešenika naj še naprej daje nove in nove sadove

Ob koncu prejšnjega tedna je krščansko občestvo v Novi Gorici imelo dvojen praznik. V nedeljo, 24. novembra, na praznik Kristusa Kralja, je bilo v cerkvi Kristusa Odrešenika praznovanje diamantne maše msgr. Gašperja Rudolfa. Večer prej pa so v isti cerkvi, ki je bila

Jože Možina, Alojz Kržišnik, Gašper Rudolf, Marija Jelen in Renato Podbersič (foto dd)

za to priložnost polna, predstavili zbornik s pomenljivim naslovom *In semena so dajala sad*, ki je izšel ob 40. obletnici začetka njene gradnje. Obstajajo tudi dosti starejše župnije, toda v Novi Gorici se je v zadnjih 40 letih marsikaj zgodilo, je bilo uvodoma povedano. O marljivih delavcih, ki so zaorali ledino, o mejnikih, prehojeni poti, semenih in sadovih, sedanjih in prihodnjih izzivih so v soboto na večeru, ki ga je povezoval Jože Možina, glasbeno pa sta ga obogatili mladi violinistka Sara in čelistka Julija, spregovorili prvi župnik, jubilat Gašper Rudolf, sedanji župnik Alojz Kržišnik ter urednika zbornika prof. Marija Jelen in Renato Podbersič ml. Msgr. Rudolf - v Novi Gorici je bil v letih 1976-2013 - je poudaril, da je bil pred štirimi desetletji poseben milostni čas. Gospod je deloval, dobronamerni ljudje pa so se temu času prilagajali in so sodelovali. Pred 50 in več leti se je število prebivalstva v Novi Gorici začelo večati in obenem se je začela oblikovati verska skupnost, ki je klicala po ustanovitvi nove župnije. Ko je prišel g. Rudolf kot prvi župnik, je začel de-

lovati na Partizanski ulici 40, v stanovanjski hiši, ki je postala prvo župnišče in cerkev. Pot do nove cerkve je bila polna ovir, nekaj poskusov je spodletelo, na koncu pa jim je le uspelo. V začetku je bilo ljudi malo, počasi pa so se začeli zbirati, je povedal prvi župnik, ki je še podčrtal, da smo pred Božjo besedo vsi enaki: začeli so se družiti tudi zelo različni ljudi, nastalo je zaupanje med bolj in manj izobraženimi, "a to ni moja zasluga, to je delovanje Sv. Duha". Časi se sicer hitro spreminjajo, občestvo se krči, ljudje so še prestrašeni, Cerkev izdaja dokumente, ki so žal "mrtvi". Cerkev se mora deklarirati, je zatrdil jubilat, ki se je še zahvalil Bogu "za poštene, odkrite in pogumne ljudi, da so kljub mojim napakam šli skozi življenje". G. Kržišnik je povedal, da so bili časi pred 30-40 leti drugačni. V škofiji je tedaj občutil močno vzhujenje sinodalnosti, "vsi smo se pogovarjali, razmišljali, načrtovali". To bilo lepo, vsi so se čutili poklicane v dogajanje. Do župnije in njene prenove je prišlo, ker so ljudje začutili v sebi neko željo, potrebo. "Evangelizacija je

stvar želje srečati Jezusa Kristja, spoznavati evangelij". Cerkev kot institucija se spreminja, "ljudje pa vedno bolj postajajo sol, ki daje okus tudi drugim. Danes so laiki postali sol zemlje". Cerkev kot institucija je danes morda manj vedna manj, zaupati pa moramo v Božjo previdnost. Religija, ki je "zastupljala in zasluževala vernike", upada; krepki pa se živa vera, živ odnos z Bogom, odrešujočim in velikonočnim Kristusom, je še dejal g. Kržišnik. "Kdor hoče danes biti kristjan, bo prečiščen kristjan". Pomembno je, da se še naprej prepuščamo Sv. Duhu, da z njim sodelujemo. "Je dovolj malo in Sv. Duh bo delal čudeže". Urednica zbornika prof. Marija Jelen je obrazložila, kako je do publikacije sploh prišlo. Ko so se menili, kako bi obeležili praznovanje, je sama predlagala, da bi izdali v skromnem obsegu publikacijo z utrinki, drobci iz župnijske kronike. Po začetni skepsi prisotnih je stopila v stik z zgodovinarjem Renatom Podbersičem, ki se je po tednu dni pojavil z bogatim gradivom, dokumenti in

fotografijami. V knjigi so tudi glasovi župljanov. Bistveno je, da ne govori samo eden, da je sodelovalo veliko ljudi, je še povedala urednica. V zborniku je "apoteoza" g. Gašperja, ki ima največ zasluge za zgraditev cerkve, toda sadovi niso samo stavbe, "sadovi so ljudje". In ti pripadajo ne samo župniji Gašperjeve epohe. Prispevki vernikov so zelo različni in bogati, med njimi so tudi molitve v zahvalo. "Moč vere je sporočilo, ki je prišlo iz občestva". Veliko ljudi je odprlo svoja srca, njihova pričevanja veliko povedo. Spregovorili so tudi današnji odrasli, ki so bili v novi cerkvi krščeni in birmani, ki vero tam gojijo in posredujejo naprej. "Pričevanja so tudi upanje, da bo cerkev Kristusa Odrešenika dajala še vedno nove in nove sadove". Goriški prostor je duhovno, kulturno in politično dedič oglejskega patriarhata, je povedal Renato Podbersič, ki je orisal, kako se je to ozemlje spreminjalo glede cerkvenih uprav. Oglej je kril to območje do srede 18. stol., ko je bil patriarhat ukinjen in je v Gorici nastala nadškofija.

/str. 20
Danijel D.

Misel za 1. adventno nedeljo

Pripravljeni na prihod

Že vstopamo v novo cerkveno in bogoslužno leto, ki se vsakič začne z adventnim časom. Le-ta lahko kaže na tistega, ki prihaja, lahko pa tudi na tisto, kar prihaja - to je najbolj značilno za prvi del adventa, ki se torej po tematiki ne razlikuje od tematik konca cerkvenega leta. Cerkevni očetje govorijo o treh vrstah prihodov Kristusa, o tistem v mesu, ki se je že zgodil, o njegovem duhovnem prihodu, ki naj bi bil za vsakega posameznika nekaj aktualnega, kar mora doseči v času svojega zemeljskega življenja, pa seveda o drugem Gospodovem prihodu ob koncu časov. Res je sicer, da bi se morali ljudje precej bolj ukvarjati ne toliko s tem, kdaj bo ta splošni konec časov,

čas za sprostitev, ga izkoristimo. Greh je tudi neprestano delati, brez vsakršnega predaha, žal pa danes premnogi kristjani še nedeljo izkoriščajo za "hlapčevsko" delo, kot je bilo lepo označeno s starinskim izrazom, pa za nakupovanje, prej pa za počitek, ker v dneh pred tem zanj ni bilo časa. Nič ne de, če so sveti zakramenti, predvsem sveta maša, in predvsem nedeljska, sredstva za dosego Božje milosti, torej za dosego tiste življenjske vitalnosti več, po kateri vsi hrepenimo. Ker je ta zastojni dar, si domišljamo, da bo prišla kar sama od sebe, nam pa nič ni treba storiti. Ni res, z milostjo je potrebno sodelovati, predvsem to pomeni, da se notranje očistimo in uredimo, kar se dogaja z

kolikor bolj, kdaj bo konec njegovega zemeljskega časa, torej kdaj bo umrl. Kakor nam lepo pove katekizem, o smrti vemo le, da bomo umrli, ne vemo pa tega, kdaj, kje in kako se bo to zgodilo. Zato nas naš Gospod vabi k čuječnosti. Dandanes je o tej zadevi precej govora, a žal preveč v neki "new age" preobleki, ki pa nima kaj dosti skupnega s krščanskim pojmovanjem. Ko namreč Jezus pravi: "Čujte, torej...", misli zelo praktično, ne pa to novodobno pojmovanje, ko se nekdo giblje le okoli samega sebe in doživlja le samega sebe... Ne, gre za to, da središče svojega življenja "spreobrnemo", da je "jaz" šele na tretjem mestu, na prvem pa Bog, potem pa bližnji. Enostavno povedano, treba je delati svoje stanovske dolžnosti ob njihovem času, torej vse tisto, kar pripada posameznikovemu stanu. Najprej je treba reči, da smo kristjani, zato pa je potrebno pri vsem, kar smo, dodati še pridevnik "krščanski". Kot je lepo dejal oni dan prijatelj, je najboljši kristjanov antidepressiv vsakodnevna 15-minutna molitev, kar je minimalna kristjanova dnevna dolžnost, če seveda ni duhovnik ali redovnik. Vse pa se potem giba okoli jasnega urnika ali režima, ki ga imamo v dnevu, kjer vselej delamo tisto, kar imamo ob določenem času delati - v službi se posvečamo službi, doma se posvečamo svojim, ko beremo, beremo, ko se igramo, se igramo, ko imamo

redno molitvijo, spovedjo in udeležbo pri nedeljski in praznični sveti maši. Kakor drugod bi tudi na tem področju radi samo dosegli pravice, ne bi pa najprej izpolnili svojih dolžnosti. V evangeliju je omenjeno vsakdanje delo. Ni težava v tem, da je nekdo "vzet" med svojim rutinskim delom, ker se to lahko zgodi, temveč, da je takrat pripravljen. Neki menih je v času sprostitev, recimo, igral šah z drugim, pa so ga vprašali, kaj bi napravil, če bi se pa zdaj zgodil drugi prihod in bi prišel Gospod Jezus. Odvrnil je, da bi še naprej igral šah, ker bi Jezus takrat to od njega tudi pričakoval. Sv. Janez Fisher je bil pripravljen na svoje srečanje s Kristusom ob mučeniški smrti. Zato je, potem ko so ga zbudili dve uri prezgodaj, še dve uri lepo spal, dokler ga niso ponovno zbudili, da bi ga končno usmrtili. Takrat je pač bil čas za spanje. Ljudje so bili v Noetovih dneh opozorjeni, naj se odvrnejo od pregrehe in naj živijo krepostno, a se za to niso zmenili, temveč so le hlastali za svetnimi užitki. Da nas ne bi našel nepripravljen, nas zato Gospod vabi, da v adventnem času vse spet postavimo na pravo mesto, kjer bodo sredstva sredstva, lepo podrejena ciljem. Angleško govoreči lepo pravijo, da je sreča, "Joy", sestavljena iz treh črk, ki kažejo vrstni red: Jezus (Jesus), drugi (others), ti sam (yourself).

Andrej Vončina

Pismo mojemu župniku Dragi gospod župnik!

Poleti ste romali na Sv. Višarje. Ne vem, ali ste ostali tudi za nas, ki smo ostali doma. Zame so Višarje sveti kraj, pa ne zato, ker je tam gori Višarska Marija, saj tudi v naši cerkvi imamo Marijin kip, kjer lahko molim k Mariji. Zame so Višarje važne, veste zakaj? Tam sem se pred nekaj več kot tridesetimi leti "zaletela v svojega Franca" - vžgalo se je in zdaj sva tu! On trd Kraševac, jaz trmasta Gorenjka. - Če zagrmi, "pogliha" in tako gre naprej. To so poddedovali tudi otroci in tudi v njih je malo trdote in malo trme... Saj veste, hruška ne pade daleč od drevesa, razen, če je vsajena na bregu, teh pa je na Gorenjskem sila malo... "Kamni ali kraške balote, pa so tam, kjer so vedno bile in bodo, tako ali drugače, trde!" Veste, zakaj Vam pišem? Zato, ker zapažam, da so naše pušice (amožna), kot tudi naši ofri vsaj v naši cerkvi podobni beračevi malhi. Kot Gorenjko me razjezi, ko vidim našega mulca, ko med mašo pobira in naše božje ljudstvo spuščja v tisti njegov koš cvenke - ali evrozlatnike - pet, deset, petdeset centov ali pa se obrnejo proč... Prav iz srca povem, da se mi smilite, ko morate to beračijo prešteti. Zadnjič, ko

sem stala v vrsti za vami, sem slišala, kako vas je blagajnik nagovoril: "Dober dan, gospod župnik in vaša Božja mizerija!" Vi pa ste se posmejali... Jaz bi zavpila, po Gorenjsko - zaropotala, da bi se stresel zvonik in bi začelo zvoniti z vsemi zvonovi, Vi pa tiho! Prav zato Vam prilagam župnijski list iz svoje rojstne župnije na Gorenjskem, kjer je naš tamkajšnji gospod župnik, ki je sila izobražen, zelo načitan, govori več jezikov, fina in elegantna oseba, takole zapisal v tamkajšnji župnijski list: "Navada je, da ob praznikih pri zaključni slovesnosti je tudi ofer ali darovanje za potrebe župnije. Na ta dan ne mečemo v košaro bakrenih novcev, kakor delajo nekateri v svojo sramoto. Vsak naj daruje po svojih močeh, vendar toliko, da ga ne bo sram, če bo komu moral povedati, koliko je dal! V koš vrzi toliko, kolikor zmoreš, da te vsaj malo zaboli, in - v nespameti govorim - če se že hočeš pohvaliti, toliko, da bi te drugi občudovali. Mislim, da imajo tisti, ki redno pridejo v cerkev k maši, ob taki priliki večjo dolžnost dati nekoliko več kot oni, ki redno podpirajo župnijo. Tisti, ki malokdaj pridejo v cerkev, bi pri ofru morali darovati vsaj 50 evrov! V cerkvi redno po-

biramo v pušico okrog 55 krat na leto - to so nedelje in prazniki. Če bi vsak na nedeljo daroval po 1 evro, bi bilo nekaj. Ker pa ne daruje vsak po en evro, se priporoča, da tisti, ki do župnije nekaj čuti, daruje na nedeljo vsaj 2 evra. Dolžnost vzdrževanja cerkve pa ni samo pri tistih, ki redno hodijo v cerkev, ampak vseh župljanov. V kolikor vam doma cerkev nekaj pomeni, potem tu ne gre za številke, ampak za odgovornost. Če pa ti domača cerkev ne pomeni nič, potem pa bodi tiho in se ne spuščaj v polemiko, koliko kdo da za cerkev in koliko denarja cerkev ima; ampak že s tem, ko si začel to govoriti, si pokazal, da si navaden butelj - cepec - egoist, ki gledaš samo za svoj žep ali za svojo rit!" Dragi gospod župnik! Upam, da ste to moje pismo prebrali in se tudi kaj iz njega naučili! Saj veste, učimo se celo življenje! To ne velja samo za nas vernike, ampak tudi za Vas, gospod župnik! **Hvaležna: Uvožena Polona iz Gorenjske na Kras** Spoštovana ga. Polona! Hvala za pismo in imate prav, da se celo življenje učimo. Duhovniki, vsaj nekateri, ne radi v cerkvi govorimo o denarju. Seveda so tudi izjeme, še zlasti tisti, "ki so se zaljubili v malto in karjolo". Koliko naj bi pri maši vsak daroval? To prepuščamo osebni sami. V glavnem se zapaža padec pri cerkvenih nabirkah. Vzrok je tudi v tem, da postaja vse dražje, ti-

Vaš župnik
A. K.

Kratke

110. obletnica prvega poleta bratov Rusjan

Obletnico prvega poleta letučih bratov Rusjan so počastili z različnimi pobudami.

V nedeljo, 24. novembra 2019, je večja skupina Štandrežcev položila venec pred obeležjem, ki ga je združenje skulptura 2001 postavilo na Rojahn

ob 100-letnici prvega poleta bratov Rusjan. Vili Prinčič je prisotnim predstavil značilnosti letal Eda in iznajdljivost letučih bratov. Leta 2009 so posneli tudi dokumentarni film *Leteča brata Rusjan*, pri katerem so

sodelovali številni člani Prosvetnega društva Štandrež. Film so ponovno predvajali v novogoriškem Eda center na dan obletnice 25. novembra. / PD

V torek, 25. novembra 2019, na dan 110-letnice prvega poleta Edvarda Rusjana na Malih rojcah in ob 10-letnici postavitve spomenika letučim bratom pred stavbo nekdanjega sedeža goriške pokrajinske uprave, je bila prav tam krajša slovesnost. Vili Prinčič, ki je veliko pripomogel k ponovnemu odkrivanju bratov Rusjan in je o njih izdal tudi zanimive publikacije, je na kratko povzel njuno žal zaradi prerane Edvardove smrti kratko, a genialno letalsko pot. Ljubiteljski igralec Robert Cotič je v slovenščini in italijanskem prevodu prof. Alda Rupla prebral pesem V sinjo brezkončnost, ki jo je napisal sam Edvard za svoje dekle le nekaj dni pred tragično smrtjo v Beogradu. Grazia Rusjan, nečakinja slavnih bratov - hčerka njunega najmlajšega brata Karla - je položila ob vzočju kipa cvetje. Ob teh dveh obletnicah so na spodbudo Vilija Prinčiča in po vztrajnem posredovanju Marilke Koršič, svetnice SSk na goriški občini, temeljito očistili ta spomenik na Korzu Italija, ki ga je izdelal Vittorio Balcone in mimoidoče spominja na ta dva velika Goričana slovenskega rodu. / IK

Rdeča klop v Ljudskem vrtu

V goriškem Ljudskem vrtu so v petek, 22. novembra, v sklopu dneva boja proti nasilju nad ženskami, odkrili rdečo klop v spomin na ženske, ki so bile žrtve nasilja. Ob prisotnosti goriškega župana, odbornikov in svetnikov so prerezali trak. Na sliki so svetnice opozicije: Alessandra Zanella, Marilka Koršič, Adriana Fasiolo in Rosa Tucci.

Slovensko pastoralno središče
Lepi praznovanji pri sv. Ivanu

Župnijsko občestvo v duhovnjiki sv. Ivana v Gorici se je v nedeljo, 24. novembra, na poseben način spomnilo 47. obletnice ustanovitve duhovnega središča, duhovnije sv. Ivana ali, uradno, Slovenskega pastoralnega središča, ki združuje slovenske vernike iz vse Gorice. Župnik Marijan Markežič je številne prisotne pozval, da bi vsi naredili čim več, da bi se v naši cerkvi zbiralo čim več Slovencev, kajti mnogi še vedno ostajajo v teritorialnih župnijah. "Mogoče ne vedo, kaj pomeni za Slovence ta duhovnja, mogoče pa nismo dovolj storili, da bi jih pri-

vabili". Nedeljsko mašo so sooblikovali mladi, ki obiskujejo veroučne skupine, z lepim petjem pa jo je, kot vedno, s kora spremljal župnijski zbor.

Lep praznik pri sv. Ivanu je bil tudi 10. novembra, na zahvalno nedeljo. Mladi so se tudi takrat pri z darovi lepo okrašenem oltarju zahvalili Bogu za vse velike in male, vsakdanje stvari, ki jih spominjajo, kako Gospod skrbi zanje. Župnik je dodal, da se preko zemlje, ki je učiteljica življenja, in vseh pridelkov moramo zahvaliti Bogu, da nam daje sonce, vodo, zrak, brez katerih ne moremo živeti. Znak hvaležno-

sti je tudi to, da damo drugim to, kar smo prejeli. Zato so v župniji na ta dan sklenili akcijo za misijonsko nedeljo. "Hvaležnost je prava takrat, ko prejmemo s hvaležnostjo, ko to prav uporabljamo in ko tisto, česar sami ne rabimo, damo drugim". Zemlja je "podaljšana roka Boga Stvarnika", z njo nas hrani. Zato jo moramo spoštovati, kot moramo spoštovati tudi vsakega človeka prek stvari, ki jih prejmemo. In

prosimo, da bi vedno v sebi imeli "tudi vero, ki jo Bog množi, če mi z njim sodelujemo". Ta naj nam da pogum, da bi hodili za Jezusom in skupaj delali še z večjim veseljem. Kot je že lepa navada, se je zahvalna nedelja končala z mogočno Zahvalno pesmijo, po maši pa z res bogato zakusko, ki so jo za vse navzoče pripravile pridne roke prizadevnih gospa, ki ogromno delajo za našo duhovnijo.

GORIŠKI VRTILJAK Abonma Veliki polžek

Sramežljiva ljubezen v šolskih klopih

Še zadnjič so se v letošnjem sončnem letu abonenti Velikega polžka, učenci od tretjega do petega razreda goriškega in doberdobskega ravnateljstva večstopenjskih šol, zbrali v Kulturnem centru Lojze Bratuž v Gorici na dveh ponovitvah predstave *Ariol, zaljubljen do ušes* v abonmaju Goriškega vrtiljaka, ki ga 23. leto zaporedoma namenja Kulturni center Lojze Bratuž v sodelovanju Slovenskega narodnega gledališča Nova Gorica in ob podpori Dežele FJK in Urada Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu našim solarjem. Tokrat je z omenjeno predstavo prišlo v goste Slovensko mladinsko gledališče, ustanovljeno l. 1955 kot prvo poklicno gle-

dališče za otroke in mladino v Sloveniji, ki pa se je od l. 1980 začelo ukvarjati tudi s provokativnimi in inovativnimi uprizoritvami in poetikami ter tako pritegnilo pozornost občinstva različnih starosti. Uprizoritev *Ariol, zaljubljen do ušes* je nastala po stripu Emmanuela Guiberta in Marca Boutavanta v razgibani režiji Matjaža Pograjca in se je uvrstila v katalog kakovostnih uprizoritev na platformi Zlata paličica. V središču predstave, obogatene s pesmijo in plesom (glasba: Silence, Boris Benko in Primož Hladnik), pa še s pisanimi kostumi, je seveda naslovni junak, zelo inteligen ten osliček, ki je noro zaljubljen v sošolko Petulo, prikupno kravico. O njej venomer sanjari, kot to

počenjajo bolj ali manj vsi zasanjani zaljubljenca. Ariol se zelo rad druži z najboljšim prijateljem, pujsom Ramonom. Skupaj tudi od časa do časa kaj ušpičita, zato nista ravno dobro zapisana pri razredniku, psu Topu, in učitelju teledobde petelinu, gospodu De Musku. Ariol in Ramon nista najbolj zglodna učenca, zato jima pri šolskem delu večkrat pomaga odličnjakinja, muha Brenča, ki je sicer strašno zaljubljena v Ariola. Temu pa tudi v težavah zmeraj stoji ob strani mama, ki ga ima neizmerno rada in ga vzpodbuja. Predstava s "stripovsko" scenografijo v ozadju, (Sandi Mikluž, Denis Goja), postavljena v živalski svet, zabavno nagovarja male gledalce, ki verjetno še sami po tihem občutijo podobna rosna čustvena drhtenja in simpatije, ki se porajajo v šolskih klopih. V teh živalskih protagonistih, za katere je posrečene maske izoblikovala Tina Prpar, se gotovo zrcalijo tudi naši solarji, ki še sami včasih kakšno neprimereno zagodejo in

niso vedno dovolj zbrani pri šolskih urah. Gotovo pa imajo tudi sami ob sebi ljubeče mamice, ki jih spodbujajo in vlivajo poguma za šolsko delo in jih usmerjajo na pravo življenjsko pot, kot so včasih to počenjali naši starši. Simpatičnega Ariola je odigral Blaž Šef, Janja Majzelj je odigral mama Ula M. Rigon, Ivan Peternelj pa njegov ata, osel Vinko Rigon, sošolko muho je upodobila Nika Ivančič, Ariolovega najboljšega prijatelja pa Jurica Marčec v alternaciji z Dašo Doberšek. Učenci so bili s predstavo zelo zadovoljni, ker so se ob njej tudi zabavali. Nekateri so se navdušili tudi nad "čarobnim" rdečim šilčkom, ki se je zamotal v "dolgo grivo" psičke Naftaline, in zato ji jo je učitelj ostrigel. Goriški vrtiljak se bo za Velike polžke spet zasukal šele v februarju 2020, ko bo na vrsti predstava Oho, nekakšna mešanica "nemege filma, risanke in gledališča". Izvajajo jo zavod En knap.

IK

Števerjan / In memoriam
Marjo Miklus

Le malokrat se zbere v Števerjanu tako velika množica ob pogrebu, kot se je v sredo, 20. novembra 2019, ko smo pospremili k večnemu počitku našega vaščana Marjota Miklusa. Po dolgi in težki bolezni, ki je trajala kar več mesecev, kljub prizadevanju in pomoči nešteti zdravnikov, ga je bridka ko-

sa smrti premagala v nedeljo, 17. novembra. Iztrgala ga je njegovi družini, ljubeči ženi Magdalen, sinovoma Kristjani in Damjanu z družinama

dober človek, poštenjak. Vse ter petim vnučkom. Kljub brezhibni negi v bolnišnici in kasneje na njegovem domu v krogu njegovih dragih je zmagala bolezen. Mirno je zaspal v 82. letu starosti. Vsi smo ga izgubili. Bil je

življenje je posvetil svoji družini in skrbno obdeloval svoje vinograde, saj je bil zaljubljen v briško zemljo, dela se ni bal. Čeprav mu v življenju ni bilo z ničimer prizaneseno, ne dobro ne slabo, je ostal pokončen Bric. Ohranili ga bomo v lepem spominu, družini pa želimo, da bi mogla z Božjo pomočjo sprejeti hudo izgubo ljubljenega moža, očeta in nonota Marjota. Naj se v luči svetlobe raduje v Bogu!

L. C.

Četrta Pravljična urica v Feiglovi knjižnici v š. l. 2019/20
Kako predsodki pogojujejo naše obnašanje in mišljenje

Kljub deževnemu vremenu se je v ponedeljek, 11. novembra 2019, na Martinov dan, v prijetnem ozračju mladinske sobe Feiglove knjižnice na Verdijevem korzu v Gorici zbralo osemnajst, večinoma predšolskih otrok, da bi prisluhnili četrti Pravljični urici v tem jesenskem sklopu čarobnih dogodivščin. Tokratna zgodba iz živalskega sveta je razkrila naše predsodke in stereotipne pečate, ki jih večkrat povsem

neupravičeno natikamo našemu bližnjemu. Pravljično pripoved *Pujsa imamo za sosedo...*, ki jo je napisala Claudia Fries, je v dinamičnem pripovednem slogu izredno privlačno razvijala Vesna Tomšič, ki nosi v sebi veliko navdušenja nad gledališko umetnostjo. Potem ko je razigrano preverjalo, ali njeni mali poslušalci vedo, kaj pomeni pujsek, kdo je in zakaj ga vsi zmotno imajo za umazano žival, je z živahno animacijo, ki vselej meji na

gledališki prizorček, pripovedovala zgodbo o pujsu Teodorju, ki se je preselil v novo stanovanje, in kako so se sostanovanci, kokoška, zajček, lisjak, lisica, zmrdovali, češ kakšen nered in umazanija bosta zdaj vladala pri njih, ker so pač prašički umazani! A krepko so se zmotili. Pujsek je zelo ljubil čistočo, in ko so mu nekoč padla drva na tla in se mu je moka razsula pa še ilovica, je vse skrbno počistil in tako so drugi stanovanci ostali brez besed, ko

so ga že hoteli nahruliti, češ da ga ne marajo, ker je umazan. Pujsek pa jih je lepo sprejel, jim postregel s čajem in piškotki in

jih povabil na družabno igro Človek ne jezi se. Pri tem je vsakemu dal figurico-kegljček iz gline, ki je ponazarjal igralca

(zajčku zajčka...). Seveda so od tega dne postali prijatelji. Mimogrede je Vesna otrokom tudi povedala, da so v resnici prašički zelo pametne živali. Lepi pravljici, posuti s poučnimi, vzgojnimi biserčki, je sledila, kot vedno, ustvarjalna delavnica. Knjižničarka Breda Bertalanč je tokrat pripravila rožnato slano testo. Iz tega so otroci z njenimi navodili in s pomočjo mamic ter Vesne izdelali ljubke prašičke, ki so jih odnesli s seboj na dom kot spominček na Pravljično urico. Z nje otroci odhajajo zmeraj obogateni z dragoceno izkušnjo, pa seveda še z eno ali več ilustriranih knjižic v roki, ki si jih izposodijo pri ustrežljivih knjižničarkah.

IK

Kulturni dom Gorica / Predstavitev nove publikacije

Politična dogajanja se odražajo tudi v športu

Ljubitelji športa, predvsem košarke, ste prav gotovo poslušali legendarne televizijske kronike na TV Koper Tržačana Sergia Tavčarja, človeka, ki nima dlak na jeziku ne v športu ne, ko je govor o politiki in zgodovinskih dogodkih. Tako je bilo tudi v sredo, 20. novembra, v mali dvorani goriškega Kulturnega doma, ki so jo športni navdušenci do kraja zapolnili. Na večer so, na pobudo goriške knjigarne Ubik, predstavili novo Tavčarjevo knjigo *Lo sport e il confine del mondo*, ki je izšla letos novembra. S košarkarskim izvedencem se je pogovarjal časninar Albert Voncina, ki je prav tako zrasel ob komentarjih Tavčarja, ko so na "Kopru" še predvajali vrhunsko košarko in se, predvsem v zadnjih letih, pogosto pogovarja s tržaškim strokovnjakom. Knjiga govori seveda o športu, a tudi o Trstu, Sergiovi mladosti, Jugoslaviji in torej o družbi, politiki in vojni, je v uvodnih besedah povedal Voncina. Knjiga je nastala malo po naključju, kot je na začetku pojasnil gost. Sergio Tavčar se zelo rad srečuje s starimi prijatelji in športnimi navdušenci, s katerimi vneto govori o športu. Taka srečanja, "ob kozarčku vina in narezku", so postala pred leti navada. Na enem od teh je bil tudi športni pisatelj Marco Balestracci. On je imel pravzaprav idejo za knjigo in jo po dolgih pogovorih s Tavčarjem tudi spisal. Sergio Tavčar se je na večer najprej spomnil na mladost in seveda na težave, ki jih je imel kot vsak Slovenec v pojavnem

obdobju v naših krajih. Rodil se je v mešani družini (oče Slovenec, mati Tržačanka) in je govoril slovensko z očetom in italijansko oz. po tržaško z mamo ter prav zato takoj razumel, v kakšnem okolju živi. Še zdaj mu gre na smeh, ko pomisli, da ga je delovna pot pripeljala v Koper, kjer je delal za Italijane v Jugoslaviji. V bistvu, kot pravi,

osemdesetih let preteklega stoletja preroško predvidel vojno na Balkanu. Vsa trenja v Jugoslaviji so se začela leta 1986 z izvolitvijo Slobodana Miloševića, srbskega nacionalista. Tavčar je s prisotnimi delil spomin na tisto leto, ko je kot novinar šel v Španijo na svetovno prvenstvo v košarki. Do takrat so bili z vsemi jugoslovanskimi kolegi pri-

Foto: MČ

je živel shizofrenično življenje, kjer je bil del manjšine v dveh državah. V knjigi so opisani športni dogodki iz sedemdesetih, osemdesetih in devetdesetih let prejšnjega stoletja, ko je Tavčar sledil jugoslovanski košarki. Ti dogodki se neposredno prepletajo s tistimi družbenopolitičnimi. Prav to je poudaril na večer, in sicer kako je šport nekakšno zrcalo družbenopolitičnega dogajanja in sprejem. Sovražstvo, nasilje in razsizen, ki ga že nekaj let opažamo na italijanskih stadionih, predvsem v nogometu, ne kažejo na nič pozitivnega. Prav Sergio Tavčar je ob koncu

jatelj, v Španiji pa je bila v skupnem avtobusu popolna tišina, čutiti je bilo napetost in pripadniki vsakega naroda so sedeli posebej. Situacija se je iz leta v leto slabšala. Tavčar je omenil dva huda športna dogodka. Prvi je bil pomembna nogometna tekma jugoslovanskega prvenstva med Dinamom iz Zagreba in Crveno zvezdo iz Beograda. Srbski "navijači" pod vodstvom kriminalca Arkana (Željko Ražnatović) so na tribinah fizično napadli hrvaške desničarsko organizirane navijače, pred očmi policistov, ki so se po začetnem presenečenju odločili, da pomagajo Srbom. Ta dogodek je dokazal, kako je

hotela politika preko športa poslati jasno sporočilo Hrvatom, da, če si želijo neodvisnost, bodo imeli vojno. O teh občutkih bližajočega se spopada je pisal takrat Tavčar, ki je bil leta 1990 priča tudi nekemu drugemu znanemu dogodku, in sicer zmagi Jugoslavije na košarkarskem svetovnem prvenstvu v Buenos Airesu, ko so hrvaški desničarji praznovali s hrvaškimi zastavami in je srbski igralec Vlade Divac navijaču iztrgal zastavo iz rok in jo vrgel na tla. Ta dogodek je bil tudi konec prijateljstva s soigralcem, Hrvatom Draženom Petrovićem. Sergio Tavčar je povedal, kako se je v teh letih čutila močna napetost med narodi in kako so ostali evropski narodi ravnodušno gledali na nastajajoč baltanski problem. Posebno zanimiv del večera je bil opis narodov nekdanje Jugoslavije, ki jih Tavčar lepo prikaže tudi v knjigi. To so v bistvu stereotipi, vidni tudi v športu: trmasti in samozavestni Srbi, borbeni in disciplinirani Hrvati ter urejeni in delavni Slovenci. Slovenci, ki so bili od vsega začetka pod gospodarji, vedno zatrti, so kronični pesimisti in brez samozavesti. To se je drastično spremenilo po osamosvojitvi, kar je zelo presenetilo predavatelja. "Bi si nikoli ne mislil, da političen dogodek lahko tako močno spremeni tudi socialno obnašanje naroda", je dejal Tavčar. Vsi dogodki po osamosvojitvi (gospodarstvo, valuta, vstop v EU itd.) so neverjetno zvišali slovensko samozavest. To se je močno pokazalo tudi v športu. Končno se slovenski športniki ne zadovoljujejo več s skromnimi dosežki, ampak ciljajo na najvišje stopničke, kar so dokazali razni slovenski športniki na olimpijskih igrah in nazadnje leta 2017, ko so košarkarji osvojili evropsko prvenstvo in odbojkarji leta 2019 drugo mesto.

MČ

Goriški vrtiljak / Abonma Mali polžek

V družbi dinozavrov ...

Na odru velike dvorane Kulturnega centra Lojze Bratuž v Gorici se je v torek, 5. novembra 2019, "kretal in šetal" ogromen dinozaver, ki je s svojim dolgim vratom segal do prvih sedežev. S svojimi velikimi, izboklimi očmi je zvedavo motril malo publiko, malčke iz vrteč in prvo ter drugošolce iz goriškega in doberdobskega ravnateljstva večstopenskih šol, pa še triletne ali še mlajše cicibančke, ki obiskujejo goriške občinske jasli Tika Taka. Tudi oni so s svojimi pohvalnimi vrednimi vzgojiteljicami (res so požrtvovalne tudi zato, ker si upajo tako majhne otročiče voziti v gledališče!) mirno in pozorno spremljali odrsko dogajanje. (Bili so dosti bolj pridni od osnovnošolcev v zadnjih vrstah!) Predstava jih je tokrat v napeti dogodivščini vodila naravnost v prazgodovino, ko so na naši Zemlji še živeli dinozavri različnih velikosti, mesojedi

ali rastlinojedi, bolj ali manj krvoločni in nevarni. Med njimi so bili tudi "leteči" dinozavri, predhodniki naših ptičev. Skrivnostni svet teh prazgodovinskih živali sta abonentom abonmaja Mali polžek Goriškega vrtiljaka, razkrivali igralci Alja Kapun in Tina Oman v pred-

stavi *Dinozavri*? Uprizoritev je nastala po istoimenski slikanici Lile Prap v Gledališču Labirint (producent je Društvo lutkovnih ustvarjalcev). V režiji Saše Jovanovića, ki spodbuja in podžiga otroško domišljijo, sta se omenjeni igralki prelevili v mladi raziskovalki Vesno in Živo. Profesor ju je poslal

na teren, da bi ga raziskali, saj tam neke naj bi bilo dinozavrovo jajce. Dekleti sta imeli srečo, ker sta ga res našli, kljub svoji nerodnosti. Najdišče sta tudi primerno zaščitili. A prav na tistem kraju so snemali glasbeno oddajo, katere režiser je bil vzkljiv petelin Čarli, protagonistke pa klepetave kokoške. Zaradi tega je nastala vroča debata med filmarji in raziskovalkami o tem, ali je pomembnejše raziskovanje ali zabavna oddaja.

Med predstavo, ki je hkrati privlačna ura zgodovine in naravoslovja, gledalci izvejo marsikatero zanimivost o dinozavrih, ki so oživeli v lepih, velikih lutkah. Le-te je po slikanici Lile Prap, ki je tudi avtorica likovne podobe dinozavrov, izdelala Barbara Bulatović z Iztokom Hrigo. Igralki sta jih večje animirali ob glasbi Matjeje Starič, v kateri so se slišali tudi prečudni zvoki, s katerimi naj bi se oglašala ta "predpotopna" bitja, ki so gospodovala na naši Zemlji več kot 100 milijonov let. Izumrla pa so pred 65 milijoni let. Raziskovanje njihovega bivanja na Zemlji je postalo bolj vneto v 70. letih prejšnjega stoletja.

Obvestila

Slovensko planinsko društvo Gorica vabi v petek, 29. novembra, na srečanje z Luiso Battistig, urednico in soavtorico knjige *Živiet na planinah - Vivere sui pascoli*, ki je pred kratkim izšla pri zadrugi Most. Srečanje o knjigi, ki na zanimiv in svojstven način pripoveduje o (nekdanjem) življenju na travnikih in pašnikih Velike Babe (Matajurja), bo ob 18. uri v Trgovskem domu. Vstop prost. **V Standrežu** bodo v soboto adventne delavnice, na katerih bodo otroci in mladi, ki obiskujejo verouk, pripravljali adventne venčke. V nedeljo bodo praznične maše. Po maši ob 10. uri bo v organizaciji društva Skultura 2001 podelitev Klasa.

SKD Hrust prireja v soboto, 30. novembra, obisk 35. Slovenskega knjižnega sejma v Ljubljani. Odhod z avtobusom bo v jutranjih urah iz Doberdoba, kamor se bodo udeleženci vrtili pod večer. Popoldne je predviden spremljevalni program po centru Ljubljane. Cena celodnevne obiska je 25 evrov in vključuje prevoz in kosilo (brez pijače). Podrobnosti in vpisi: Cristian (+39 339 2952796) in Andrej (+39 335 6141061). Rok za vpis je 20. november.

PD Rupa-Peč prireja v torek, 3. decembra, ob 19. uri v društvenih prostorih večer z ogledom slik letošnjega izleta v Cilentu. Vabljeni!

Občina Števerjan in Vinoteka Števerjanski griči vabita na predstavitev projekta Likof 2020 KAKO SMO LEPI v petek, 6. decembra 2019, ob 19.30 v dvorec Baronesse Tacco, Grajska ulica št. 7 Števerjan. Večer bo obogatila enogastronomska ponudba lokalnih proizvajalcev. **Javni razpis - 16. Priznanje Kazimir Humar:** Zveza slovenske katoliške posvete, Kulturni center Lojze Bratuž in Združenje cerkvenih pevskih zborov Gorica podeljuje priznanje društvom in organizacijam ali posameznikom na osnovi utemeljitve predlagateljev in po presoji organizacij, ki priznanje

podeljujejo. Predloge za priznanje zbira Zveza slovenske katoliške prosvete na podlagi javnega razpisa. Priznanje se praviloma podeli za ustvarjalne dosežke, za pomemben prispevek k razvoju ljubiteljskih kulturnih dejavnosti, za publicistično delo in za izjemne dosežke pri organizacijskem delu na kulturnem področju. Priznanje lahko prejmejo tisti, ki delujejo v goriškem prostoru. Predloge za priznanje je treba oddati do 31. decembra 2019 na naslov: Zveza slovenske katoliške prosvete - 34170 Gorica-Gorizia, Drevored 20. septembra 85, s pripisom na ovojnici: "Predlog za priznanje".

Akademiški kipar Herko Saksida, rojen 10. 4. 1953 v Postojni, živeč na Dobrovem, Grajska 7, se pripravljajo na svojo prvo razstavo, ki bo na gradu Dobrovo I. 2021. Zato vljudno prosi imetnike svojih del (kipi, risbe, vaze, broške), da mu pošljejo fotografijo umetniških izdelkov, ki jih posedujejo, zaradi morebitne posoje na razstavi. Tel: 051345322 elektronska pošta: heribert.saksida@gmail.com. Za poslane fotografije se že vnaprej zahvaljuje.

Prispevke za SCGV Emil Komel v spomin na ravnatelja prof. Silvana Kerševana lahko nakazate na bančni tekoči račun: Banca di Cividale - IBAN IT 97 M 054 841 240 ICC 003 003 6225; SWIFT CIVIIT2C s pripisom: za SKLAD SILVANA KERSEVANA. Informacije na tajištvu SCGV Emil Komel, tel. št. 0481 532163 ali 0481 547569. "Male oglase" najdete na našem portalu www.noviglas.eu.

Darovi

V spomin na pokojno teto Lucijo darujeta za števerjansko cerkev 100 evrov Cristina in Irena.

Sožalje

Ob odhodu v večnost ljubljenega moža Marjota sočustvujemo z ženo Magdaleno in izrekamo iskreno sožalje njej in vsem domačim nekdanje obiskovalke telovadnega tečaja pod vodstvom prof. Maje Leban v Domu F. Močnik.

RADIO SPAZIO
vrata proti vzhodu

(od 29. 11. 2019 do 5. 12. 2019)
Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz; na internetu www.radiospazio103.it.
Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan od 20.00 do 21.00. Spored:
Petek, 29. novembra (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: posnetki z naših kulturnih prireditvev - Glasba iz studia 2.
Sobota, 30. novembra (vodi Ezio Gosgnach): Okno v Benečijo: od-

daja v benečanskem, terskem, rezijanskem in ziliškem narečju.
Nedelja, 1. decembra, ponovitev oddaje Okno v Benečijo.
Ponedeljek, 2. decembra (v studiu Katja Volpi): Človek skozi tisočletja.
Torek, 3. decembra (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem.
Sreda, 4. decembra (v studiu Danilo Čotar): Samotni pastir: Velika in mala bobnarica. - Izbor melodij.
Četrtek, 5. decembra (v studiu Andrej Bavcon): Četrtek večer z glasbo - Zanimivosti, obvestila in humor.

DRUŠTVO ARS V SODELOVANJU
S KULTURNIM CENTROM LOJZE BRATUŽ

Umetniki za Karitas

Vljudno vabi na odprte likovne prodajne razstave v dobrodelne namene.

Kolonijo in dela bosta predstavili Jožica Ličen in Anamarija Stibilj Šajn.

Galerija Ars na Travniku, Gorica
Torek, 6. decembra 2019,
ob 18. uri

IK

V 112. letu starosti je umrla Cecilia Seghizzi Goriška glasbenica in slikarka

V noči na 22. november 2019, na praznik sv. Cecilije, zavetnice petja, je v 112. letu starosti na svojem domu v Gorici umrla Cecilia Seghizzi, znana umetnica, skladateljica, pedagoginja in slikarka, akvareliska. Rodila se je namreč 5. septembra 1908. Bila je hčerka skladatelja Cesareja Augusta Seghizzija (1873-1933), vnukinja organista Angela Seghizzija; skladatelj je bil tudi njen mož Luigi Campolieti. "Seghizzi" je v Gorici tudi združenje, ki je letos poleti pridelilo že 58. mednarodno zborovsko tekmovanje, ki se ga udeležujejo sestavi iz vsega sveta. Med prvo svetovno vojno je okusila grenkobo begunstva v taborišču v Wagni na Štajerskem. Po vrnitvi je študirala violino in z odliko diplomirala na konservatoriju Giuseppe Verdi v Milanu. V 30. letih prejšnjega stoletja je koncertirala in poučevala na srednji in glasbeni šoli. Obenem je začela skladati, študij kompozicije je končala na tržaškem konservatoriju. V 50. letih je ustanovila in vodila Complesso

polifonico goričano, s katerim je osvojila prvo nagrado na državnem tekmovanju v Brescii, nato pa imela celo vrsto koncertov in snemanj na uglednih italijanskih in tujih odrih.

Cecilia Seghizzi je bila med drugim najstarejša oseba na Goriškem, v deželi FJK in v Treh Benečijah.

Napisala je 130 instrumentalnih in zborovskih skladb, za sabo je pustila nekaj stotin slik. Slikati je tudi učila.

Kdor jo je poznal, pravi, da je to bila izjemno prijetna oseba, zaljubljena v življenje, glasbo, vse lepe umetnosti, pa tudi v gore in morje, sploh v naravo. Rada si je zastavljala vedno nove cilje in načrte, to - kot je sama rada pravila - jo je privedlo v visoko starost. Avtomobil je vozila do 102. leta, v gore je hodila še po 90. letu, smučala je do 80. Vse življenje se je izogibala dvigalu, tudi ko je bivala v četrtem nadstropju...

Po 100. letu je nekako zaživela, saj ji je bilo do nedavnega podarjeno kar trdno zdravje.

DD

PEVMA MePZ Obala, Memlpz Komel in MePZ Gallus Prijateljski koncert treh odličnih zborov

V cerkvi sv. Ane v Pevmi so trije odlični primorski zbori v petek, 15. novembra, oblikovali lep Prijateljski koncert, ki ga je organiziralo Združenje cerkvenih pevskih zborov Gorica. Kot je povedala odbornica Martina Gereon, združenje z veseljem podpira zborovsko petje, zato je rado sprejelo zamisel dirigentov mlajšega rodu, saj se ne godi pogosto, da se najdejo trije tako dobri zbori, ki jim je seveda zaželela še nadaljnje uspehe. Prvi je stopil v prezbitarij Mešani pevski zbor Obala Koper, ki ga vodi priznani sklada-

telj in zborovodja Andrej Makor. Zbor, ki se lahko ponaša s kar 12 zlatimi plaketami s slovenskega zborovskega tekmovanja Naša pesem ter številnimi nagradami in priznanji na mednarodnih tekmovanjih, je že s prvimi notami odlično zasnovanega programa očaral publiko. Začel je s pesmijo *O Magnum Mysterium* Tomasa Luisa de Victorie, nadaljeval z noviteto mladega Mateja Kastelica *Si vis amari, ama*, Makorjevo *Jaz sem pa snučče nečij bil* in sklenil z *Dies Irae* Zdeneka Lukaša. Gostujoči Mešani mladinski pevski zbor Emil Komel,

"špica" zborovske piramide goriške glasbene šole, že sedmo leto uspešno vodi David Bandelj; z njim so se pevci letos poleti izjemno uspešno pomerili v svetovnem merilu na mednarodnem tekmovanju v Arezzu. V Pevmi so zapeli pesem Orazia Tigrinija *Cantai un tempo*, tri skladbe iz Merkujevega *Breviaria*, *The shadow* Tadeje Vulc, na koncu pa so dali še vse od sebe z Vrabčevu *Kresno jutro*. Tretji je stopil pred občinstvo še sestav iz Trsta, Mešani pevski zbor Gallus, ki se redno udeležuje pomembnih nastopov in tekmovanj na domačih in

tujih odrih, od leta 2008 pa ga vodi Marko Sancin. Odlično je odpel že prvo sakralno pesem, *Vjeruju* Pjotra I. Čajkovskega, nato *Caritas et amor* ameriškega skladatelja Z. Randalla Stroopea in Makorjevo *O lux beata Trinitas*. Tudi ta zbor je zapel *Kresno jutro* svojega nekdanjega zborovodje, Ubalda Vrabca, na koncu pa še *Dekle na vrtu*, ki jo je uglasbil sedanji dirigent Marko Sancin. Res lep večer, pravi užitek za ljubitelje zborovskega petja, je sklenila pesem *Dekle je pralo srajčke* dveh Walterja Lo Nigra, ki so jo odpeli pevci vseh treh zborov pod taktirko Davida Bandlerja. Ta nam je tudi povedal, da so komelovci lani nastopili v Kopru, zato so tokrat povabili zbor Obala v Gorico, zraven pa še gallusovce, da bi se trije krajevni zbori iz treh mest srečali in tudi bolj spoznali.

DD

Knjižnica Franceta Bevka v Novi Gorici / Literarni večer

Pesmi Jacquesa Preverta v izbrušenem prevodu Aleša Bergerja

Pesniški duh je napolnil ozračje v knjižnici Franceta Bevka v Novi Gorici, kjer so se v prostoru ob klavirju zbrali mladi in starejši poslušalci, da bi prisluhnili, kako zvenijo verzi francoskega pesnika Jacquesa Preverta, zelo priljubljene tudi na Slovenskem, v izvorniku in slovenskem prevodu Aleša Bergerja (1946), vsem dobro poznanega slovenskega pisatelja, prevajalca, literarnega in gledališkega kritika. Zadnja leta se je preselil na Primorsko, zato ga lahko večkrat srečujemo pri nas na raznih prireditvah in gledaliških predstavah, saj ga poznamo tudi kot zelo pozorno, ostro, iskreno kritično pero, pa tudi kot vpljudnega, prijaznega sogovornika. V novogoriški knjižnici je bil tokrat v vlogi prevajalca. Za pravajalsko delo je prejel vrsto nagrad: Sovretovo nagrado (1983), Nagrado Prešernovega sklada (1987) za prevod Maldororjevih splov, Župančičevo nagrado (1993), Rožančevu nagrado za esej *Krokiji in beležke* (1998), Schwennerjevo nagrado (2008) in Prešernovo nagrado za življenjski opus (2017). Od 1. 2013 je član Društva slovenskih književnih prevajalcev. Svoje prevajanje je večkrat opravljal "in loco", kar daje prevodom še dodatne odtenke, v sicer kristalnem in pikolovsko skrbnem prevajalskem delu.

Večer, ki si ga je zamislila in vodila Nevenka Vrančič, diplomirana dramska igralka, do nedavnega članica Slovenskega narodnega gledališča Nova Gorica, je uvedla knjižničarka Kristina Hoffmann. Protagonist večera je bila poezija velikega francoskega

pesnika Jacquesa Preverta (1900-1977), rojenega v Parizu. Njegov literarni opus obsega pesmi z različno tematiko, s "komunikativnimi poetičnimi utrinki", in balade s socialno in ljubezensko vsebino. V mladosti (v letih 1925-1929) je sodeloval s pisatelji nadrealisti. Eno desetletje (1930 in 1940) se je posvečal tudi filmskim scenarijem. Mnogo njegovih pesmi je bilo uglasbe-

srečal v gimnazijskih letih. Profesorica jim je v 60. letih prejšnjega stoletja prinesla pesniško zbirko *Parole*, kar je bilo za tiste čase kar drzno. Nekaj izmed teh pesmi je že tedaj prevedel in objavil v šolskem "stenčasu" (stenskem časopisu), čeprav je imel pri francoščini "cvek".

Kako zvenijo Prevertove pesmi v francoskem jeziku, so po-

Matija Rupel, Nevenka Vrančič in Aleš Berger

nih in jih pojejo kot "ponarodelo" šansone. Prav s takim šansonom *In veselici ni konca* v izvedbi Yvesa Montanda se je začela četrtkova pesniška pot po Prevertovih sledih. To pa zato, ker, kot je pojasnil Berger, ta pesem kaže vse značilnosti Prevertove poezije: ljubezen, ki je zanj zelo pomembna, pa konec vojne, ki jo je zelo sovražil, in veselje do življenja. Da bi se zaočkžile vse teme njegove poezije, manjka v njej le kakšna žival, ki jih je imel kot enakovredna bitja človeku, je pojasnil Berger. Povedal je, da se je s Prevertom

slušalci lahko slišali iz ust dijakov Gimnazije Nova Gorica, ki brusijo francoski jezik s prof. Ines Vižin. Nekateri se bodo na univerzi usmerili v študij prevajalstva.

Lepo zveneči, gladko tekoči slovenski verzi v prevodu Aleša Bergerja so izšli iz prečiščenih ust igralca Matije Rupla, člana igralskega ansambla SNG Nova Gorica. Izbrane so bile pesmi iz Prevertove pesniške zbirke *Parole*, najbolj prodane pesniške knjige 20. stoletja, ne samo v Franciji, ampak tudi po Evropi. Izšlo so l. 1945. To je bil pesniški prvenec

Jacquesa Preverta. V slovenskem prevodu Aleša Bergerja zbirka nosi naslov *Besede* in jo je izdala Mladinska knjiga l. 2018. Igralec Matija Rupel je med drugim prebral pesmi *Nežni in nevarni obraz ljubezni*, *Ptica*, *Živi pesek*, *Lov na kita*. Vrančičeva je živahno interpretirala pesem *Šolska ura* pa še *Čudesna svoboda*, *Steklarjevo pesem*, *Družinska in Oče naš*. Razkrila je, da se je v dijaških letih seznanila s Prevertovimi poezijami v prevodu Janca Menarta. Celotno poezijo iz Prevertove zbirke *Parole* oz. *Besede* so v francoščini in slovenščini tekoče recitali dijaki. Ugledni gost Aleš Berger je podelil nastopajoče gimnazijce, ki so se tako dobro pripravili za nastop in pokazali izvrstno znanje francoščine, ki zahteva tudi pri izgovorjavi kar precej truda in pozornosti. Berger je dejal, da sam pozna resno delo Gimnazije v Novi Gorici, kjer je bil že nekajkrat gost kot predavatelj. Upa, da je Prevert dijakom všeč in da bodo od njega kaj odnesli. Izbrali so sicer optimistične pesmi, čeprav ima tudi temačne in zna biti v daljših pesmih tudi izrazito sarkastičen, zlasti v tistih, ki so nastale ob koncu 30. let preteklega stoletja ob španski državljanski vojni in nastajajočih fašizmu in nacizmu v Evropi, pa tudi antiklerikalnih, ne proti vernikom, ampak proti Cerkvi kot instituciji in njenim zlorabam, je pojasnil Berger. Obrazložil je tudi, da je v zbirki *Besede* res velik diapazon Prevertove poezije, od nežnih ljubezenskih pesmi do pesmi o minevanju življenja. Tudi po obliki so pesmi raznolike: najkrajša ima en verz, druge imajo po nekaj verzov, nekatere pa obsegajo več strani in že zapuščajo pesniško obliko.

Spregovorila je tudi prof. Ines Vižin, ki si prizadeva, da bi njeni dijaki vzljubili francoščino. Obrazložila je, da je Prevert, ki sicer v pesmih uporablja prepro-

ste besede in ni bil ravno ljubitelj slovnice, stalnica na njihovi maturi. Prevertova poezija je namreč taka, da jo lahko izkoristijo za didaktično ali literarno pobudo. Berger je pojasnil, da Prevert ni imel omembe vrednih šol, a vseeno mu je njegova poezija, npr. Barbara, povzročala težave. Preverta imajo še zdaj bralci radi in njegove poezije najdemo v žepnih ali dragih ti-

skanih izdajah. Sam pa je po petdesetih letih končno našel založbo, da je to zbirko *Besede*, ki nosi vse značilnosti Prevertovega pesnikovanja, "spravil pod streho". Upa, da bo našla pot do bralcev.

Za konec je še sam prebral pesem *Ogrlica*, ki jo je povedal v Ljubljani ob prejemu Prešernove nagrade l. 2017.

Iva Koršič

Vabilo na predstavitev knjige Lojze Battistig O nekdanjem življenju na Matajurju

Dragi planinski prijatelji! Prav gotovo ste se že kdaj povzpeli na Matajur - Veliko Babo, najvišjo goro Beneške Slovenije, od koder seže pogled do morja in čez Tržaški zaliv, do venca gora na zahodu in Julijce, tja do Notranjske. Velika Baba je domače staro ime za goro, ki je postala simbol Beneške Slovenije, posebej ko je na razgledni rami pod vrhom zrastle planinski dom PDB. Tu so prebivalci vasi gradili in obnavljali stanove (kazone), kosili so in pasli na prisojnih in osonjnih in manj rodovitnih rebrih. S takim načinom gospodarjenja je dokončno opravljen potres, za njim pa t. i. tržno gospodarstvo. Lojza Battistig, rodila se je v Kajancovi hiši v Marsinu, je nekdanje življenje na matajurskih planinah opisala na preprost, neposreden in zanimiv način v knjigi, ki je pred kratkim izšla pri založni Most v Čedadu. Urednica in soavtorica pripada generaciji, ki je življenje na planinah doživljala kot osemletna deklica. Zbrala in uredila je prispevke o

ledinskih imenih in zgodovini stanov in planin, ki jih je preučeval in objavil župnik Božo Zuanella v časopisu Dom. Tankočutno je opisala doživlja in hotenja ter osebnost in družinske spomine skozi oči mladega človeka v gorski vasi in okolju, ki ga danes ni več, in pripoved obogatila z izborom ljudskih zgodb in pravljic in s tem opravila hvalevredno in dragoceno dejanje ohranjanja kulturne in jezikovne dediščine. Etnologinja Špela Ledinek Lozej je knjigi, kjer so vsi prispevki napisani v slovenščini

(delno tudi v narečju, kar knjigo dela še bolj zanimivo) in italijanščini, napisala strokovni uvod. Zanimiv je tudi prispevek geografa Maura Pascolinija. Avtorico in urednico knjige, ki je izšla s prispevkom občine in dežele, in predsednico Planinske družine Benečije, boste spoznali na srečanju v Gorici, v petek, 29. novembra, ob 18. uri v Trgovskem domu. Veselimo se srečanja in tudi vaše prisotnosti.

Za SPDG Vlado Klemš

S 1. strani / Gorica: krstna predstavitev Zbirka GMD prihaja na knjižne police

Prispevki v njej obeležujejo pomembno obletnico, ki se je globoko zarezala v naš širši slovenski prostor, t. j. 100-letnico koroškega plebiscita. Poleg tega Koledar tudi tokrat vsebuje tradicionalne vsebine o naši družbeno-kulturni dejavnosti, kulturni dediščini, politični in manjšinski tematiki, poezije, članke verske, kulturne, zgodovinske narave, prispevke o gospodarstvu in okolju. "Del, ki je posvečen spominskim zapisom, je žal dolg, saj smo letos izgubili veliko pomembnih osebnosti", je povedala Jazbarjeva. Urednica je zbrala tudi "zapise o problematikah družbenega gospodarstva, nadgradnje nekaterih definicij naše polpretekle zgodovine, politične analize, ki niso le nizanje podatkov, a avtorjeva stališča". Koroški plebiscit in rapalsko pogodbo je v svojem uvodnem eseju zaobjel dr. Stane Granda, saj bomo naslednje leto obeležili njuno stoto obletnico, tako kot tudi obletnico požiga Narodnega doma v Trstu, o kateri je pisal Ivo Jevnikar. Slike za Koledar in za stenski koledar je prispeval

koroški fotograf in urednik tednika Nedelja, Vincenc Gotthardt, ki je publikaciji nudil to, kar je urednica iskala, "ne samo romantiko, pač pa živeto pokrajino, slovenske sledove iz preteklosti in sedanjosti, naše ljudi, napise, strukture, cerkve in šole". Nazadnje je urednica še dodala, da ima Koledar GMD ravnotežje med strokovnimi pisci, ki pišejo eseje, in prosvetnimi pisci, ki pišejo pričevanjsko, čustveno - "ta dvojna prisotnost se lepo staplja in moramo jo obdržati, saj je posebnost, ki je druge publikacije nimajo".

Prof. Majda Cibic in avtorica Kristina Martelanc sta predstavili knjižno delo *Vzponi iz brezna stiske*, ki vsebuje devet pričevanjskih zapisov, zgodb ljudi, družbeno zapostavljenih posameznikov. Ti ljudje živijo težke psihološke situacije, ki jih povzročajo različni dejavniki - nasilje, mamila, alkohol, družinski spori in nerazumevanje okolja. Cibičeva je povedala,

da "Kristinini junaki so postali del nje, nje same, in brez njih si ne morem predstavljati, da bi ona lahko hodila po svoji življenjski poti". Avtorica je pogumna socialna delavka, ki se več desetletij ukvarja s človekom v stiski, v človeka zaupa - "v kritičnih situacijah pa se večkrat obrne na Najvišjega". Kristina Martelanc, katere umetniško delo je vidno že na naslov-

nici knjige, se je na ponedeljkovi predstavitvi spomnila tudi na svojega očeta Sašo Martelanca, navzočim pa je spregovorila o svojih izkušnjah. "Človek, ki je na dnu, zelo medlo vidi, kje je rešitev", je povedala in dodala, da so zgodbe resnične, osebe, junaki pa nomenoma neprepoznani. Knjigo je

prebivalcev gozda odkriva svet. Zajček se uči, kako si morajo vsi med seboj pomagati - "etična nota se iz živalskega sveta prenese na življenje človeka". Knjigo je s čudovitimi živalskimi liki ilustrirala in oblikovala Danila Komjanc.

V zbirko Naše korenine se letos vključuje knjiga *Spomini na Istro slovenskega duhovnika Štefana Ceka*, ki je služboval v različnih krajih slovenske in hrvaške Istre. Leta 1947 je bil nameščen v Lanišću, kjer je srečno ušel napadu komunistične oblasti ob birmi 24. avgusta, med katero je prišlo do nemirov - pretepen je bil msgr. Ukmar, njegov spremljevalec Miroslav Bulešič pa umorjen. Štefana Ceka so na montiranem procesu obtožili, plačal pa je s šestimi leti težkega zapor. Veliko let svojega nadaljnega službovanja je preživel na Hrvaškem. Svoje spomine, omejene na hrvaško obdobje, je v strnjeni, a vsebinsko

zelo bogati obliki pisal v hrvaščini, za to izdajo jih je v slovensčino prevedel msgr. Renato Podbersič, ki je Štefana Ceka osebno poznal. Delo je uredil Tomaž Simčič, ki je o njem povedal: "S to knjigo se naša pozornost preusmerja na področje, ki sicer po jeziku ni slovensko, vendar veliko slovenskih duhovnikov je tam delovalo". V knjigo sta vključeni še

zelo bogati obliki pisal v hrvaščini, za to izdajo jih je v slovensčino prevedel msgr. Renato Podbersič, ki je Štefana Ceka osebno poznal. Delo je uredil Tomaž Simčič, ki je o njem povedal: "S to knjigo se naša pozornost preusmerja na področje, ki sicer po jeziku ni slovensko, vendar veliko slovenskih duhovnikov je tam delovalo". V knjigo sta vključeni še

pričevanju Cekovega nečaka Stanke Novaka in pranečaka Danijela Ceka, ki je za svoj prispevek črpal material iz družinskega spomina. Tomaž Simčič je na predstavitvi spregovoril tudi o knjižnem delu izven redne zbirke, magistrski nalogi doktorja filozofije in profesorja na škojjski gimnaziji v Mariboru, Tržačana Iva Keržeta, z naslovom *Mahničeva estetika in literarna kritika*. Avtor je v svojem delu s strokovnega vidika podrobno analiziral odnos do literature in filozofske osnove estetike katoliškega misleca in krškega škofa Antona Mahničiča. Skušal je razumeti Mahničičovo stališče, miselnosti izhodišča, ki jih je apliciral pri vrednotenju literarnih del sodobnih slovenskih pesnikov in pisateljev, zlasti Prešerna, Jurčiča, Stritarja, Gregorčiča in drugih. Knjigo je lektorirala Ana Kodelja, Simčič, ki je delo uredil, pa je izjavil: "Tudi kot škof se je Mahnič ukvarjal z literaturo. Gre za markantno osebnost, ki je v slovenski zgodovini pustila zelo pomembno sled. Mnenja o njem so različna, a tudi njegovi ideološki nasprotniki mu priznavajo, da je v svojem času v slovenskem javnem življenju pustil zelo močan pečat".

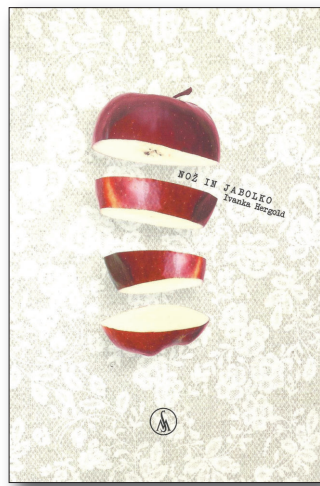
Zbirko so v sredo, 27. novembra, predstavili tudi na Slovenskem knjižnem sejmu v Ljubljani, v petek, 29. novembra, pa bo predstavitev v Tržaškem knjižnem središču.

Katja Ferletič

Izšel je ponatis romana Ivanke Hergold Modernistični roman Nož in jabolko

Devetintrideset let od prve izdaje in šest let po avtoričini smrti je Slovenska matica v Ljubljani ponatisnila modernistični roman Ivanke Hergold *Nož in jabolko*. Avtorica, rojena v Gradišču pri Slovenju Gradcu leta 1943, je večino življenja preživela v Trstu, kjer je tudi umrla. Leto dni po smrti je Slavistično društvo Trst-Gorica-Videm predilo simpozij v njen spomin, referati pa so izšli v zborniku, ki je bil objavljen leta 2015.

Ivanka Hergold je v osrednji Sloveniji dolgo časa veljala za pozabljeno avtorico. Zadnja leta življenja je namreč preživela v osamljenosti, na recepciji njenega dela pa je odločilno vplivalo dejstvo, da je prihajala s kar treh periferij, in sicer ženske, koroške in tržaške. In to kljub temu, da je roman *Nož in jabolko* leta 1980 objavila ena osrednjih slovenskih založb, Cankarjeva, pri kateri je bil tedaj urednik Tone Pavček. Vsebinsko izvirna in ponatisa sta skoraj popolnoma enaki, k ponatisu je dodan le prispevek iz prej omenjenega zbornika

jene, sta naslov in ime avtorice pri drugi zapisana čisto na malo, in sicer s pisavo, značilno za pisalni stroj, kar je verjetno aluzija na čas, ko je delo nastalo.

Kot pravi Paternu, se je modernizem v slovenski književnosti v Italiji uveljavil šele v zadnjem desetletju, in sicer z zbirko kratkih zgodb *Zasilni izhodi* Igorja Pisona (h kateri je treba dodati še pesniško zbirko *Pesmi Marije Kostnapfel*). Ivanka Hergold je dejansko predhodnica tega modernizma, saj se je njeno pripovedništvo bistveno oddaljilo od klasičnega, kakršnega poznamo pri Borisu Pahorju in Alojzu Rebuli. Ivanka Hergold pa je brez dvo-

ker razlogov ne poznamo, lahko o njih le ugibamo. V naši narodni skupnosti je bil knjižni jezik dolgo svetinja, ki ga je bilo treba skrbno hraniti in negovati, in prav Ivanka Hergold si je upala tržaško stvarnost prikazati (ne samo, ampak tudi) prek pogovornega jezika. Omenjeni Marko Sosič je namreč v svoj opus prvine pogovornega jezika vnesel šele ob koncu devetdesetih let z romanom *Balerina, balerina*.

Če iščemo vzporednice z *Nožem in jabolkom*, jih bomo še najbližje dobili pri koroškem avtorju Florjanu Lipušu, in sicer v njegovem romanu *Zmote dijaka Tjaža*. Oba sta namreč napisana v toku zavesti in oba predstavljata posameznika v razčlovečenem svetu. Modernističnih romanov je v slovenski književnosti kar precej, med drugim so jih pisali Peter Božič, Zorko Simčič, Dominik Smole, Lojze Kovarčič, če se omejimo le na nekatere. O romanu *Nož in jabolko* ter njegovem glavnem liku, Herti Jamnik, je Aljoša Harlamov v svoji doktorski disertaciji z naslovom *Modernistični roman med drugim takole zapisal*: "Poglaviten je motiv želje po vrnitvi k izviru, po izstopu iz reda oziroma mestne civilizacije invrnitev v nekakšen arhaični, predzgodovinski ali celo postčloveški čas, pri čemer Herti takšen izstop simbolizira njeno konkretno otroštvo na podeželju ter fantastična sanjska pokrajina, iz katere se v začetku romana prebudi, o kateri fantazira in v katero se zvečer ob koncu romana znova vrne".

Krajši zapis o komaj objavljenem ponatisu želimo zaključiti z besedami pesnika Borisa A. Novaka, sicer tudi izkušnega in odličnega prevajalca, ki meni, da je treba določen prostor odmeriti ustvarjalnosti v narečju in pogovornem jeziku. Čeprav velja, da narod oz. narodna skupnost brez normiranega knjižnega jezika ne moreta obstajati in preživeti, je tudi res, da je bil ta v književnosti do danes v veliki meri precej eksploatiran. Prisluhniti moramo torej, kaj nam imajo povedati tudi druge različice. Eno od teh (tržaško pogovorno slovensčino) bomo našli ravno v *Nožu in jabolku*.

Primož Sturman

PIKA NA (PESMI)I Majda Artač Sturman

minerali

koltan.

Kongo.

na koltanovih poljih
digitalna tehnologija
krvavih igrice.

Zois se je rodil v Trstu.
zoisit je razsvetljen mineral,
pomislim in objamem
smolnato hrapavo skorjo
velikega debla.
pilepim se na
jantar pozabe.

Sanja Širec

Naslov pesmi iz zbirke *Hiša razvajanih otrok (ZIT 2018)* bralsko pozornost takoj usmeri v svet znanosti, oziroma mineralogije kot tudi vodi k temu, da si postavimo nekaj vprašanj ali si razjasnimo nekatere pojme. Tudi sama sem pobrskala po spletu glede natančnejših podatkov o koltanu, o katerem lahko preberemo, da ga uporabljajo pri izdelavi različnih elektronskih naprav, denimo prenosnih telefonov in tablic. Kam torej meri sporočilo kratke, modernistično naravnane pesmi? No, pojdimo postopoma. Čeprav verzi učinkujejo nekako čudno (ali celo šokantno), brez velikih začetnic razen v primeru geografskih in lastnih imen, nam prav zaradi začetne eliptičnosti (manjka namreč glagol) in kljub vsemu uporabljenih pik vzbudijo začudenje, nekaj vprašanj, nato morda osuplost in kak spomin na šolska leta v zvezi z razsvetljenstvom in likom mecena ter mentorja barona Žige Zoisa.

V besedilu pesnica omenja tri minerale, *koltan*, *zoisit* in *jantar* (fosilizirano smolo). Tudi pesem je trodelna: najprej navaja dejstvo, da se v Kongu, kjer pridobivajo večino koltana (iz prvih zlogov besed *kolumbit* in *tantalit*), odvijajo krvave igrice (boji) za razviti svet digitalne tehnologije. V osrednjem delu s poudarkom na mestu Trst in na razsvetljenstvu Zoisu, po katerem so poimenovali tudi mineral *zoisit*, skuša lirski subjekt svojo čustveno prizadetost in ogorčenje ublažiti z objemom *velikega debla*.

Stik s prvinskostjo narave, z drevesom (je morda v njem večja občutljivost

kot v človeku?) v sklepnem delu je odrešilen. Smolnata hrapava skorja nosi v sebi starodavno modrost pozabe, staro tisočletja kot jantar. Na videz izrazno raztrgano, znanstveno suhoparno besedilo se izvije v občuteno socialno (ob)tožbo v času, ko smo nemočni (in celo nevedni) opazovalci kapitalističnega izkoriščanja držav t. i. tretjega sveta. Kljub razsvetlenskemu idealom *liberté*, *égalité*, *fraternité* se v imenu sodobnega napredka grobo kršijo osnovne človečanske pravice. Pesnici ob tem spoznanju ostaja objem drevesa, ki ji nudi varno zavetje. Gre za iskanje skladnosti, harmonije med človekom in naravo: v njej lahko še tako kritična in razmišljujoča opazovalka sodobnega sveta, kot je pesnica, najde pomiritev.

V pesmi se prepletajo sodobnost in pogled v zgodovino, znanstvena treznost in čustvena prizadetost, vera v moč razuma ter bolečina ob zavesti brezobzirnega izkoriščanja bogatih, vendar nerazviti držav tretjega sveta. Kaj vse je mogoče uzreti v enokitični dvanajstvrstnici! Poezija zmora marsikaj, tudi premikati gore predsovk, neznanja in otopelosti. Kaj vse se lahko ob besedi *koltan* premakne v naši zavesti!

Pogovor / Andrej Rustja

“Ko bom velik, bom operni pevec”

Andrej Rustja je mlad ambiciozen študent Muzikologije na Filozofski fakulteti v Ljubljani. Po maturi na klasičnem liceju je študij izbral zaradi ljubezni do petja, ki ga že vrsto let spremlja in zaradi katere se je v zadnjih treh letih vozil v Ljubljano na privatne ure solopetja z mezzosoprani-stko Ljubljanske opere Zdenko Gorenc.

Kako bi obrazložil svoj študij nekemu, ki ne ve, kaj je muzikologija?

Muzikologija je veda o glasbi, ki vključuje vse plasti preučevanja glasbe. Študent se med študijem sreča z razno-raznimi predmeti, od glasbene akustike, ki se veže na fiziko, do zgodovine glasbe ali glasbene estetike, ki sta bolj humanistična predmeta. Pri tem je treba izpostaviti, da je muzikologija definirana kot znanstvena veda, ki preučuje eno izmed oblik umetnosti.

Kako se v muzikologiji srečata znanost in umetnost, ki sta si lahko nasprotujoča pojma?

Znanost je prisotna v metodi in raziskovanju ter znanstveni doslednosti in znanstvenem preučevanju, umetnost pa pride na dan preko estetike. Sam predmetnik je zelo raznolik, ker vsebuje tako znanstvene kot umetnostne predmete. Med samimi predavanji so verjetno veliko bolj prisotni teorija in določena pravila, imamo pa tudi terenske vaje, med katerimi obiskujemo določene glasbene inštitute in ustanove, kjer se ukvarjamo z glasbo z umetniškega vidika.

Zakaj si se odločil za ta študij?

Nameraval sem nadaljevati študij na Akademiji za glasbo, kjer bi študiral solopetje, ker bi rad postal operni pevec. Razmišljal sem o Ljubljani ali Avstriji. Pozneje pa sem se zavedal, da je morda pametneje, da ne grem takoj na Akademijo, ker bi se raje pred vpisom dobro pripravil; tako sem iskal študij, ki

bi mi bil všeč in hkrati bi bil uporaben za nadaljnje šolanje na Akademiji in prihodno kariero. Na informativnih dnevih sem skoraj slučajno zasledil, da obstaja oddelk za muzikologijo na Filozofski fakulteti. Na dnevu odprtih vrat v Ljubljani pa sem bil pozitivno presenečen nad predstavitvijo oddelka, tako da sem se dokončno odločil za ta študij. Zdaj pa mislim, da bi lahko študija opravil vzporedno in se že naslednje leto vpisal na Akademijo. V načrtih imam, da bi maja šel na vstopni izpit in potem nadaljeval hkrati oba študija.

So vstopni izpiti na Akademiji zahtevni?

Izpit je kar zahteven, saj je razdeljen na 3 dele, in sicer pevski, klavirski in solfeggio. Za pevski del je treba pripraviti repertoar petih pesmi, ki jih kandidat pripravi sam. Klavirski izpit je sicer bolj enostaven, saj je zahtevano znanje bolj osnovno, težja pa je preizkušnja iz solfeggia, kjer je zahtevani nivo precej visok. To velja seveda za študente, ki nameravajo študirati solopetje, za instrumentaliste so izpiti različni.

Kateri pa so pogoji za vpis na Muzikologijo?

Posebnih pogojev ni, na smer se lahko vpiše katerikoli študent, ki je opravil splošno maturo. Priporočeno je vsaj osnovno predznanje glasbene teorije, ni pa obvezno. Imam nekaj sošolcev, ki se niso nikdar ukvarjali z glasbo in imajo zdaj nekaj več dela kot tisti, ki so končali srednjo glasbeno šolo. Tudi sam se moram potruditi malo več, saj se s specifičnimi predmeti nisem še

srečal, čeprav sem se z glasbo ukvarjal že od malih nog, saj sem pri petih letih začel igrati klavir v Slovenskem glasbenem centru Emil Komel v Gorici, v osnovni šoli pa sem začel peti v zboru.

Tvoje sanje so torej postati operni pevec. Kako si se navdušil nad to glasbeno zvrstjo?

Že od malih nog obožujem glasbo; kot otrok sem se večkrat igral, da sem dirigent in podobno. Želja po karieri na

dat opero Seviljski brivec v produkciji Ljubljanske opere, na kateri je pel tudi moj stric. Predstava me je močno navdušila. Sanje o opernem petju pa so se mi vedno bolj pogosto porajale na nižji srednji šoli, nato sem se na višji šoli odločil, da bom začel lekcije solopetja. Zaradi ljubezni do opernega petja pa večkrat poslušam posnetke različnih oper in ob tem gledam v partiture in se od tega veliko naučim.

V družini imaš strica, ki je poklicni operni pevec, tako da nam lahko opiše življenje nekoga, ki se poklicno ukvarja s petjem.

Vsak pevec mora spoštovati določena pravila tako za prehrano kot za spanje ali športno aktivnost, saj je instrument, ki ga pevec potrebuje za službo lastno telo, za katerega mora skrbeti. Vsak dan mora opraviti nekaj dihalnih vaj za predpono. Poleg tega pa redno poje vsaj eno uro na dan. Pred koncerti in predstavami ima seveda raz-

norazne vaje, od korepeticij do akustičnih vaj in scenskih vaj za opere. Pri tem naj izpostavim pomen igralskih spretnosti za operne pevce, ki ne smejo presegati pevskih sposobnosti, so pa zelo pomembne za samo razumevanje dogajanja na odru in lepši prikaz. Pevec pa ima tudi vaje, na katerih petje ni v ospredju, kot so ure fonologije, kjer osvaja osnove pravilne izgovarjave, predvsem ko izvaja kakšno opero v tujem jeziku.

Več let si se ukvarjal z zborovskim

petjem. Katere so razlike med petjem v zboru in opernim petjem?

Zborovsko petje in operno petje sta zelo različni vrsti iste dejavnosti. Zbor pomeni skupino, v kateri je vsak člen in vsak glas enakovreden in končnemu zvoku doda osebni doprinos. To predpostavlja tudi neke vrste prilagajanja drug drugemu in visoko stopnjo poslušanja. Solo petje pa je solistični prikaz. Čeprav se pevec predstavi ob spremljavi orkestra ali posameznih inštrumentov, med izvajalci deluje neka hierarhija vlog, kjer je po navadi pevec v ospredju. Tudi ko se na odru predstavi več solopencev v večglasni skladbi, je doprinosi različni od pevca v zboru. V zborovskimi skladbah je enota zbor, pri opernem petju pa vsak posameznik predstavlja različno entiteto. Zaradi tega sta tudi sami tehniki zborovskega in opernega petja različni, čeprav je osnova ista.

Poleg vokalne tehnike si se še kaj naučil kot pevec v zboru ali solopencev?

Samozavest sem že pridobil v okviru zbora, kjer vsak posameznik mora biti suveren v svoji liniji, predvsem ko poje razpršen po prostoru ali pri krajših solo odsekih v določenih skladbah. Poleg tega pa mi je petje odprlo vrata v svet glasbe, kjer se je ljubezen do le-te še okrepila, znanje pa obogatilo. Ne nazadnje pa sem spoznal, da je poustvarjanje glasbe izražanje moje celostne osebnosti, duše in telesa, saj mislim, da je glasba najvišja, najplemenitejša izmed umetnosti.

Si že kdaj nastopil v vlogi solopencev ali načrtuješ kak koncert letos?

V vlogi solopencev nisem še nastopal, sam pa sem že večkrat pel različne solo trenutke v okviru zbora ali župnije pri maši in drugih svečanostih. Za naprej pa načrtujem kak solistični koncert. Letos decembra bom prvič nastopil v vlogi solista na Božičnem koncertu v Kulturnem centru Lojze Bratuž v kantati Slovenski Božič Matije Tomca, v kateri bom nastopil v vlogi pastirja. Ta bom moj “debi”.

Giulia Černic

glasbenem področju me vede ali ne vede spremlja od nekdaj. Ko sem začel peti v zboru, sem se približal svetu vokalne glasbe, ga bolje spoznal in ljubezen do glasbe se je na tak način še bolj okrepila. Rad bi se zahvalil glasbeni šoli Emil Komel ter dirigentoma Damijani Čevdek in Davidu Bandlju, ker sem se z njima naučil ne le nauk o glasbi in pravilno tehniko petja, ampak tudi umetnost popeljevanja v brezčasnost. Dogodek, ki je pomembno okrepil zanimanje za operno pet-

DROBCI DOMAČE ZGODOVINE (89)

Dimitri Tabaj

Škof Anton Mahnič in Gabriele D'Annunzio (9) Poročila o vedno hujših nasilstvih so se kar množila. Eдиноst 31. decembra 1920: “V Puntu so razorožili štiri arditie. Begunci iz Baške so se začasno rešili na otok Crvič (verjetno otok Prvič, op. p.), odkoder so jih snoči z motornim čolnom prepeljali v Senj. Na otoku je še mnogo našega pobeglega občinstva”. Italijanskemu ministrskemu predsedniku Giolittiju se je vedno bolj mudilo, da bi našel neko rešitev, saj se je že bal jugoslovanske vojaške intervencije. Časopis Jutro 29. decembra brez ovinkarjenja nam pove: “Jugoslovanska vlada je naznanila

rimski vladi, da jugoslovanske čete vzhodno od Reke ne bodo mogle dolgo mirno gledati samolastno postopanje D'Annunzijevo. Da prepreči jugoslovanski napad na Reko, se je Italija odločila za takojšnji nastop. To je izjavil Giolitti tudi italijanskim parlamentarcem”. 30. decembra je Slovenski narod podal poročilo, ki priča o Giolittijevi bojazni: “Kakor javljajo listi, so jugoslovanske oblasti v Bakru ponudile generalu Cavigliji vojaško pomoč. Caviglia je pomoč takoj odklonil, zakaj vprašanje Reke in vsega ozemlja, na katerega se nanaša premirje, je po pogodbi premirja edinole zadeva Italije”.

Gabriele D'Annunzio. Njegovi arditii so bili strah in trepet domačinov, a nekateri so se začeli upirati. 29. decembra je časopis Jutro poročal o eskalaciji nasilja: “Velike množice prebivalstva so se zbrale pred vladno palačo (na Reki, op. p.) in zahtevale odstop D'Annunzija. Ta pa je nad neoborožene ljudi poslal pijane arditie, ki so streljali. Nastala je velika panika, narod je bežal, a arditii so streljali v množico”.

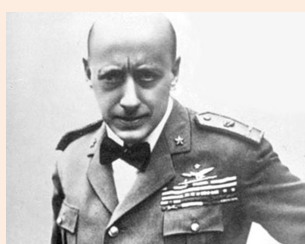
General Enrico Caviglia - veteran italijanskih kolonialnih vojn in prve svetovne vojne, vicedirektor vojaškega geografskega inštituta - je bil tudi senator in vojni minister. Leta 1926 mu je Benito Mussolini podelil naslov “maršala Italije” zaradi zasluga v sporni “zmagi” pri Vittoriju Venetu v prvi svetovni vojni. 30. decembra 1920 je Slovenski narod podal poročilo, ki priča o Giolittijevi bojazni pred morebitno jugoslovansko vojaško intervencijo: “Kakor javljajo listi, so jugoslovanske oblasti v Bakru ponudile generalu Cavigliji vojaško pomoč. Caviglia je pomoč takoj odklonil, zakaj vprašanje Reke in vsega ozemlja, na katerega se nanaša premirje, je po pogodbi premirja edinole zadeva Italije”.

slug v zelo sporni “zmagi” pri Vittoriju Venetu v prvi svetovni vojni. V teh zgodbah lahko opazimo in pravzaprav bomo še opazili, kako so se namišljeni antagonisti (D'Annunzio in kralj, naprednjaki in konservativci, revolucionarji in reakcionarji, arditii in redna vojska itd.) na koncu večkrat dokaj prijateljsko pobotali, naj bo to s podelitvijo kakšnega plemiškega naslova ali z povišanjem v činu. Očitno so vsi delovali za “višje cilje”, za italijanske geostrateške in gospodarske interese.

Tudi v Trstu so vladale izredne razmere, saj so razkačeni in obupani fašisti metali bombe in streljali, potem ko so razumeli, da gre D'Annunzijevo krvava pustolovščina proti koncu. Slovenski narod, 30. decembra 1920: “Kakor poročajo listi, je bila nedelja (v Trstu, op. p.), drugi dan po proglasitvi obsednega stanja, zelo burna. Povsod se je opažalo nekako gibanje. /.../ Kmalu na to je ondi eksplodirala bomba,

Škof Anton Mahnič je leta 1902 ustanovil Staroslovensko akademijo, ki je skrbela za ohranitev in razvoj pisave glagolice. D'Annunzijevo okupacija je bila izredno kruta in krvava tudi po cerkvah, kjer so arditii hoteli prepovedati staroslovensko glagolsko bogoslužje, ki je v tistih krajih imelo tisočletno tradicijo.

Gabriele D'Annunzio. Tudi v Trstu so vladale izredne razmere, saj so razkačeni in obupani fašisti metali bombe in streljali, potem ko so razumeli, da gre D'Annunzijevo pustolovščina proti koncu.

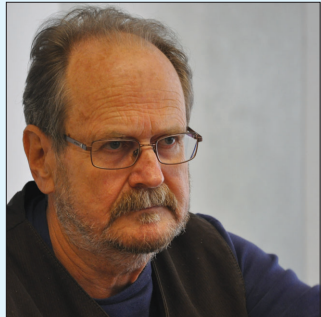
Mestno središče Krka s katedralo Marijinega vnebovzvetja, v kateri počiva škof Mahnič (vir slike: biskupijakrk.hr).

ki pa k sreči ni nikogar ranila. /.../ Vsled uspehov vladnih čet na Reki so fašisti zelo potrti. /.../ Ponokod so prisilili trgovce, da zaprejo trgovine v znak žalovanja zaradi postopanja vladnih čet zoper D'Annunzijeve legionarje. Ravno tako so nekateri zasebniki morali izvesti zastave na pol droga”. Podobno je bilo poročanje Goriške straže, medtem ko je Jutro izpostavljalo dejstvo, da so bili tržaški nemiri plod dogovora fašistov z D'Annunzijem. Grozno je bilo trpljenje Kvarnerskih otokov - še posebej Krka - pod D'Annunzijevo okupacijo, saj je verjetno šlo za najtemnejši trenutek v zgodovini tega čudovitega predela severnega Jadrana. To trpljenje je bilo izredno kruto in krvavo, tudi po cerkvah, v katerih so arditii hoteli prepovedati staroslovensko glagolsko bogoslužje, ki je v tistih krajih imelo tisočletno tradicijo in velikega zaščitnika v osebi škofa Antona Mahniča iz Kobdilja. Časopis Slovenec je 28. decembra v dolgem poročilu poročal o žrtvah, a tudi o naraščajoči želji po uporabi proti vse hujšim krivicam: “O dogodkih onstran morja na otoku se sedaj še ne ve mnogo gotovega. Brezdvomno pa je položaj naših ljudi zelo resen. Sinoči so zahtevali pomoči s Sv. Nikolaja, pri čemer so dajali znake z ognjem. Od tukaj je bil takoj odposlan motorni čoln, da sprejme dotičnike in jih prepelje na našo stran /.../ Zadnje vesti z otoka Krka poročajo, da Italijani čimdalje bolj trpinčijo naše prebivalstvo”.

Kratke

Schwentnerjeva nagrada Marku Kravosu

Na odprtju 35. Slovenskega knjižnega sejma (SKS) so Marku Kravosu podelili Schwentnerjevo nagrado za posebne dosežke v knjigotrštvu in založništvu. V utemeljitvi piše, da je Kravos s

svojim založniškim, pisateljskim in kulturnopolitičnim delom izjemno pripomogel k razvoju slovenske besede in knjige v zahodnem delu slovenskega jezikovnega prostora. V utemeljitvi je izpostavljeno tudi, da Kravos gradi pomemben most sodelovanja, še posebej med slovensko in italijansko kulturo, prav tako pa je

neizbrisen njegov doprinos k osrednji slovenski ustvarjalnosti in založništvu. Marko Kravos je bil rojen 16. maja 1943 v Montecalvu Iripinu na jugu Italije, ko so bili starši, po obsodbi na drugem tržaškem procesu v času fašizma, tam v prisilnem bivanju. Šolal se je v Trstu, kjer je maturiral na slovenski klasični gimnaziji, študij je nadaljeval na slavistiki v Ljubljani in diplomiral leta 1969. Od leta 1970 do 1993 je bil glavni urednik Založništva tržaškega tiska. Pod njegovim urednikovanjem je izšlo več kot 1000 knjižnih naslovov. Marko Kravos je bil tudi predsednik Zveze slovenskih kulturnih društev v Italiji in Slavističnega društva v Trstu, pet let je predsedoval Slovenskemu klubu v Trstu, dva mandata je bil tajnik Društva slovenskih pisateljev in v letih od 1996 do 2000 predsednik Slovenskega centra Pen v Ljubljani.

Posebno priznanje za pesnico Claudio Voncina

Na 12. mednarodnem tekmovanju za poezijo in prozo "Firenze capitale d'Europa" je med prejemniki posebnih priznanj tudi goriška avtorica Caludia Voncina s pesniško zbirko Emozioni, ki je izšla pri Goriški Mohorjevi družbi. Podelitev nagrad bo potekala v soboto, 14. decembra, v palači Palazzo Vecchio.

Dunaj / Nova pesniška zbirka Leva Detele

Pred jutranjo zarjo / Vor der Morgenröte

V knjižni zbirki avstrijskega PEN kluba "edition pen austria" je pri znani dunajski založbi Löcker pred kratkim izšla nova pesniška zbirka Leva Detele *Vor der Morgenröte* (Pred jutranjo zarjo). V knjigi, ki obsega 156 strani, je objavljen v nemščini izsek iz celotnega Detelovega pesniškega ustvarjanja.

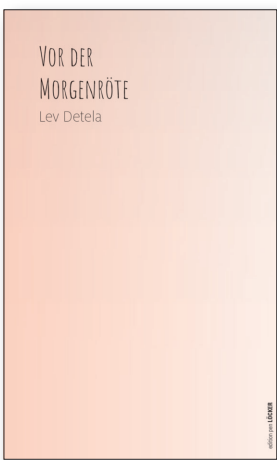
V prvih treh sklopih *Nočne pesmi*, *Zarotivne in Zvezde*, zanke so zbrane avtorjeve lastne prepesnitve slovenskih izvirnikov (in nekaj prevodov izpod peres Ine Iun Brode, Hilde Bergner, Petra Kerscheja, Marice Kulnik in Milene Merlak), v naslednjih treh sklopih

Paradoksijske, *Staromodne balade in romance* ter *Besedne tekste* pa pesniška besedila, ki jih je Detela napisal v nemščini. Mnoge nemške izvirne pesmi so ironičnega in eksperimentalnega značaja. V zadnjem delu obširne pesniške zbirke so poleg tega natisnjene Detelove prepesnitve izbranih besedil slovenskih pesnikov Franceta Balantiča, Stanka Majcna, Edvarda Kocbeka in Daneta Zajca v nemščino. Objavljen je tudi Detelov prevod iz srbsčine pesmi *Ovid v izgnanstvu v Tomiju* leta 1940 v Hercegovini rojenega Gojka Djoga, ki je v nekdanji Jugoslaviji veljal za preganjanega disidenta in bil zaradi domnevne žalitve

predsednika Tita obsojen na dve leti zopora. Po razpadu Jugoslavije je Gojko Djogo, ki je član Srbske akademije znanosti in umetnosti v Beogradu in član Senata Republike Srpske, postal vnet zagovornik srbskega nacionalizma.

V knjigi, ki jo je uredil predsednik avstrijskega PEN kluba dr. Helmuth A. Niederle, je objavljenih 120 pesniških besedil, poleg tega pa tudi obširen esej v Celovcu živečega pisatelja in prevajalca Petra Kerscheja o življenju in literarnem delu Leva Detele. Novo pesniško zbirko je Lev Detela 30. septembra 2019 predstavil na prireditvi v Slovenskem

inštitutu na Dunaju, ki so jo pripravili ob avtorjevi osemdesetletnici skupaj z Inštitutom za avstrijske vede in Avstrijskim PEN klubom. O Detelovem literarnem delu sta spregovorila direktor Inštituta za avstrijske vede na Dunaju univ. prof. dr. Ernst Bruckmüller in podpredsednik avstrijskega PEN kluba dr. Harald Kolleger tudi v imenu odsotnega predsednika PEN kluba Helmutha A. Niederleja, ki se je mudil na mednarodnem pisateljskem kongresu na Filipinih. Lev Detela je na dobro obiskani prireditvi prebral več humorističnih in družbenokritičnih pesmi iz nove zbirke.

Gorica / Zbor Dunajskih dečkov v Kulturnem centru Bratuž
Nepozabno glasbeno doživetje

Dunajski dečki so ugledna umetniška znamka, ki si je svoj sloves zgradila na temeljih trdega dela in brezhibnih izvedb. V goriškem Kulturnem centru Lojze Bratuž se je predstavil eden izmed štirih vokalnih sestavov, ki delujejo pri Dunajskih dečkih, to je Haydnov zbor.

Sestavlja ga 25 članov, starih od 10 do 14 let, ki prihajajo iz raznih evropskih držav, pa še Hong Konga, Japonske, Singapurja, Sirije in ZDA. Danes je zbor v koraku s časom, izhaja iz dolgoletne tradicije, gleda pa daleč naprej v prihodnost in temu se prilagaja celoten management. Odrska postavitev s klavirjem, nameščenim med dve krili zboru, je napovedovala drugačen koncert. Karizmatičen in iskri v umetniški vodja, Jimmy Chiang, je v dveh vlogah – korepetitorja in zborovodje – izza klavirja dirigiral pevce. Med njimi so stakane trdne kolegialne vezi in zaupnost, kar ustvarja sijajno energijo in posebno vzdušje. Sem pa tja se je lahko zaslišala kakšna intonančna nestabilnost, ki pa smo jo spregledali, saj je repertoar zahteven in raznolik, pevci mladi, njihove izvedbe doživete, spontane in

prekipevajoče v srčnosti. Program se je delil na štiri dele. Vsako izmed poglavij je obravnavalo neko značilnost Dunajskih dečkov; filozofijo, način življenja in zgodovino. Uvodoma so zazvenele štiri sakralne skladbe v razdobju med renesanso in barokom. To so dela, ki Dunajske dečke

nes, in tako pesem govori o začetkih zboru. Mendelssohnova *Auf Flügeln des Gesanges* (Na krilih pesmi) prikazuje njihovo ljubezen do petja, nenehna potovanja in turneje po vsem svetu, le-to tudi *Zigeunerleben* (Cigansko življenje) Roberta Schumanna in Straussova polka *Auf Fe-*

Produkcija je očitno prignana do zgornjih mej zmoglosti, ki jih postavljajo starost in sposobnosti otrok v zgodnjem najstniškem obdobju. Dunajski dečki niso samo sinonim za zborovsko odličnost, ampak način življenja. Metode zborovskih tehnik so z izvrstnimi men-

foto dd

spremljajo od začetkov delovanja. Izvedbe vzbujajo veliko mero začudenja, saj je njihova pevka dikcija čista in natančna, petje pa živo. Primerjajo se lahko z najboljšimi odraslimi zbori. Prelepa je bila *Haec dies* Jacobusa Gallusa in *Laudate pueri Dominum* Zelenke. V drugem delu so sledile skladbe, ki prikazujejo njihov nomadski način življenja in zgodovino: Franz Schubert je bil zborist Dunajskih dečkov, *Innsbruck, ich muss dich lassen* Heinricha Isaaca simbolizira slovo cesarja Maksimilijana I. ob prestavitvi dvornega sedeža iz Innsbrucka na Dunaj. Na Dunaju je cesar vzpostavil osnove za ustanovitev Dunajskih dečkov, kot jih poznamo da-

rienreisen (S potovanja). Tretje poglavje je vključevalo lahkotnejše ljudske napeve iz Avstrije in pesmi z dodanim ščepcem humorja, kot sta Rossinijev *Duetto buffo per due gatti* in Coplandov *I bought me a cat*. Posebno sugestivna in očarljiva je bila *Raghupati Raghava Raj Ram*, indijski sakralni napev, ki časti boga Ramo in govori o bratstvu med vsemi narodi. Pesem, ki je imel nadvse rad Mahatma Gandhi in jo populariziral, so Dunajski dečki to jesen prepevali na indijski turneji. Za konec pa niso manjkale zimzelene uspešnice iz dinastije Strauss, *Banditen-Galopp*, *Kaiserwalzer* in *Leichtes Blut* ter *Radetzky March*.

torji in profesorji zelo napredovale, da niti mutacija, ki nastopi pri fantih, ne predstavlja prevleke ovire. Težnja k izvedbeni brezhibnosti najzlahtnejših vokalnih mojstrov in od renesanse dalje pa ni edini cilj, ki ga zasledujejo. Očitno je, da pevce izobrazujejo in usposabljaajo na področju odrske prezenze, komunikacije s poslušalstvom, zlasti pa s tem, da so na odru sproščeni in zmogni v polnosti izraziti tisto, kar ljubijo najbolj na svetu: petje in zborovsko pesem. Vse to smo lahko slišali na koncertu v Gorici. Marsikomu se je koncert vtisnil v spomin kot nepozabno glasbeno doživetje.

Metka Sulič

Vladka Tucovič Sturman

JEZIKOVNICA

74

Vejica, pravila in posluš

Po dolgem času se tokrat v Jezikovnici spet lotevam vejice. Marsikdo je tako ali tako (žal) mnenja, da je vejica sploh edino ločilo, ki ga lektorji pregledujemo v besedilih, ga črtamo, kjer je nepotrebno ali napačno, ali dodajamo, kjer manjka. Žal se pri takem razmišljanju gre pogosto v tako skrajnost, da se lektorju naroči, da naj med lekturo pregleda samo vejice. "Samo vejice mi, prosim, malo poglej", je pogosta prošnja tistih, ki z omalovaževanjem gledajo na lektorsko dejavnost oz. si sploh ne predstavljajo, kaj vse je v besedilu mogoče popraviti, da je besedilo še boljše, pravilno in slogovno ustrežnejše. Menijo, da v jeziku nimajo drugih težav, kot je postavljanje vejic. To ločilo pa je po mnenju večine tako ali tako nebodigatreba in odveč in brez veze in kar je še takih izrazov ...

Vsako leto, ko s študenti prvega letnika različnih študijskih programov med pravopisnimi vajami pridemo do vejice, se vedno znova čudim. Letos sem celo izvedla mini anonimno anketo z edinim vprašanjem: "Po katerem pravilu/pravilih ste se v osnovni in srednji šoli učili postavljati vejico?" Želela sem dobiti odgovore prav od vseh študentov, ne le od tistih, ki se pogosto oglašajo in ki ponavadi tudi znajo oz. povedo kaj, za kar se potem zmotno misli, da velja za celotno skupino. Tokrat sem torej ubrala drugačno pot kot ponavadi in dobila – realne odgovore. Pravzaprav sem jih pričakovala, kljub temu pa sem se spet začudila. Skoraj ni bilo listka, na katerem ne bi bila napisana tista zljajšana osnovnošolska pesmica: "Pred ki, ko, ker, da, če vejica skače". Tega pravila se učijo osnovnošolci v nižjih razredih, ko tvorijo še enostavne, največ dvostavčne povedi. Torej: "Vidim človeka, ki hodi po cesti. Spat grem, ko sem zaspala. Ne grem spat, ker nisem zaspala. Jem, da preživim. Gremo na izlet, če bo lepo vreme". To pravilo bi v višjih razredih osnovne šole in srednje šole morali nadgraditi. Za večstavnice povedi to pravilo namreč pogosto ne drži: "Vi-

dim človeka, ki hodi po cesti in ki ima lep plašč. Spat grem, ko sem zaspala in ko končam delo. Ne grem spat, ker nisem zaspala in ker še nisem vsega opravila. Jem, da preživim in da pri tem uživam. Gremo na izlet, če bo lepo vreme in če bomo vsi imeli čas". Ste videli? Pri drugi pojavitvi istega veznika vejice ni, ker gre za dva enakovredna odvisna stavka.

Prav tako se vedno znova čudim navodilom, ki jih študentje prinesejo iz dosedanjega izobraževanja: da naj namreč vejice postavljajo "po posluhu", to pomeni, kjer je v branju ali govorjenju premor. Napaka! Take vrste posluš, ki ni nikakršen posluš, namreč prinese takole napačno postavljene vejice: "Namesto bolečine, je začutila olajšanje. Prav tako me je navdušilo delo z otroki. Na osnovi informacij, smo sklenili poravnavo. Zadnje nedelje v januarju, smo odšli na izlet. Zaradi bolezn, nisem mogla priti na sestanek. Kljub odsotnosti, je dobila vse informacije". Prav je seveda takole: "Namesto bolečine je začutila olajšanje. Prav tako me je navdušilo delo z otroki. Na osnovi informacij smo sklenili poravnavo. Zadnje nedelje v januarju smo odšli na izlet. Zaradi bolezn nisem mogla priti na sestanek. Kljub odsotnosti je dobila vse informacije". Zakaj pa je tako prav? Odgovor se skriva na tistih redkih anketnih listkih, kjer je pisalo: "Vejico postavljamo, da ločimo med

seboj povedke oz. osebne glagolske oblike, okoli katerih so oblikovani stavki". V prej naštetih primerih imamo namreč samo eno glagolsko obliko – zakaj bi torej postavljali vejico, če nam povedka ni treba ločiti od drugega povedka, ker je povedek zgolj eden?

V eni Jezikovnici je tudi nemogoče priti vejici do dna, zato je to tema, h kateri se bomo gotovo še vračali.

Doc. dr. Vladka Tucovič Sturman na Oddelku za slovenistiko Fakultete za humanistične študije Univerze na Primorskem (Koper) izvaja pravopisne in lektorske vaje. Jezikovna vprašanja, o katerih bi radi brali v Jezikovnici, ji lahko pošljete na e-naslov: vladka.tucovic@fhs.upr.si ali na uredništvo Novega glasu.

Hiša filma na goriškem Travniku - Film Igor in Rosa

Tleča iskrica rešilna bilka skrhane ljubezenske zgodbe

V Hiši filma Gorica, ki domuje na Travniku, je bil v četrtek, 7. novembra 2019, poseben večer. V Kinemaxu so predvajali prvi celovečerni film slovenske režiserke Katje Colja *Igor in Rosa*, (produkcija Daniele di Gennaro, Marica Stocchi, Igor Pedičič in Lorenzo Sciacca, distribucija v Sloveniji FIVIA-Vojnik). Filmski scenarij so napisale Katja Colja, Tania Pedroni in Elisa Amoruso po zamisli Katje Colja, ki je navdih dobila pri svoji mami. Glasbo,

s fantom. Rosa ljubosumno zaklepa hčerkinu sobo, ki je še zmeraj taka, kot bi bila hči še živa; vanjo se zateka, ko ji je najbolj hudo. Z možem Igorjem, Slovincem s Tržaškega, s katerim je poročena že štirideset let, živita še zmeraj pod isto streho, v tisti hiši, ki sta si jo prigarala, a se izogibata drug drugemu. Ona bi se najraje kar zaprla vanjo, on pa bi ta prazni dom rad prodal in odšel drugam, da bi se odtrgal od spominov. Roso je bolečina ob izgubi hčerke

udejanjiti svojo filmsko zamisel tudi zaradi čudovitih igralcev, ki sta subtilno zlezna pod kožo protagonistoma in jima širokosrčno dahnala dušo in srce. Roso igra uveljavljena italijanska televizijska igralka Lunetta Savino, ki jo širše občinstvo pozna iz popularnih nadaljevanj. Rosa je njena prva glavna filmska vloga. Zelo tankočutno in pronicljivo je upodobila ženo in mater, ki se sooča z globoko bridkostjo ob izgubi hčerke, potem pa se boji, da bo izgubila še zadnjo trdno oporo,

moža in dom, za katerega je tako skrbela. Igorja je, kot le on zna, s prodornimi pogledi in zelo zgovornim molkom, tudi z nerganjem, kretnjami in gibi, ki izdajajo čustveno stanje protagonista, poosebil imeniten gledališki in filmski igralec Boris Cavazza, ki je žal na lastni koži občutil to, kar čuti Igor. V dvajsetih letih je namreč izgubil dva sina in ženo, kot je sam povedal ob koncu

Anita Kravos, Mateja Zorn, Katja Colja in Boris Cavazza

ki obzirno, nevsiljivo spremlja zgodbo, je sestavil David Logan. Režiserka in scenaristka Katja Colja se je rodila v Repnu pri Trstu, zdaj pa živi in ustvarja v Rimu. Po študiju na tržaški filozofski fakulteti je službovala na italijanski javni radioteleviziji, najprej na slovenskem programu, nato pa se je preselila v Rim. Tu je sodelovala s priznanimi italijanskimi filmski umetniki, kot sta Nanni Moretti in Ettore Scola. Do zdaj je uspešno posnela marsikateri krajši dokumentarni film. V prvem celovečercu, ki se dogaja v Trstu, točneje v Miljah, in v katerem se prepletajo italijanski jezik, tržaško narečje in slovenščina, se je tankočutno lotila teme, kaj občuti ženska, ko izgubi otroka. V njej se marsikaj spremeni in omaja se marsikateri trden oprijem, v katerega je verjela. Bolečina je prehuda, da bi jo lahko zajezila, in se razlije na vse, kar je okoli nje. Prav to se dogaja protagonistki, šestdesetletni Rosi, ženski z italijanskega Juga, ki se je naučila slovenščine, pa tudi "švercanja" čez mejo, v tej intimni drami o ljubezni zakonskega para, ki je presahnila zaradi smrti hčerke Maje. Ta je nekega dne kljub slabemu vremenu odjadrala z jadrnico; barko so našli, njo pa je objemu dragih odvzelo morje. Od tega tragičnega dogodka se Rosa ni več opomogla. Njena bolečina je tako velika, da je vase posrkala vse ostalo, tudi njeno voljo do življenja. Rosine misli so zmeraj pri umrli hčerki, saj njena druga hči živi že svoje življenje

popolnoma strla. Z možem sta si postala tuja, njuna ljubezen ni mogla prenesti tako velikega udarca. Igor, ki je v primerjavi z njo "pravi silak" in je jokal samo ob Titovi smrti, preživlja veliko časa na jadrnici umrle hčerke, kajti tako se mu zdi, da ohranja neko vez s pokojnico. Morda bi še sam rad odjadral proti novim obzorjem in pustil vse za seboj. Sicer pa je tudi on otopel v svoji žalosti. Smrt otroka je gotovo najhujše, kar lahko doleti starše. Bolečina je neznosna in molk, v katerega je ovita Rosa, je kot neprebojni oklep. Prav tišina je pomemben segment filma, s katerim se je režiserki zelo dobro posrečilo "izkričati" vso Rosino bolečino. Dolge pavze brez besed, pogledi v daljavo, v "prazno", so izredno zgovorni in povedo več kot tisoč besed. Vseskozi je v filmu čutiti tisto pregrado, zid, mejo, s katero sta se protagonistata ogradila, da bi se zaščitila pred drugim in njegovimi mislimi ter čustvi. A Rosina in Igorjeva ljubezen korenini tako globoko, da se počasi – tudi zaradi ljubosumja, ki prevzame Igorja – poruši ta zid in tleča iskrica nekdanjega močnega čustva spet zažari, tudi po Rosini zaslugi, ki "prekvasi" žgočo bolečino in se "vrne" v življenje. Poleg same zgodbe o Rosi in Igorju je ta film tudi zgodba o mejah na splošno - tudi med dušo in telesom, razumom in čustvi - in presejanju le-teh. Zgodba je postavljena v naše kraje na meji - en prizor so snemali na slovenski strani, v Lipici. Režiserki je uspelo tako dobro

projekcije filma. Zato je te skeleče občutke lahko še bolj veristično prenesel na filmsko platno. Cavazza je obrazložil, da ga je v filmu zelo prevzel minimalizem, s katerim je režiserka prikazala Igorjeve odnose z ženo Roso, pa tudi sama fotografija in tišina, s katero je izrazila marsikaj. V vlogi Rosine in Igorjeve druge hčerke nastopa Anita Kravos, ki ima tudi slovenske korenine, in sicer v Sovodnjah ob Soči (sama igra tudi v italijanski televizijski nadaljevanki Mattea Oleotta *Volevo fare la rockstar*). Zato še toliko boljše predstavlja dekle iz dvojezične družine. V filmu se hči ne zaveda, da je s starši nekaj narobe, ker oba pred njo skrbno skrivata, kar se z njima dogaja. Ti dve razboleli duši pa se končno spet "najdeta" prav na njeni poroki. Film je s svojimi lepimi kadri prepričljiv tudi zato, ker slika drobno vsakdanost, tako, kot jo lahko doživi vsakdo od nas. Na dobro obiskanem novembrskem večeru v Gorici so bili prisotni med drugimi režiserka Katja Colja, Boris Cavazza, Anita Kravos in Maurizio Fanin, ki so se po ogledu filma pogovarjali o njem z Matejo Zorn, vodjo Kinotelejeja, in marsikaj pojasnili tudi v zvezi s samim snemanjem filma. Katja Colja je med drugim razkrila, da so med delom govorili slovensko, italijansko in angleško. Vesela je bila, da je lahko delala s Slovenci (60 % filmske ekipe je bilo Slovencev), ki so resni, natančni, hitri in zelo človeški. Vsi so se zelo dobro počutili in vzdušje je bilo enkratno.

Iva Koršič

GORIŠKA
MOHORJEVA
DRUŽBA

KNJIŽNA ZBIRKA 2020

KOLEDAR 2020

VZPONI IZ BREZNA STISKE - Kristina Martelanc

SPOMINI NA ISTRO - Štefan Cek

ZAJČJE DOGODIVŠČINE - Mira Susić, ilustrirala Danila Komjanc

Izven zbirke:

MAHNIČEVA ESTETIKA IN LITERARNA KRITIKA - Ivo Kerže

S 1. strani

Pesem jeseni ...

Zborovodje so za pomembne obletnice izbrali tudi Pavleta Kernjaka (120-letnica rojstva in 40-letnica smrti), 110-letnico rojstva Radovana Gobca, 80-letnico smrti Zorka Prelovca, 135-letnico rojstva Vasilija Mirka, 120-letnico smrti Dragotina Ketteja, 140-letnico Josipa Murna, skoraj 10-letnico smrti Zorka Hareja, 5-letnico smrti Pavleta Merkuja, 105-letnico rojstva Srečka Kosovela in Ceneta Vipotnika, 70-letnico smrti Otona Župančiča, 175-letnico rojstva Simona Gregorčiča in 120-letnico rojstva Matije Tomca. Na reviji so se letos predstavili:

Mešani cerkveni pevski zbor Sveti Jernej pod vodstvom Janka Bana, Ženski pevski zbor Prosek-Kontovel pod vodstvom Marka Štoke, Mešani pevski zbor Skala-Slovan, ki ga vodi Jari Jarc, Moški pevski zbor Fantje izpod Grmade, ki ga je prvič vodil novi dirigent Bogdan Kralj, ki je nasledil dolgoletnega zborovodjo Hermana Antoniča, prej omenjeni Mešani pevski zbor Ciril Silič, ki mu dirigira Silvan Zavadlav, Ženska vokalna skupina Barkovlje pod vodstvom Aleksandre Pertot, Združeni mešani pevski zbor Repentabor pod vodstvom Irene Škamperle, Moška

Foto damj@n

vokalna skupina Lipa, ki jo vodi Anastasia Purič in Mešani pevski zbor Mačkolje pod

vodstvom Mateja Lazarja. Vsi zbori so peli slovenske ljudske in umetne pesmi,

koncert je bil zelo razgiban, saj so se predstavile različne vrste skupin: slišati je bilo mešane,

pa tudi ženske in moške sestave. Prisotne je pozdravila predsednica Zveze cerkvenih pevskih zborov iz Trsta Rossana Paliaga, ki je poudarila pomen takšnih revij, na katerih se zbori srečujejo in družijo. Povedala je, da veliko cerkvenih pevskih zborov praznuje pomembne obletnice (letos npr. 70-letnica zbora iz Mačkolj), kar predstavlja nekaj pomembnega za našo skupnost. To so zbori, ki vztrajajo toliko let in družijo ljudi, zato včasih kakovost petja niti ni najpomembnejša, ampak je pomembno, da je glasba povezovalna nit. Koncert je povezovala Urška Šinigoj. Podprli so ga Javni sklad za kulturne dejavnosti Republike Slovenije, Urad vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu ter Furlanija Julijska krajina.

Tržaški mestni praznik Marije Kraljice zdravja Zaobljuba še traja in tudi Marijino češčenje

Češčenje Marije Kraljice zdravja sega v naših krajih v daljno leto 1630, saj so se tedaj prebivalci Beneške republike z dožem na čelu zaobljubili Devici Mariji, da ji bodo posvetili novo svetišče v primeru, da bi posredovala in zaustavila strašno epidemijo kuge, ki je razsajala po vsej beneški državi in zahtevala približno 600.000 žrtev, od katerih kar 80.000 v samem mestu Benetke. Zato so za petnajst zaporednih sobot organizirali procesijo, v kateri je sodelovalo vse ljudstvo s plemiči in vsa gosposko na čelu. V letu dni je nalezljiva bolezen splahnela in izginila; čeprav je

sam dož Nicolo' Contarini umrl v hudi epidemiji, so se zaobljube držali in so Mariji v čast zgradili cerkev in že leto

kasneje spet priredili procesijo Mariji zdravja v čast. Tržaški praznik je dve stoletji kasnejši, a se zgleduje po sosednjem prazniku (čeprav sta

si bili mesti Benetke in Trst vedno sovražni med sabo), kajti leta 1849 je v Trstu razsajala epidemija kolere, ki je v kratkem času zahtevala ogromno žrtev. Tržačani so se zaobljubili Mariji Kraljici zdravja in priredili izredno slovesno procesijo 15. oktobra tistega leta, po kateri je moč okužbe znatno popustila. V zahvalo, da je rešila mesto, se

do večera) proslavljajo Marijo Kraljico zdravja. Ljudsko praznovanje so leta 1854 proglasili za "Praznik mesta Trst", osem let kasneje (torej leta 1862) pa je papež Pij IX. uradno zapovedal praznik. Dandanes ni več ljudske procesije 21. novembra, toda pred tem občutenim tržaškim praznikom priredijo devetdnevno. Ob tej priložnosti so letos priredili že 11. zborovski spored sakralne glasbe z naslovom *Salve Regina*. Med devetdnevno so vsak dan verniki molili v svetišču, zvečer ob 18.30 uri pa so na vsakodnevni slovesni sv. maši prepevali različni pevski zbori, ki so jih povabili iz cele dežele. Letos so za to priložnost organizatorji (Capella Musicale santuario S. Maria Maggiore in Societa' Filarmonica Sant' Apollinare, pod pokroviteljstvom Dežele

Furlanije Julijske krajine in v sodelovanju s Tržaško občino) povabili moško sekcijo zbora S. Cecilia, ki poje v baziliki v Gradežu, zbor Mont Quarin iz Krmina, zbor Corale San Vito di Marano (iz videmske pokrajine), zbor tržaške sekcije Ass. Nazionale Carabinieri, goriški zbor Corale Santa Lucia di San Rocco, cerkveni zbor Coral di San Lurinz - don Lino Bearzot goriške župnije sv. Lovrenca, zbor Nino Baldi Ass. Nazionale Alpini iz Trsta, zbor in godalno skupino glasbenega liceja "Carducci - Dante" iz Trsta. Letos so spet povabili tudi cerkveni mešani pevski zbor Sv. Jernej iz Opčin, ki je bil tako edini slovenski pevski sestav na pevski prireditvi in je prepeval pri maši v torek, 19. novembra. Zaradi delavnika je bil zbor v nekoliko okrnjeni zasedbi, kljub temu pa je pod gotovim vodstvom požrtvovalnega dirigenta Janka Bana zapel mašo in spremne pesmi raznih slovenskih skladateljev. Janko Ban je za slovesnost izbral Mašo št. 3 Staneta Maliča, nato še skladbe Ubalda Vrabca, Hochreiterja in Francka. Na orgle je zbor spremljal organist Vinko Skerlavaj, solistične dele pa sta izvajala Mojca Milič in

Marjan Strajn. V veliki baročni cerkvi, ki jo že mnoga leta upravljajo patri frančiškani, a ji Tržačani pravijo kar "pri jezuitih" (saj so jo zgradili prav pripadniki tega katoliškega reda, Družbe Jezusove), je slovenska pesem zelo ubrano in mogočno zadonela. Verniki so z velikim odobravanjem spremljali petje openskega cerkvenega zbora Sv. Jernej, saj so se ob koncu maše z dolgim aplavzom oddolžili za petje, ki so ga očitno z navdušenjem sprejeli in poslušali. Na sam dan mestnega praznika, v četrtek, 21. novembra, se je vsakoletno praznovanje dogajalo ves dan: od prve sv. maše ob 8. uri so si sv. maše sledile vsako uro do poldne, prepevali so različni deželni pevski sestavi. Popoldne ob 16. uri je bila celotna sv. maša v slovenskem jeziku; pri njej je sodeloval Združeni pevski zbor Zveze Cerkvenih pevskih zborov iz Trsta pod vodstvom Alenke Cergol, na orglah je spremljal Tomaž Simičič. Kot primeren konec večdnevnega praznovanja so po zadnji sv. maši imeli slovesen Te Deum z zahvalno pesmijo in blagoslovom mesta ob podobi Marije Kraljice zdravja.

Mitja Petaros

BOLJUNEC Ob sv. Martinu predavanje o vinu in olju

Brežanka, žlahtno vino z dolgoletno zgodovino

“K o lastnostih do-ločenega vina pišejo pesniki, po-stane le-to kulturna dobrina območja, na katerem ga pridelujejo”. Tako sta na srečanju, ki je v torek, 19. novembra, potekalo v Boljuncu, izpostavila zgodovinarja Fulvio Colombo in Marko Manin, ki sta na povabilo krajevne srenje v sklopu praznovanja sv. Martina predavala o vinu *Brežanka - bogastvu Brega*. Na dobro obiskanim večeru so poslušalci spoznali veliko zgodovinskih in drugih zanimivosti o krajev-nem vinarstvu, oljčnem olju in zdravi prehrani nasploh. Dnevniški zapis Videmčana Cornelia Frangipaneja, ki je v prvi polovici 16. stoletja obiskal okolico Trsta, pravi o tem, da je bila v Bregu “zemlja zelo rodovitna”. Območje je bilo do konca 13. stoletja last tržaške škofije in je kasneje prešlo pod tržaško občino. Vinogradništvo

je v tistem času v Bregu pred-stavljalo glavno gospodarsko panogo. V Dolini so že v 14. stoletju obratovali “številne samostojne vinske kleti, kakršnih v Furlaniji ali Venetu niso poznali”, je obrazložil Colombo. Raziskovalcem ni znano, katera vina so v Bregu pridelovali pred letom 1800. Franciscejski kataster (1824) pripoveduje le o “črnem” in “belem” vinu: prvega, ki je predstavljal četrti- no celotne vinske proizvodnje območja, so prodajali v Trst, ostale tri četrtine belega na Go-renjsko, kjer brežanko omenja- jo razni pisni viri. “Tako kot že velja za prosek in rebulo, so tudi brežanko večinoma pridobivali iz vinske sorte glera”, je povedal Colom-bo, ki že vrsto let preučuje zgo-dovino krajevnih avtohtonih vinskih sort. O prisotnosti brežanke v slo-venskih literarnih in strokov-nih delih ter časopisu je na

srečanju izčrpno spregovoril Marko Manin. Valentin Vodnik spada med najbolj znane avtor-

je, ki so kdaj pisali o breškem vinu: v pesmi iz leta 1814 za trgovca Petra Malija. Leta 1844 opiše o brežanki vinogradnik Matija Vertovec, leta 1858 zasledimo pa njeno omembo v Kmetijskih in rokodelskih no-

vicah. Miroslav Vilhar je breško vino vključil v gledališko delo. V reklamnih oglasih s konca 19. stoletja se pogosto pojavlja brežanka v časopisih Edinost, Slovenec in drugih. Brežanka je bilo sladko, močno in likersko vino, ki je imelo tudi zdravilne lastnosti, saj so ga, denimo, ponujali v termalnem središču (Kneipp), ki je na

lovala brežanko, ki so jo prodajali v notranjost avstro-ogrskega cesarstva, na Dunaj in premožnim tržaškim družinam. V kletnih prostorih Pangerčeve domačije se je iz časa pred prvo svetovno vojno ohranilo 50 buteljč brežanke. “Nekaj smo jih pred kratkim odprli in z veseljem ugotovili, da vsebuje vino po več kot sto letih še svoje izvorne značilnosti”, je povedal Manin, ki je prisotnim tudi prikazal dobro ohranjeno buteljko iz leta 1908 z zamaškom, ki ga je prekrival vosek, da bi se vino v stiku z zrakom ne pokvarilo. Brežanko naj bi kmetovalci pridelovali v Boljuncu, Ricmanjih in Dolini. Colombo je ugotavljal, da sta bila prosek in brežanka na začetku precej podobni vini. “Prosek in rebula postane namreč peneče vino leta 1821 v Trstu, čemur je dejansko botrovala prisotnost me-stne francoske skupnosti. To je bilo kar 54 let

pred pokrajino Treviso”, je z veseljem poudaril Colombo. Na boljanskem srečanju je o *Olju in prehrani* spregovorila pokuševalka Marisa Cepach, ki je spomnila, da oljčno olje “ni le zabela, saj vsebuje popolno kombinacijo hranil”. Ker je z vidika maščob oljčno olje podobno materinemu mleku, ga naše telo z lahkoto absorbira. V sredozemski dieti, ki je od leta 2010 vpisana na Unescov seznam nesnovne kulturne dediščine, je kot maščoba dovoljena le uporaba oljčnega olja. Tega moramo doma hraniti v suhih in temnih prostorih pri temperaturi med 14. in 18. stopinjami Celzija. Pa še nasvet: pri uporabi ne sme oljčno olje prevladati nad jedjo, pač pa mora njen okus dopolnjevati. Večer, ki ga je uvedel predsednik krajevne srenje Izidor Sancin, se je sklenil z nagrajevanjem pridelovalcev domačih oljčnih olj. Žirija, ki so jo sestavljali Renato Bernes, Zeno D'Agostino, Marisa Cepach, Damijan Pobega in Benjamin Zidarich, je tretje mesto dodelila Vojku Petarosu, drugo Robiju Zobcu in prvo predsedniku Sancinu.

Mch

V Društvu slovenskih izobražencev gost dr. Edvard Kovač

Dr. Antonia Bernard Grobelnik Slovenski kulturni ataše v Parizu

Predavanja filozofa, teologa in pisatelja, patra dr. Edvarda Kovača so, ne glede na katerokoli napovedano temo, za poslušalca vedno duhovna obogatitev. Mednarodno uveljavljeni predavatelj (med drugim je tudi profesor filozofije na univerzi v Toulousu na Filozofski fakulteti Katoliškega inštituta) se rad vrača med rojake v Društvo slovenskih izobražencev in večer vedno oplemeniti s črpanjem iz svojega bogatega duhovnega sveta in znanja. Tokrat je na običajnem ponedeljkovem večeru predstavil življenje in delo slovenske slavistke dr. Antonie Bernard in njenega zaslužnega dela za promocijo Slovenije v Franciji. Klub velikim zaslugam, o katerih smo slišali na ponedeljkovem večeru, pa Antonia Bernard v Sloveniji ni poznana osebnost, saj se o njej ni veliko govorilo. Vzrok za to vidi dr. Kovač v značajski skromnosti, predvsem pa v idejni premočrtnosti, zaradi katere je stari režim v Jugoslaviji ni želel valorizirati. Skorajda izjemo predstavlja intervju z Zoro Tavčar Rebula, ki ga je pred mnogimi leti objavila revija Mladika (najdemo ga tudi v drugi knjigi intervjujev slovenskih osebnosti v svetu, *Slovinci za danes*, iste avtorice). Intelktualko, ki je vse svoje številne talente in nadarjenost usmerila v delo za prepoznavnost Slovenije v Franciji, je dr. Kovač tudi osebo poznal (mojstrsko je prevedla v francoščino tudi njegovo knjigo). V predavanju v DSI je prehodil njeno življenjsko pot, ki se je leta 1942 začela na Pohorju v številni kmečki družini Grobelnik. Pokončnost

in neuklonljivost sta se izklesali že v otroških letih, ko je odraščala vse prej kot v izobilju in udobju: v šolo je hodila uro in pol peš daleč, pozimi tudi v snegu; večkrat je bila lačna. Kljub preprostem poreklu pa so se doma zanimali za slovensko literaturo, brali so npr. Mohorjeve knjige in posebno cenili poljudnoznanstvena dela, npr. dela Antona Trstenjaka. Starši so Antonii najprej namenili agrarni študij, vendar se je kmalu pokazala njena občutljivost za literaturo in dar za jezike, za znanstveno raziskovanje na področju lingvističke; tako se je najprej vpisala na klasično gimnazijo (zato je izgubila študentsko stipendijo, ki bi jo bila dobila, če bi se vpisala na kmetijsko šolo). Na univerzi se je posvetila študiju francoskega in ruskega jezika. Poslovila se je od ljubljenih domačih pohorskih sadovnjakov in gozdov, na katere je bila zelo navezana, in odšla v Pariz. Tam se je najprej preživljala kot varuška; nato pa se je vpisala na univerzo v Sorboni in študirala (francoški in ruski jezik. Diplomirala je iz rusistike in postala profesorica rusčine. Z odliko je opravila zelo zahteven državni izpit za poučevanje na univerzi. V Franciji je tudi doktorirala z več kot 700 strani obsežno študijo o jezikoslovcu Jerneju Kopitarju in postala docentka na znameniti sorbonski univerzi.

Poglobila se je v zgodovino evropske slavistike in Francozom, pa tudi Slovencem samim, dokazala, kako velik po-

men in ugled ima slovenski jezikoslovec Jernej Kopitar. Ni npr. vsem znano, da je Kopitar, ki ga zaradi polemike s Prešernom večinoma poznamo z negativnega vidika, bil predvsem velik,

Foto damij@n

evropsko znan slavist, ki se je uveljavil tudi na Dunaju in postal cesarski dunajski knjižničar. Postavil je temelje evropske slavistike in bil med drugim mentor Vuka Karadžića. V knjižnici v Tolousu hranijo faksimile evangeliarja (ki je na

srečo preživel francosko revolucijo), na katerega so s polaganjem roke prisegli kralji, ko so bili posvečeni. Pod besedilom, ki je delno napisano v glagolici, polovično pa v cirilici, je podpisan prav Slovenec "Bartolomej Kopitar"!

Antonia Bernard je s pomočjo svoje občutljivosti in intuicije uvidela, da so Francozi dojemljivi za poznavanje slovenskega slavista Kopitarja. Zato je ob enem z njegovo predstavitvijo vzbudila v Francozih vsesplosno zanimanje za Slovence.

Med Francozi je veljala za pravega strokovnjaka: vabili so jo na razne kongrese

in nastopala je v televizijskih oddajah in po francoskih časopisih. V njih je na primeren način znala nagovoriti Francoze in jim približati Slovenijo.

"Lahko bi rekli, da je bila za Slovenijo pravi kulturni ataše", je pripomnil dr. Kovač. Antonia Bernard pa se je poleg znanstvenega jezikoslovnega raziskovanja zelo uspešno ukvarjala tudi s predavatelstvom in prevajanjem. Ugotovila je tudi, da Slovence lahko približa Francozom preko Primorcev, ki so jim po svojih mediteranskih značilnostih najbliže. Med različnimi prevodi, ki jih je dr. Kovač definiriral kot "odlične", se je Antonii Bernard še posebej posrečil prevod del Borisa Pahorja. Poleg dr. Evgena Bavčarja ima tudi ona mnogo zaslug za popularizacijo slovenskega tržaškega pisatelja v francoskem svetu. Čutnost v delih Pahorja, ki jo je dr. Kovač definiriral kot "senzualno metafiziko", je Antonia Bernard

v francoskem prevodu izpostavila in ga s tem približala bralcem francoske narodnosti. V njenih prevodih je zaznati občutek za pravo mero; "ljubezen opisuje sramežljivo; zelo odprto in iskreno, hkrati pa zadržano".

Sijajni so štirje prevodi romanov Borisa Pahorja: *Zatemnitev (Jours obscurs)*, *V labirintu (Dans le labyrinthe)*, *Zgodba o reki, kripi in dvorljivem golobu (Le jardin de plantes)* in *Parnik trobi nji (L'Appel du navire)*.

Po zaslugi Antonie Bernard so dobili Francozi še čudovit prevod romana *Katarina, pav in jezuit (Katarina, le paon et le jésuite)* Draga Jančarja in eseja *Odaljena bližina (Plus haut et plus intime)* Edvarda Kovača. Dr. Kovač je prevajalki za tako odličen prevod hvaležen, saj je njegova knjiga v Franciji pošla v pičlih treh mesecih.

Njena premočrtnost in širina, ob enem z velikim smislom za umetnost, se vidi tudi v izbiri prevedenih avtorjev: v francoščino je prevedla tako Kajuha kot Balantiča.

Poleg tega je bila Antonia Bernard tudi sama pesnica: v njenih pesmih odmeva divjna bretonske pokrajine, od koder je doma njen mož.

Objavila je veliko znanstvenih in strokovnih razprav, tako v slovenščini kot tudi v francoščini. Po njeni smrti sta po letu 2010 izšli dve literarni zbirki: *Slovarček osirotelih besed* in dvojezična zbirka *Cvetje bolečine*.

S srečanjem v DSI so se vsaj pozorni poslušalci predavanja delno oddolžili Antonii Bernard za vse, kar je storila za prepoznavnost Slovenije v Franciji.

P. in

Predstavitve zbornika v Lonjerju

V Športno-kulturnem centru v Lonjerju bo v petek, **29. novembra**, predstavitev zbornika Županovi iz Lonjerja, ki jo prireja Krožek za družbena vprašanja Virgil Šček v sodelovanju s SKD Lonjer-Katinara. Spregovorili bodo predsednica društva Gaya Beltrame, urednik knjige Ivo Jevnikar in avtorji Ondina Pečar, Tomaž Simčič ter Gorazd Bajc. Začetek **ob 20. uri**.

Ob 30-letnici padca berlinskega zidu srečanje v središču Veritas O spremenjenem geopolitičnem položaju Trsta

Trideset let po padcu berlinskega zidu se za Trst in njegovo pristanišče odpirajo nove razvojne možnosti. V spremenjenih mednarodnih okoliščinah, ki jih označuje dviganje carinskih pregrad, lahko odigra Trst vidno vlogo z razvojem industrijskih dejavnosti na prostocarinjskih območjih pristanišča. Italijanska politika mora to usmeritev ustrezno podpreti.

Tako so menili na srečanju z naslovom *30 let po padcu zidu - nova obzorja za Trst*, ki ga je tržaški krožek Limes ob izidu najnovejše številke revije za geopolitiko minuli ponedeljek priredil na tržaški pomorski postaji. Medtem ko je prisotne v imenu organizatorjev uvodoma nagovoril Paolo Deganutti, je razgovor vodil jezuitski pater in ravnatelj tržaškega središča Veritas Luciano Larivera. Razprave, ki je v dvorano Saturnia privabila veliko število poslušalcev, se nista udeležila minister za gospodarski razvoj Stefano Patuanelli in poverjeni upravitelj družbe Fincantieri Giuseppe Bono.

Urednik revije Limes Lucio Caracciolo je prvi spregovoril o spremenjenem geopolitičnem položaju Trsta, "ki je danes terminal jadransko-baltskih koridorjev". O mestu se navadno na mednarodni ravni ne sliši veliko govoriti. Pod žaromete je spet prišlo ob nedavnih dogovorih o sodelovanju s kitajskimi partnerji. Tekmovanje med svetovnimi

velesilami lahko pripomore k temu, da bo Trst odigral vidnejšo pristaniško vlogo. V tem okviru bi lahko Italija končno izkoristila svojo naravno pomorsko vlogo.

Svetovalec revije Limes Dario Fabbri se je v svojem predavanju zaustavil pri analizi dogajanja na mednarodni šahovnici. Amerika bi se rada deklarativno zblížala z Rusijo, vendar do tega ne pride,

ker "globoka država" ZDA temu nasprotuje. Washingtonu bi povezanost z Moskvo služila v tekmovalstvu s Kitajsko. Državni aparat ZDA se zaveda, da bi zblížanje z Rusijo pomenilo, da bi ZDA nato ne nadzirale več Evrope. Američani hkrati ne želijo, da bi prišlo do zblížanja med Moskvo in Berlinom. "Evropa ostaja najpomembnejša celina, in kdor jo nadzoruje, ta vlada celotnemu svetu. Američani se očitno ne bojijo preveč Kitajske. Ko bi se je,

bi se za ohranitev hegemonije v svetu povežala z Rusijo in pri tem izgubili Evropo". V končni svogega izvajanja je Fabbri opozoril, da Kitajci gradijo svilno pot (železnice, pristanišča, ceste) iz Azije do Nemčije, ker nimajo drugih možnosti, "saj na odprtem morju gospodarijo Američani". Slovenski geopolitični analitik in gospodarski svetovalec Laris Gaiser (Diplomatska akademija

na Dunaju) je po membi prednosti koprškega pristanišča izpostavil, da bodo tudi v prihodnjih letih "vsa jadranska pristanišča imela dovolj dela". Srednja Evropa in Balkan predstavljata "mehki trebuh" Evrope, v katerega ob nasprotovanju Američanov prodirajo Kitajci (precej so, denimo, investirali v avstrijsko gospodarstvo). Italija pri nastopanju na mednarodni ravni razmišlja kratkoročno in zgolj v ekonomski logiki, kar je po njegovem na-

pačno. Predsednik Koordinacije tržaških pristaniških delavcev (CLPT) Stefano Puzzer je poudaril, da mora krajevna politika imeti več poguma pri zagovarjanju statusa Trsta kot mednarodne proste luke. Predsednik pristaniškega sistema za vzhodni Jadran Zeno D'Agostino je bil kritičen do tega, kar tuji tisk piše o Trstu. "Pristanišča nikomur ne razprodajamo", je poudaril in vsebinsko obrazložil to, kar so se pred nekaj meseci dogovorili s kitajskimi in madžarskimi partnerji. "Dejansko pri svojem delu le posnemam to, kar delajo drugje po svetu". V času, ko se bo zaradi uvajanja carinskih pregrad zmanjšal promet blaga, D'Agostino ocenjuje, da predstavlja ključni izziv za Trst zagon industrijskih in proizvodnih dejavnosti na prostocarinjskih območjih pristanišča. Italijanska vlada (in v zvezi s tem je izrazil priznanje ministru Patuanelliju) mora pomagati Trstu pri urensničenju te "dodane vrednosti, ki pomeni nova delovna mesta".

Predsednik špediterjev tržaškega pristanišča Stefano Visintin je obrazložil težave in razvojne priložnosti sektorja. Lani je bilo v pristanišču in z njim povezanih podjetjih zaposlenih nekaj več kot 11 tisoč oseb, kar odgovarja 12 odstotkom vseh zaposlenih na Tržaškem in 2 odstotkom na deželni ravni. Tržaško pristanišče proizvaja 7,5 % deželnega BTP-ja. Tudi za Visintina je ključnega pomena razvoj proizvodnih in industrijskih dejavnosti v okviru sistema mednarodne proste luke, o kateri govori po vojna mirovna pogodba. Za uredničev tega si morata prizadevati italijanska vlada in carinska uprava.

Mch

S 1. strani

Da bi čim prej ...

Placido Cortese se je rodil leta 1907 na Cresu in je bil 1. 1930 v Rimu posvečen v duhovnika. Najprej je služboval v Milanu in nato v Padovi, kjer je postal urednik revije *Messaggero di Sant'Antonio*. V Venetu je med vojno

maž Kunaver. Bogoslužje je spremljalo petje združenega zbora Zveze cerkvenih pevskih zborov, ki ga je vodila Alenka Cergol.

Kot je ob koncu obiska povedal Salmič, "je želja vseh nas, da bi pater Cortese čim prej postal

pomagal mnogim slovenskim in hrvaškim taboriščnikom. Po razpadu Italije je rešil številne Jude, civiliste in zavezniške vojake, ki so zbežali iz taborišč. Nacisti so ga ugrabili 8. oktobra 1944 in pripeljali v Trst.

"V teh kletnih prostorih je bilo med vojno zaprtih veliko ljudi, med temi Boris Pahor, Zoran Mušič, Ljubomir Susić in drugi", je obrazložil novinar Ivo Jevnikar, ki je spremljal skupino patrov in drugih obiskovalcev.

Pred prihodom na Trg Oberdan so minoriti obiskali Rižarno, kjer so se patra Corteseja spomnili z mašo zadušnico v slovenskem in italijanskem jeziku. Darovali so jo provincial slovenskih minoritov Igor Salmič, tržaški škofov vikar Ettore Malnati in zastopnik slovenskih tržaških duhovnikov To-

blažen". Potek procesa beatifikacije, ki se je v Trstu pričel leta 2002, je predstavil pater Giorgio Laggioni. Pristojna zgodovinska komisija je po preučitvi zajetne dokumentacije že izdala pozitivno mnenje. Zdaj je na vrsti teološka komisija, katere izid presoje bo znan 24. marca 2020. Če bo njen odgovor pritrdilen, bo Cortese proglašen za blaženega "po človeških kreplostih".

Na novi študijski smeri tržaške univerze

Iz logopedije je zelo uspešno diplomirala prva Slovenka

Foto MČ

V petek, 22. novembra 2019, je na tržaški univerzi na smeri logopedije, ki so jo uvedli leta 2016, diplomirala prvih dvajset študentk. To smer študija si je močno želela Dežela FJK zaradi velikega pomanjkanja profesionalne figure logopeda v deželi. Prej je za študente naše dežele obstajala možnost takega izobraževanja najbližje v Padovi in Ljubljani. Tržaška univerza je tako, v sodelovanju z videmsko, izpeljala administrativni postopek, ki se je začel že leta 2015, saj ustvariti novo diplomsko smer je kar dolg in zapleten postopek,

nam je povedala ena izmed pobudnikov dr. Martina Da Re. Ta je skupaj z rektorjem tržaške univerze Robertom Di Lenardo in kolegi Giancarlo Tirellijem, Paolom Maganottijem, Sonio Antoni, Michelle Passerini in Cristino Pierluca sestavila študij, ki se je leto kasneje uspešno pričel. Triletni študij, kot nam je obrazložila profesorica, je intenziven in kompleksen, zato morajo biti študenti res koncentrirani samo na študijsko pot. V prvem letniku je kar 400 ur in v drugem ter tretjem 550 ur lekcij in prakse, za katere je prisotnost seveda obvezna. Ob tem

je še zaželena prisotnost na raznih seminarjih in učenje tujih jezikov. Prej omenjena skupina izvedencev in pobudnikov se je tudi zavedala pomembnosti dvojezičnosti pri otrocih oz. v logopediji na takem obmejnem območju, kot je naše, zato ima diplomski študij vsako leto rezervirano mesto za študenta,

ki obvlada italijanski in slovenski jezik. Dr. Martina Da Re nam je poudarila, kako je pomembno, da se otrok, ki ima za materni jezik slovenščino, lahko poslužuje pomoči v svojem jeziku. V preteklosti so na področju logopedije trdili, da je dvojezičnost pri zdravljenju dodaten problem oz. da celo škodi, kar v resnici ni res, saj ima celo pozitivne učinke. Prav o tej temi je tudi pripravila diplomsko nalogo prva Slovenka, ki je z oceno 110 in pohvalo diplomirala iz te nove študijske smeri.

MČ

Pogovor / dr. Maria Milanese

Katero višjo šolo si obiskovala in zakaj si se odločila za logopedijo?

Obiskovala sem klasični licej v Gorici, in ko sem končala, nisem imela še jasnih pojmov kakšen študij nadaljevati. Vpisala sem se na študij tujih jezikov v Koper, a po enem letu sem izvedela, da so na tržaški univerzi uvedli novo smer, in sicer logopedijo. Takoj sem se navdušila za to. Od nekdanj imam zelo rada otroke in študij me je takoj prevzel.

Za diplomsko nalogo si izbrala prav tematiko dvojezičnosti...

Tako je, raziskovala sem učinke, ki jih ima dvojezičnost na govorne jezikovne motnje. Kot pripadnica slovenske narodne skupnosti v Italiji mi je dvojezičnost bila vedno pomemben pojem. Zelo sem vesela, da sem lahko razvila to vsebino in jo raziskovala tudi na univerzi, na taki visoki stopnji izobraževanja in s takimi izvedenci, ki so mi bili ob strani na tej študijski poti; njim bi se res toplo zahvalila.

In zdaj?

Zdaj bi rada začela poklicno pot. Na praksah sem se zelo dobro počutila, tako da sem pripravljena.

Srečno! In čestitamo!

Hvala!

Vrsta spominskih dogodkov v Miljah

100 let rojstva Kiljana Ferluge

Kiljan Ferluga se je rodil na Plavjah septembra pred točno 100 leti. Pred koncem leta se ga bomo Slovenci iz Milj spomnili z vrsto dogodkov, ki se bodo nadaljevali do praznovanja dneva slovenske kulture februarja 2020.

28. novembra se bo na pobudo Društva Slovencev miljske občine zgodovinar Štefan Čok srečal z osnovnošolci COŠ A. Bubnič v Miljah, da bi jim povedal o zgodovini avtohtonih Slovencev v Miljah, od prvih pričevanj do današnjih dni. Govoril jim bo predvsem o situaciji Slovencev v povojnem času in o učitelju Kiljanu Ferlugi, ki je imel največje zasluge za nastanek osnovne šole in vrtca v poslopiju, v katerem se zdaj nahaja.

Kiljan Ferluga se je rodil leta 1919 na Plavjah. Šolo je obiskoval v Kortah nad Izolo v času, ko je fašizem ukinjal slovenske šole, tako da je prva tri leta osnovne šole opravil v italijanskem jeziku, nato pa se je družina zatekla v Jugoslavijo, najprej v Ljubljano, nato v Crikvenico. Tu ga je dočkal vpoklic v italijansko vojsko – najprej je moral v Imperio, nato pa v Beograd, kjer je bil za tolmača do kapitulacije Italije leta 1943. Leto pozneje se je pridružil NOV, služil v Bosni in se leta 1946 vrnil v rodne kraje. V domači občinski upravi je bil dejaven dobrih 33 let kot svetnik in odbornik. S skupino postrtovalnih kulturnih delavcev je leta 1975 postavil na noge Društvo Slovencev miljske občine, leta

1977 pa tudi slovenski pevski zbor Jadran, pri katerem je tudi sam pel, leta 1986 pa še zadrugo Vesna. Bil je vsestranski narodnostni in politični delavec, pisec radijskih oddaj, člankov in esejev, raziskovalec in zbiratelj miljskih krajevskih in ledinskih imen. Za posebne zasluge v kulturnopolitičnem delovanju Slovencev miljske občine je leta 1979 prejel Plaketo boja in dela Slovenske kulturno-gospodarske zveze, za vidne dosežke pri spodbujanju in organiziranju kulturnega življenja Slovencev ga je Zveza slovenskih kulturnih društev nagradila z zlato medaljo za svobodo, leto pozneje pa še s priznanjem za življenjsko delo. Italijansko ministrstvo za šolstvo mu je leta 1994 podelilo zlato odličje za zasluge in dosežke na področju osnovnega šolstva. Umrli je 20. junija 1996.

Na srečanju bo prisotna tudi Vesna Zahar Tull, ki je bila kot odbornica DSMO vedno prisotna skupaj s Kiljanom pri vseh dejavnosti društva, ter predsednica

DSMO Fiorella Benčić. Osnovnošolci bodo na podlagi srečanja napisali spis ali narisali risbo. Najboljše izdelke bo DSMO Kiljan Ferluga nagradilo, tako kot je bilo včasih, na proslavi ob dnevu slovenske kulture, ki bo potekala februarja 2020 v Gledališču Verdi. Ob tej priložnosti se bo tudi društvo spomnilo na svojega dolgoletnega predsednika Kiljana Ferlugo, po katerem nosi ime.

Tudi miljska občinska uprava ni pozabila na svojega dolgoletnega svetnika in odbornika. Na decembrskem zasedanju občinskega sveta se bo županja Laura Marzi spomnila nanj. Kiljan ni bil le učitelj, svetnik, odbornik, predsednik, bil je človek, ki je bil vedno na razpolago svojim ljudem, delal je za dobrobit Slovencev v miljski občini in jim posvetil svoje življenje. Predvsem njemu gre zahvala, da lahko Slovenci v Miljah razpolagamo z vsem, kar imamo, in da lahko še vedno govorimo materini jezik.

Obvestila

Na praznik Brezmadežne, v nedeljo, 8. decembra 2019, ob 16. uri bo v kapeli Marijinega doma v ul. Risorta 3 slovesen blagoslov s shodom članic Marijine družbe in sprejemom novih članic ob sodelovanju pevcev združenega pevskega zbora ZCPZ – vabljeni vsi Marijini častilci.

Področni svet za Trst in Milje vabi na pobožnost molitve rožnega venca (tudi v slovenščini) na praznik Brezmadežne v nedeljo, 8. decembra 2019, ob 11.30 na trgu Garibaldi pri stebru z Marijinim kipom.

Področni svet Pastoralnega središča za Trst - Milje in Vincencijeva konferenca vabita ob prihajajočem Božiču na obisk gostov v domu za

starejše ITIS, ul. Pascoli 31, v torek, 10. decembra 2019: v cerkvi v I. nad. (z dvigalom na oddelek Margherita, nato levo) bo ob 16.10 molitev rožnega venca, nato ob 16.30 sv. maša, ki jo bo daroval g. Klemen Zalar; sodelujejo organist Borut Štoka, pevci, skavti in skavtinje - po maši prijateljsko druženje.

Darovi

Za Vincencijeva konferenca daruje Meri Bizjak Parenzan 20 evrov.

Sožalje

Ob izgubi dragega Ivana Maverja izrekamo občuteno sožalje članici Ani, bratu Antonu in vsem v družini - Vincencijeva konferenca.

KNJIŽNA ZBIRKA GORIŠKE MOHORJEVE DRUŽBE ZA LETO 2020

Predstavitve bo v petek, 29. novembra 2020, ob 18. uri v Tržaškem knjižnem središču na Oberdankovem trgu v Trstu.

Z avtorji in uredniki posameznih knjig se bo pogovarjala urednica založbe prof. Majda Cibic.

prireja v sodelovanju z

slovesno praznovanje 70-letnice delovanja MePZ Mačkolje

Podobe spomina, glasovi srca

v nedeljo, 1. decembra, ob 16h v gledališču France Prešeren v Boljuncu.

Predstavitve spominskega dokumentarca in nastop zbora pod vodstvom Mateja Lazarja.

Vjudno vabljeni!

Podobe spomina, glasovi srca

Sedemdeset let življenja in petja MePZ Mačkolje

Mešani pevski zbor Mačkolje deluje v istoimenski vasi v bližini Trsta nepretrgoma že celih 70 let. Vse se je začelo maja 1949, ko so se na pobudo takratne organistke in zborovodkinje Dalke Šturman pevkam cerkvenega zbora pridružili še moški glasovi.

Zbor je v sedmih desetletjih obstoja zaobjel kar štiri rodove pevcev, taktirko pa si je predalo 12 pevovodij.

Praznovanje te pomembne obletnice so v Mačkoljah začeli že v petek, 22. novembra, z mašo v domači cerkvi, ki jo je daroval g. Klemen Zalar. Na god svete Cecilije, zavetnice cerkvenega petja in glasbe, so jo posvetili spominu na vse pokojne pevce, zborovodje, organiste in pritrkvalce. Med mašo je petje na koro spremljal Danijel Novak, po njej pa je zbor zapel še nekaj pesmi pred oltarjem. V priložnostnem nagovoru je Rossana Paliaga, predsednica Zveze cerkvenih pevskih zborov, poudarila pomen ljubiteljske pevke kulture v času, ko je časa vse manj. Zborov pa ni brez pevka in pevcev, petja ni brez ljudi. Zato so se prisotni s šopkom cvetja zahvalili zaslužnima pevkama Otiliji in Celestini Smotlak za sedem neprekinjenih desetletij pevkega truda, za vztrajnost in zgled, ki ga na koro dajeja sedanjim pevcom in tistim še mlajšim, ki šele začenjajo pevsko pot. Višek bo praznovanje doseglo na osrednji prireditvi v nedeljo, 1. decembra, ob 16. uri v gledališču France Prešeren v Boljuncu. Petje zbora jubilaranta pod vodstvom Mateja Lazarja bo glasbeni okvir predstavitev spominskega dokumentarca Podobe spomina, glasovi srca.

Kongres dolinske in miljske sekcije SSK Pogled v opravljeno delo in še nerešene težave

Dne 30. oktobra 2019 je bil v prostorih boljunske srenje kongres dolinske in miljske sekcije stranke Slovenska skupnost. Po pozdravu in dobrodošlici predsednika boljunske srenje Izidorja Sancina je bila nekdanja županja Fulvia Premolin soglasno imenovana za predsednico kongresa. Sekcijska tajnica Mara Bertocchi je prebrala izčrpno poročilo, nato je nekdanja odbornica Milenka Rustja nanizala opravljeno delo med petletnim mandatom. V nadaljevanju je Sergij Mahnič predlagal

počastitev preminulih članov stranke, in sicer občinskega svetnika prof. Alojzija Tula ter gospoda Rada Štrajna, vsestransko aktivnega občana. Pred občinstvom je nato nastopil deželni tajnik stranke Igor Gabrovec in posredoval pozdrave pokrajinskega tajnika Marka Pisanija, ki se žal ni mogel udeležiti kongresa. V imenu pokrajinskega tajnika Marka Pisanija se je zahvalil upraviteljem v prejšnjem mandatu ter vsem, ki skrbijo za skupnost. Občinstvo je pozdravil še deželni

predsednik Peter Močnik in pohvalil aktivne ljudi v dolinski občini. Prisotnost je svetovalec poskati nove tematike, ki so bližje mladim, kot so npr. skrb za območje, okolje, srenje, pomen civilne zaščite ipd. Sledila je bogata razprava, med katero je marsikdo podal svoj pogled na delovanje stranke in na

prihodnje izzive. Med temi je nekdanja županja Fulvia Premolin med drugim poudarila nerešen problem vaških srenj. Odbornik Davide Štokovac pa je poudaril, da so izvedenci pregledali vse šolske stavbe zaradi morebitnih vzdrževalnih del. Sledila je izvolitev delegatov za pokrajinski kongres SSK.

ŠPETER Štiridesetletnica Nediškega zvona

Praznično dogajanje je združilo krajane

V nedeljo je bilo v občinski sejni dvorani v Špetru še posebej praznično saj so od tu v eter oddajali jubilejni Nediški zvon, ki že štirideset let povezuje Benečane z radijskimi poslušalci iz Trsta, Gorice in seveda Slovenije. Radijska in televizijska ekipa

Foto Oddo Lesizza

RAI z Martino Repinc na čelu je pred ekran povabila vse, ki na katerikoli način in na najrazličnejših področjih delujejo v Benečiji. Prisotne je pozdravila tudi senatorka Tatjana Rojc, ki je prisostvovala celotnemu snemanju, pred mikrofonom pa so stopili vsi nekdanji uredniki oddaje, med njimi Igor Tuta ter Giorgio Banchig in dolgoletni sodelavec Riccardo Ruttar. Med

gosti je bi seveda tudi Zdravko Likar, večni, neutrudni spremljevalec Benečije, svoje načrte so predstavili nekateri predstavniki krajevnih uprav, med njimi gostitelj, župan Zufferli, zapel je zbor Fajnabanda, poslušalci pa so lahko prisluhnili pripovedi o krivapetah, starim popevkam ter krajšim izjavam domačinov in krajevnih kulturnih delavcev iz Nediških, Terske

in Idrske doline. Urednica oddaje Nediški zvon Alenka Florenin, ki je bila tokrat tudi napovedovalka in povezovalka večera, je prisotne živahno ter s poznavalsko spretnostjo spremljala skozi zgodovino in življenje Benečije, ki, kot je poudarila odgovorna urednica slovenskih programov Rai, Martina Repinc, nikakor ne sme ostati na obrobju slovenskega in deželnega dogajanja, temveč mora biti aktiven člen zamejskega in vseslovenskega življenja. Navdušenje občinstva, ki je s ploskanjem in pozornostjo sledilo uro in pol trajajoči oddaji, je še enkrat potrdilo, da Benečija in Benečani vse bolj potrebujejo dogajanje, ki naj jih z ostalimi sonarodnjaki povezuje v enoten slovenski kulturni prostor.

Suzy Pertot

Z 2. strani

O naseljevanju ...

Vizija Evrope po končanem valu migrantov iz trikota Indonezija-Maroko-podsaharska Afrika

Avtor teksta v Reporterju hkrati ugotavlja na podlagi podatkov ameriškega centra za raziskave globalnega krščanstva, da sta bila v času Strasbourške deklaracije (1975) v Evropi 2 odstotka muslimanov, danes pa jih je že okrog 50 milijonov ali 6 odstotkov. Pri dosežanjem nihanju priseljevanja pa naj bi jih bilo v naslednjem poldrugem desetletju več kot 10 odstotkov in čez nadaljnjih petnajst let, to je okrog leta 2050, že ena tretjina. Avtor članka še meni, da si je danes težko zamisliti, kako bo takrat izgledala Evropa.

“A bo to še vedno sekularizirana družba, kjer je Cerkev ločena od države, ali pa bosta dve vzporedni civilizaciji, vsaka s svojim vrednotnim in pravnim sistemom”. Sodeč po tem, kako se zdaj odvijajo zadeve, lahko pričakujemo najmanj to, “da bo do velika mestna središča ne samo večkulturna, večetnična in versko zelo pisana, ampak da se bodo iz že nastalih getov okrog njih formirale ozemeljske enklave, pretežno muslimanske, s šeriatskim pravnim redom in institucijami, ki bodo bdele nad njim, ga izvajale in sankcionirale”. Bernard Brščič pri tem opozarja (Demokracija, 8. 11. 2018) tudi na “vizijo velike nadomestitve”, ki jo je že leta 1925 začrtal avstrijski Jud Richard Coudenhove-Kalergi, rekoč, “da bo človek prihodnosti rasno mešan. Evrazijsko-negroidna rasa prihodnosti, po videzu podobna starim Egipčanom, bo nadomestila raznolikost narodov z različnostjo posameznikov”.

Omenja tudi Stephena Smitha, ki v svoji knjigi *The Rush to Europe (Naskok na Evropo)* ocenjuje, da bo v naslednjih 30 letih število pripadnikov negroidne rase v Evropi naraslo s sedanjih 9 na 200 milijonov. To se vse sklada tudi z ideologijo globaliz-

ma, ki nam ob zagovarjanju globalnega pretoka blaga, storitev, kapitala in ljudi dopoveduje tudi, da so “nacionalne institucije, kultura, meje” in posledično tudi narodi zastarele kategorije, česar pa vse močnejša identiteta in suverenitetna gibanja v Evropi ne potrjujejo. Brščič prišteva med izvajalce te vizije tudi mnoge evropske politike, kot npr. francoskega predsednika Emanuela Macrona, ki “vidi usodo Evrope vezano na Afriko”. Evropa naj bi bila namreč stara in rabi pomladitev.

Marakeška deklaracija (2018)

Maja 2018 pa so v maroškem mestu Marakeš voditelji držav članic EU in več afriških držav sprejeli politično deklaracijo, ki je zbudila velike polemike v slovenski in širši evropski javnosti in jo nekatere evropske države, zlasti iz višegrajske skupine, niso podpisale. V njej je sicer zapisano, da deklaracija ni pravno zavezujoča in da imajo države suvereno pravico, da v okviru med-

narodnega prava določajo svojo nacionalno politiko priseljevanja. Vendar je polemike zbudila klavzula, po kateri “se morajo v celoti spoštovati človekove pravice in dostojanstvo beguncev in migrantov ne glede na njihov migrantski status” (Demokracija, 23. 8. 2018). To bi se lahko tolmačilo tako, da Evropske države ne morejo zavrniti vstopa v državo nobenim migrantom, niti ilegalnim, jih ne smejo zaradi tega kaznovati, kot npr. jim odvzeti osebno svobodo, ker s tem posegajo v njihove pravice, pa čeprav predvideva zakon za ilegalne prehode meje zelo konkretne sankcije, kot imamo tudi za take primere zelo jasna schengenska pravila. Na ta način jih naravnost spodbujamo, da naskakujejo mejo v nedogled, dokler jim to ne uspe. Boštjan Perme je v

Reporterju (19. 11. 2018) poodital deklaraciji tudi, “da ne rešuje dejanskih težav, ki jih imajo evropske države z migracijami, ne poskuša odpravljati ali vsaj identificirati vzrokov migracij in vpeljuje nove standarde, ki dajejo veliko boljše pozicijo migrantom kot pa ciljnim državam”. Priznava, da živimo v času migracij, in pri tem omenja npr. na tisoče Slovencev in EU in Avstraliji, pol milijona Poljakov v Veliki Britaniji, pa gradbene delavce iz nekdanje skupne države v Sloveniji in drugih evropskih državah, ki “krvavo zaslužijo vsak evro”. Vendar so ti “migranti v ciljni državi sprejeti, opravljajo svoje delo in pripomorejo k napredku družbe, se vključujejo v družbo in ne vsiljujejo svoje kulture ...” Perme meni, “da je treba ilegalne migracije ustaviti, ne pa jim pomagati do legalizacije”. Nihče nima pravice “državi vsiljevati, kdo in koliko migrantov lahko pride vanjo. Če se na tej točki prelomimo, smo poraženi”.

18-krat 1.000 (o)či v tržaškem gledališču Miela (2. del) Nagrajenec “Anno Uno” Franco Piavoli Pesnik celostne narave

Objavljamo nadaljevanje članka, katerega prvi del je izšel v našem tedniku 17. oktobra 2019.

Dobitnik letošnje nagrade Anno Uno, ki jo podeljuje istoimensko društvo, organizator festivala *I mille (o)cchi*, je bil Franco Piavoli, samouk in samohodec, ki sestavlja svoje filmske elegije in pesnitve že skoro 70 let. Italijanska in mednarodna kritika spremlja njegovo delo z vso pozornostjo; njegove celovečerne filme je predvajala tudi italijanska televizija. Pred leti je nekatere, npr. *Pianeta azzurro (Sinji planet)* in *Nostos, Il ritorno (Vrnitev)*, prikazal v Gorici Kinoateljce. Gre za absoluten, tako rekoč celostni filmski koncept, ki spremlja in izrisuje podobe, zvoke in glasove narave, od žuborenja studencev in brenčanja žuželk do dogajanja in obredov ljudi, rastlin, živali skozi letne čase, za polifonični ali simfonični vpogled, ki ga ima otrok in ga z odraščanjem navadno izgubimo. Na masterclassu je s humorjem in modrostjo Piavoli izpovedoval svoj poetski filmski svet, od začetkov, ko je dobil prvo filmsko kamero na turistični ladji na Gardskem jezeru, do danjšnjega ustvarjanja in do vzorov, kot *Zemlja*, himna naravi velikega sovjetskega režiserja

Dovženka. Na festivalu smo si ogledali njegove začetke, *Le stagioni (Letni časi)* iz 1961, *Domenica sera (Nedelja zvečer)*, 1962, *Emigranti* iz 1963, *Evasi (Pobegli)*, 1964, in novejšega *Festa (Praznik)* iz 2016. Že iz naslovov se razume, da je tu v povojih že vsa umetnikova poetika, lepote

na Youtubeu. Letos je v drugo gostoval na festivalu 1000 (o)či osemdesetletni enfant terrible Eckart Schmidt, nemški poetični ljubitelj italijanske in sredozemske svetlobe z nizom *Tutti i colori dell'amore II (Vse barve sveta)*, s svojimi mladimi, zasanjanimi, flaubertovski-

Z leve: kino-operator Paolo Venier, Sergij Grmek, režiser Eckhart Schmidt in Gary Vanisian, kurator (z Olafom Möllerjem) pregleda Schmidtovih del

narave z ritmi in dramami vaškega življenja in raznih starostnih dob. Prisotni sta že njegova empatija in antropološka občutljivost za težave izseljencev, za nevroz in agresivnost sodobnega življenja. Piavolijeve filme bi si bilo vredno ogledati tudi v naših šolah, sicer nekateri so dostopni

mi, neoklasičnimi, čustvenimi, senzualnimi, iskateljskimi lepoticami, med Dostojevskim in Bressonom. Strastna avtorska in tudi znana klasična glasba spremlja očarljive portrete in performanse Cecilie, Elettre, Federice, Carle, Giorgie, Claudie in Mariline po renesančnih trgih in

parkih, mimo starih kipov, vodnjakov, orjaških dreves Rima in Palermo, v filmu iz letošnjega leta *Piazza d'amore (Trg ljubezni)*. Njegova kulturna igralka Marilina Marino se spremlja lagodno po zapuščenih plaži v Mondellu ob Mahlerju, nemirna, ekstatična Schmidtova elektronska kamera jo v tem spremlja, s 15 minut trajajočo neprekinjeno sekvenco, kot pri ostalih sijajnih ženskih portretih. V dolgem polju se ji lahko približa, skoraj preži nanjo in razgalja njene zunanje in

notranje poteze, do grosplana in makrodetajla mehkih površin obraza, lic, las, oči, ustnic, v pravi igri čutne in notranje lepote. Pomenljiv dogodek festivala je bil poklon slovitemu komičnemu paru Hollywooda, Stanu Laurel in Oliverju Hardyju, in sicer predstavitev posebne pobude, projekta “S. O. S. Stanlio e Ollio”, pri katerem sodelujejo razni zasebni navdušenci in kinoteke po Italiji, da bi zbrali najboljše kopije njihovih črno-belih humoresk z zvočno sinhronizacijo in pripravili restavrirane kopije na DVD oz. Blu-ray. Pri tem naj omenim kuratorja in sodelavce tega niza, Enza Pia Pignatiella, Simoneja Santillija, Cineteco del Friuli in “zgodovinskega” kino-operatorja gledališča Miela in festivala 1000 (o)či Paola Veniera, ki je sam zbiratelj starih filmov v vedno zabavnimi burkami Suhca in Debelinka. Primer tega je bila krasna komična filmska pravljič-

Režiser Franco Piavoli s kritičarko in soorganizatorko festivala Milo Lazić

Il villaggio incantato (Babes in Toyland) režiserjev Gusa Meinsa in Charlesa Rogersa iz l. 1934, z odlično digitalizirano filmsko kopijo ter prečiščenim zvokom in nepozabnim glasom Alberta Sordija, ki je, kot znano, najbolj priljubljen italijanski sinhronizator Oljia.

Končujem s prijateljsko noto. Eden od znamenitih gostov festivala je bil enrico ghezzi. Da, piše se prav tako, ime in priimek z malima začetnicama. Izumitelj nočne oddaje za filmske zanesenjake na Rai 3, *Fuori orario*, je kljub bolezni prišel počastiti tovariša neštetihih filmskih in intelektualnih avantur Sergija Grmeka, za predstavitev in komentar, v svojem značilnem “svevovskem” slogu, prve Grmekove TV realizacije *L'Occhio, L'Orecchio La Bocca (Oko, uho usta)* iz leta 1978. Za 30-letnico omenjene, ene najbolj posrečenih oddaj italijanske TV, ki je filmsko “alfabe-

tizirala” rodove filmofilov, so predvajali še kratki film *Pornomi* enrica ghezzi, Marina Giustija in samega Grmeka.

Sergij Grmek je več kot 40 let nadvse aktiven na področju filmske kritike, analize, zgodovine in ne nazadnje promocije. Prvi je že v 70. letih prejšnjega stoletja predstavil jugoslovanski in slovenski film v Trstu. Diplomiral in sodeloval je s prvim nosilcem katedre zgo-

dovine filma na tržaški univerzi Linom Miccichejem. Z Mirjam Koren in omenjenemu Marino Silvestri je zmagal prvi konkurz za programiste režiserje na novi deželni mreži Rai3 v Trstu in omenjeni film priča o tistem času. Bibliografija njegovih knjig, člankov in strokovnih sodelovanj, od Primorskega dnevnika in Manifesta do revij *Filmcritica* in *La cosa vista*, ki sta jo skupaj ustanovila z ghezziem, do tednika *Film TV*, je res bogata, edinstvena in ugledna. Zadnja leta se deli pri svojem dragocenem strokovno ustvarjalnem delu med tržaško Hišo filma Annamaria Percavassi, kjer je sedež društva Anno Uno, in Cineteco del Friuli v Huminu. Sergij Grmek sodi med najbolj prodorne opazovalce in kerje v lokalni in nacionalni medijski kulturi in bi si kot tak zaslužil absolutno več priznanja.

Davorin Devetak

Nastaja vzdušje za adventni čas, praznični Božič in pričakovanje Gospodovega rojstva

Sprejeta državna proračuna z žaljivo majhnim dodatkom za upokojeence!

Čas hitro mineva v pričakovanju Božiča in konca leta, z dogodki, ki jih ljudje sprejemajo in presojujejo po svojih merilih. Evropska poslanka iz Slovenske demokratske stranke, Romana Tomc, opozarja, "da je v Sloveniji marsikaj narobe, vendar je glavni problem otopelost prebivalstva oziroma javnosti. Zaradi splošne otopelosti in malodušja volivcev se oblast loteva politike, delovanja in ukrepov po svoji volji in odločitvah, ne da bi naletela na večja nasprotovanja in odpor, na primer na ulicah. Kristjani se kot odgovor na obup in slabe razmere v državi, tako jih je moč razumeti, odzivajo z duhovnostjo. Tej bodo namenjene tudi štiri adventne nedelje, ko se bodo z molitvami in na različne druge načine pripravljali na Božič in na rojstvo oziroma prihod Gospoda Jezusa Kristusa. Duhovnik, pisatelj, urednik in nasploh vsestransko delujoči in uspešen Božo Rustja je v knjižici z naslovom *Družinsko bogoslužje za adventni in božični čas* zapisal, "da imata obe obdobji svojo

čarobnost in lepoto. Za kristjane, torej verne ljudi, sta advent in božični čas primerena za druženje in skupne molitve".

Prvo adventno nedeljo bomo praznovali 1. decembra, naslednje tri pa 8., 15. in 22. decembra.

Zagotovo je prav, da v času pred adventom predstavimo "očeta", Franca Boleta, ki so ga v slovenskem katoliškem tedniku Družina poimenovali za vizionarja, ki je uresničil svoje talente. Sledil je "idealizmu, ki vse stvari naredi lahke". Je zelo ustvarjalen duhovnik in uspešen pri vsem, česar se je lotil. Franc Bole je bil rojen 9. avgusta leta 1932 v Koritnicah pod Snežnikom, leta 1958 je daroval novo mašo v Postojni. Leta 1965 je začel izdajati *Farno ognjišče*, ki je v nekaj mesecih preraslo v zdaj zelo razširjen in znan mesečnik Ognjišče. Leta 1990 je postal prvi predsednik Slovenske karitas. Leta 1994 je ustanovil Radio Ognjišče. Od leta 2006

dalje opravlja vlogo duhovnega pomočnika in koprski stolni župnik. Franc Bole je pri 87 letih še vedno direktor Tiskovnega društva Ognjišče, z vsemi njegovimi dejavnostmi, to so mesečna revija Ognjišče, založba in Radio Ognjišče. Di-

rektor založbe Ognjišče Miha Turk pravi, "da je Franc Bole v življenju vedel, kaj želi doseči in ustvariti. Aktiven je tudi zdaj, ko čuti težo let". Druga oseba, ki jo predstavljam pred decembrskimi verskimi dogodki in prazniki, je Alojz Kovšca, predsednik državnega sveta, ki je zaradi svoje značajske in politične pokončnosti, pa tudi uveljavljanja vloge državnega sveta, ki je v slovenski ustavni ureditvi drugi dom parlamenta,

politična žrtev aktualnih oblastnikov, morda tudi zato, ker odkrito navaja, da je katoličan in da skupaj z družino vsak dan moli. V novi številki revije Ognjišče je z njim imel intervju Božo Rustja. Predstavil ga je kot gosta meseca, "ki ga v nasprotju s prenekaterim drugim politikom ni sram priznati, da ima rad Slovenijo in slovenski jezik ter da ga skrbi za usodo slovenstva". Kovšca je povedal, "da je njegovo narodno zavest omogočilo dejstvo, da sta mati in oče vztrajno zahtevala, da povsod, tudi v tujih okoljih, govori slovensko in se jezikovno pravilno izraža. Slovenci imamo svojo nacionalno zavest globoko v sebi in se nismo pripravljali 'prekrtiti' v karkoli drugega kot to, kar smo. Nikomur ne želim odrekati njegove identitete, niti ne trdim, da je moja kultura nad njegovo. Nikakor pa si ne dovolim, da bi v Republiki Sloveniji enačili uporabo slovenskega jezika z drugimi jeziki in da bi

dajali prednost tujim jezikom, drugačnim običajem in nam tujih načinov obnašanja. To je naša država Slovenija, ki smo si jo priborili, in dolžnost tega rodu je, da jo ohranimo za zanamce".

O političnem in družbenem stanju v Sloveniji pa predsednik državnega sveta Alojz Kovšca ugotavlja: "Tisti, ki so vladali do leta 1991, nam vladajo še danes. Nekoč so vladali odkrito z brutalno politično močjo v enopartijskem sistemu, zdaj pa vladajo prikrito, z vzvodi gospodarske moči in vplivom na javne medije in pravosodni sistem. Oblast se je ljudem odtujila. Imamo sicer politične stranke, očitno pa je, da se ključne odločitve o usodi našega naroda in države sprejemajo nekje drugje in potem formalna oblast služi zgolj za prikrivanje in opravičevanje takšne zakulisne vladavine".

Kar zadeva tekočo kroniko dogajanja v Sloveniji, je bilo pomembno sprejemanje državnih proračunov za leti 2020 in 2021. Oba sta značilna v tem, da načrtujeta tako visoke prihodke države, kakršnih še ni bilo v celotnem obdobju po osamosvojitvi Slovenije. Finančni minister Andrej Bertonec se je pohvalil, "da gre za najboljša proračuna med evropskimi državami". Vendar pa so iz evropske komisije skoraj hkrati opozorili, "da Slovenija predstavlja tveganje za kršitev proračunskih pravil". Obstaja prepričanje, da

bo Državni svet skoraj zagotovo z odločilnim vetom zavrnil oba proračuna ter ju vrnil državnemu zboru v ponovno odločanje. Pri razdeljevanju sredstev iz proračunov za naslednje dve leti so najbolj prizadeti in ogroženi upokojeenci. Pokojnine v Sloveniji znašajo v povprečju okoli 600 evrov mesečno, kar seveda ne zadošča za primerno preživetje. Poslanci pa so preslišali kritike upokojeencev in njihovih predstavnikov in vse pokojnine povečali za 6,50 evra. Toda to povišico bodo tudi najbolj revni lahko prejeli šele ob koncu naslednjega leta. In še novica, ki bi lahko sodila k najbolj pomembnim v zadnjem času. V nekaterih političnih okoljih so se pojavile navedbe, da potekajo neuradni pogovori o nastanku nove vlade. Oblikovali naj bi jo v novi koaliciji, ki bi jo sestavljale Slovenska demokratska stranka, Nova Slovenija, krščanski demokrati, Stranka modernega centra in Slovenska nacionalna stranka. Radio Ognjišče je poročal, da se je o novi vladi predsednik Stranke modernega centra Zdravko Počivalšek pogovarjal med obiskom pri Janezu Janši. Uradno pa prvak SDS Janez Janša zatrjuje, da sedanja vladna koalicija pod vodstvom Marjana Šarca ne bo zdržala do konca mandata. Premier Marjan Šarec pa je prepričan, "da padec sedanje vlade ne bi bil v interesu nikogar".

Marijan Drobež

Nova premiera v SNG Nova Gorica

Muzikal Božična pesem

V četrtek, 28. novembra 2019, bo na velikem odru Slovenskega narodnega gledališča Nova Gorica zaživela nova, četrta premierna uprizoritev v letošnji sezoni. Prvič bo na Slovenskem uprizorjen družinski muzikal *Božična pesem*, ki je nastal po eni izmed najbolj znanih zgodb angleškega pisatelja Charlesa Dickensa (1812-1870) in v priredbi Neila Bartletta ter prevodu Ane Duša. Protagonist enega izmed božičnih mitov moderne literature, prve v zgodovini, ki se dogaja kot potovanje skozi čas, je stari skopuh Ebenezer Scrooge, ki se ne veseli božičnih praznikov in jih nima nikakršnega namena praznovati. A naposled, tudi po posredovanju duhov, spozna, da sreča tiči prav v tem, da bogastvo deliš z drugimi. Po tem zelo priljubljenem Dickensovem delu je bilo posnetih več kot petdeset filmov in risank.

zrežirala "bizarno opereto" Peter Kušter v sezoni 2016/2017.

V muzikalu igrajo (in pejejo), tudi več vlog, igralci Radoš Bolčina, Ana Facchini, Peter Harl, Patrizia Jurinčič Finžgar, Jure Kopušar, Matija Rupel, Marjuta Slamič, Urška Taufer in Andrej Zalesjak, sodelujeta še glasbenika Blaž Celarec in Joži Šalej. IK

Strokovna konferenca Kariernega centra za mlade

Dragocena priložnost za mlade

Nove tehnologije in način življenja ustvarjajo nove poklice in karijerne priložnosti. Danes si niti ne znamo predstavljati, kakšni poklici bodo obstajali, ko bodo sedanji otroci delovno aktivni. Priprava mladih za vstop na trg dela je še kako pomembna za obstoj, razvoj in prihodnost naše družbe. Težka je že pot do izkazane, gotovo pa je še težji vzpon do kariere. Da bi mladi skupno s starši in vzgojitelji to pot čim lažje prehodili, se s potrebnimi informacijami lahko opremijo v t. i. Kariernem centru za mlade. O omenjenem središču in njegovem delovanju je bil 15. novembra v Vili Vipolže govor na prvi strokovni konferenci Kariernega centra, ki jo je gostila Ljudska univerza Nova Gorica (LUNG), eden od štirih partnerjev v projektu; ostali partnerji so javni zavod Cene Štupar, nosilec projekta, Ljudska univerza Koper in Poslovno podporni center BSC Kranj. Projekt financirata Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti ter Evropska unija iz sredstev Evropskega socialnega sklada.

LUNG bo v kratkem slavil 60 let, in vendar mu ne manjka ne svežih idej ne novih programov ne zagnanosti. Direktorica Nada Uršič Debeljak je poudarila, da je poslanstvo LUNG-a omogočati širokemu krogu ljudi kakovostno vseživljenjsko učenje in svetovanje ter s tem

srkabeti za celovito podporo pri pridobivanju znanja in osebnosti rasti. V mozaik vsega, kar nudijo, so dodali še skupino mladih in otrok od 6. do 19. leta, njihovih staršev in strokovne sodelavce. Tako lahko pod isto stre-

ho nudijo različnim ciljnim skupinam različne možnosti in podporne dejavnosti. Maja Grašič, vodja sektorja za vseživljenjsko učenje na omenjenem ministrstvu, je poudarila pomen vseživljenjskega izobraževanja, zaradi česar namenjajo vedno več pozornosti usposabljanju, spodbujanju, zavedanju pomembnosti grajenja kariere, da bi bili uspešni na vseh področjih. Elena Zavadlav Ušaj, podžupanja Mestne občine Nova Gorica, je izrazila željo, da bi LUNG postal skupni imenovalec, povezovalac šol in podjetij, vseh akterjev, ki skrbijo za izobraževanje in zaposlovanje. To je lahko velika pridobitev za vse bližnje občine.

Vodja projekta KCM Karierni plac Sabina Zupan je nato v plenarnem delu konference obrazložila, kaj so naredili v sedmih mesecih dela. "Projektu smo želeli dati dušo: delati z mladimi tako dobro, da bo iz njih kaj nastalo". Projekt je začel delovati 1. marca letos. Ciljne skupine so šola mladih med 6. in 19. letom, njihovi starši in strokovni delavci. Nudijo spoznavanje

Od marca do septembra so projekt pravzaprav šele zaganjali, nanje pa se je že obrnilo toliko ljudi, da so morali takoj začeti delati. Aktivnosti po šolah so se začele že v maju. "V bistvu presegamo pričakovanja. Nismo mislili, da bodo potrebe take". Projekt naj bi se končal avgusta 2022, njegovi akterji pa želijo, da bi nekaj ostalo. V načrtu imajo razvoj in pilotno testiranje programa za pomoč strokovnim delavcem pri delu s šolajočo mladino; uporabo že obstoječih in razvoj novih orodij na področju karijerne orientacije (interaktivni portal, aplikacija itd.). Želijo si orodja, ki bi bila dobra, privlačna, uporabna, primerna za mlade. Že zdaj so ponosni na ta projekt in na že dosežene rezultate. Pa še to: ker projekt sofinancira EU, so vse dejavnosti brezplačne. Aleksander Šinigoj, master trener Nevrolingvističnega programiranja (NLP), je kot posebni gost konference navzočim obrazložil, kako pomembno je živeti čim več časa v dobrih občutkih, da bi imeli več zdravja in dosegali dobre rezultate. Pomembno je, da s primernimi vprašanji usmerjamo svoje misli in tako, posledično, vplivamo na svoja življenja, jih spreminjamo. "Življenje z dobrimi občutki, v lepem čustvenem stanju je lepše potovanje"! Zavestno izberite, da boste srečni, je pozval prisotne. Kaj več o poklicnem usmerjanju mladih, o tem, kaj pomeni jim biti sopotnik pri karierni orientaciji, sploh v njihovi rasti v odgovornosti, iskanju identitete in sposobnosti izbiranja, je v svojem pričevanju povedal Matej Cepin.

DD

V soboto, 7. 12. 2019, pripravljamo na Škofjaski gimnazij Vipava, dan odprtih vrat. Namenjena je učencem, njihovim staršem in vsem drugim, ki bi radi поблиže spoznali našo šolo.

Lahko boste prisostvovali pri pouku in izvedeli kaj več o tem, kaj vse se pri nas dogaja. Po koncu programa v šoli, ki se bo pričel ob 9. uri, bo tudi možnost obiska in ogleda dijaškega doma.

Katja Ferletič

STARE JEDI V NOVIH LONCIH (62)

Tudi na Goriškem so bila petdeseta in šestdeseta leta prejšnjega stoletja čas izjemnih novosti, večjih in manjših revolucij, tehnološkega in družbenega napredka. Na vseh so kmetje začeli zapuščati polja in se zaposlovati v tovarnah v bližini mesta. Mladi in družine so se končno premikali z osebnimi avtomobili. V mestu so se po delovnem urniku zadrževali v javnih prostorih, v barih, kjer so se pojavljali prvi televizijski aparati, in zvečer so tudi radi plesali in se zabavali.

V Gorici sta bili dobro obiskani plesišči "Pri zlatem pajku" na Korzu, kjer so se srečevali tudi Slovenci, in tisto na Goriškem gradu, najbolj znan prostor za druženje pa je bil v bližini Travnika, na križišču med ulicama Oberdan in Roma, v pritličju palače

Esso – to je bila v šestdesetih letih najbolj priljubljena goriška plesna dvorana, "Tavernetta Ferigo". Lokal, katerega lastnik je bil športnik Elio Ferigo, je bil znan, ker so njegovi obiskovalci po ozkih stopnicah zahajali v podzemni prostor brez varnostnih izhodov, kjer sta ob svetlobi barvanih žaric na glas igrala dva gramofona; to je bila prva goriška "diskoteka" za dvajset, največ trideset obiskovalcev. V zunanosti je bil nad izložbo osvetljen zapis "snack bar", novost, ki so jo že takoj po drugi svetovni vojni v mesto prinesli ameriški vojaki, tako kot tudi novo glasbo, ameriški jazz in rock&roll. Zaradi nevarnosti prostora so "diskoteko" kmalu zaprli, Ferigo je prostor prodal in nov gospodar, Slovenec Roman Cotic, ga je leta 1977 preimenoval v Roman Bar, mladi v mestu pa so se vseeno še družili in radi plesali. Zelo priljubljeni so bili plesi ob pustu ali za silvestrovo, na Tržaški ulici je bil prostor, kjer je bilo plesišče ob dvorani za bowling, v mestu pa je bilo tudi veliko kinodvoran - Vittoria na Travniku, Modernissimo na Verdijevem korzu, Corso na Korzu Italija, Centrale na Trgu Battisti. Filme so v tistih letih predvajali tudi v župnijskih dvoranah.

Tudi mladi iz bližnjih vasi so zahajali v mestne plesne dvorane in kinodvorane, še vedno pa so v poletnih mesecih hodili tudi na vaške "šagre", kjer so plesali na lesenem plesišču - "brijarju", ki je bilo zagrejeno z leseno ograjo, in za ples je bilo treba kupiti vstopnico. Dekleta so sedela na lesenih klopih, navadno ob svojih mamah, in čakala na uradno povabilo. Mladi vaški fantje so morali najprej vprašati mamo za dovoljenje, šele nato so lahko kupili vstopnico za ples in dekle povabili.

Za vse družine in otroke iz mesta ali vasi je najlepša zabava prišla na vrsto na začetku decembra, ko so se mestne ulice, tako kot se dogaja še danes, odele v pisane barve stojnic in vrtiljakov - kramarji in upravitelji vrtiljakov so v mesto navalili za Andrejev sejem. Nekoč so dečki in mladi fantje več časa "šparali" denarčke, da so se lahko usedli na najbolj priljubljeno atrakcijo, ki je bila v šestdesetih letih "Sputnik" na Travniku. Bilo je letalu in raketi po-

dobno letelo sredstvo, ki se je z vlečenjem posebne ročice lahko dvignilo zelo visoko in se hitro vrtelo. Zanimiv je bil tudi vrtiljak z letelimi krožniki, iz katerih si lahko visoko v zraku "streljal" svetlobni žarek na sovražnike in tako povzročil, da so se ti znižali - še en krog je zmagal letelci krožnik, ki je zadnji ostal v zraku. Obiskana in zelo nevarna je bila proga za dirkalne avtomobilčke, zanimivi so bili pisani konjički na vrtiljaku, kjer so bile najmlajšim otročičkom namenjene kočije. Može so izkazovali svojo moč na stojnici s posebno igro z žebli: z enim udarcem kladiva je moral tekmovallec zabiti žebelj v desko. Lastniku stojnice je to seveda vedno uspelo, za stranke pa je bilo skoraj nemogoče - verjetno je bila deska pretrda, les je imel trde "cvrše", ali pa je lastnik uporabljal kak skrivnosten trik - v primeru zmage si je tekmovallec za služil steklenico penine. Na Trgu Battisti so moške zanimali še posebno motoristi, ki so na svojih izredno hrupnih motornih kolesih dirkali v krožni, velikemu sodu podobni železni progji. Plišaste igračke so ljudje zmagali na stojnici, kjer so tekmovali v streljanju v tarče: v ta kraj je zahajalo veliko mladih parov, saj ob natančnem strelju na gumb v sredini tarče se je sprožil fotografski aparat, ta pa je ovekovečil na fotografski papir spretnega strelca, ki je tako očaral svojo ljubljeno. Odraslim so bile namenjene stojnice, na katerih so organizirali pokušnjo vin.

Srečelov s posameznimi listki, zavitimi v male testenine "paternoster", in metanje žogice v posode z rdečimi ribicami pa sta bili atrakciji, namenjeni vsem, mlajšim in starejšim obiskovalcem sejma. Najmanj navdušene so bile nedvomno ribice, ki so morale v plastični vrečki neudobno potovati od sejma na dom srečnega, ki je njihovo posodo zadel z žogico. Prav dobro se ni godilo niti mali opici, ki je dolga leta spremljala lutkarja v njegovih predstavah pred tržnico na Verdijevem korzu. Izjemno žalostno je končal tudi osliček starega možakarja, ki je prenašal košare, polne vrečk posušenega in dišečega cvetja za v predale: otroci so si ga ogledovali pred osrednjim poštnim uradom. Veselili so se in ga božali, neko leto pa so začudeno opazili, da je bil osliček drugačen - postal je polnjena, balzamirana žival. Po mestnih ulicah je dišalo kot danes: po sladkarijah, pečenem kostanju, "mandolatu" in "fritellah", le redkokdaj pa so si jih otroci lahko privoščili, največkrat so se morali zadovoljiti z bombončki "cdjelami", ki jim jih je doma pripravila mama.

"CDJELE"
Sestavine:
200 g sladkorja, 30 ml vode, nekaj kapljic limoninega soka.
Priprava:
V ponev damo sladkor, vodo in limono. Z leseno žlico mešamo na nizkem ognju, dokler se sladkor ne raztopi in pridobi lepo zlato barvo, nato ga zlijemo na malo naoljen papir za peko ali na marmorato ploščo in previdno zgladimo. Ko se malo ohladi, na površino z nožem narišemo kvadratke, nato počakamo, da postane popolnoma trd in ga polomimo po zarezih.

Prva številka mladinske revije Galeb v š. l. 2019/2020

Veliko prisrčnih bralnih trenutkov v družbi Galeba in GD!

Stem vzklikom na naslovnici se bralcem predstavlja prva, septembrska številka Galeba, ki bo tudi v letošnjem šolskem letu spremljal učence na šolski poti. Naslovnico krasijo drobne ilustracije Chiare Sepin. Galeb vabi, naj učenci postanejo njegovi naročniki, saj naročnina za 10 številk znaša le 19 evrov. Tudi v tem šolskem letu bodo bralci v reviji, ki jo izdaja Zadruga Novi Matajur in katere urednica je Alina Carli, našli že poznane besedne in likovne ustvarjalce, pa tudi druge, ki si še utirajo pot v ustvarjalni svet. Z branjem zgodb v nadaljevanjih si bodo Galebovi bralci, kot prejšnja leta, nabirali točke za bralno značko. Taka pripoved je *Emilov svet*, v središču katere sta deček Emil in dogodivščina ob njegovem rojstnem dnevu. Nišo jo Neli Filipič. Živahne ilustracije so delo Žive Pahor. V isti sklop spada zgodba *Časovni stroj* Maje Furman, ob ilustracijah Anje Držanič. Z dečkom Markom in njegovo "čudežno" posteljnino z moti-vo časovnega stroja se bodo bralci sprehajali po raznih zgodovinskih obdobjih in spoznavali njihove značilnosti. *Jaz, bela miška* je naslov zgodbe v nadaljevanjih, ki jo spleta Darinka Kobal, Katarina Kalc pa pridaja čudovite ilustracije. O rdečem mucku Blisku, ki se je iz podeželske hiše z vrtno s svojimi gospodarji odpeljal v mesto v nov dom, pripoveduje Evelina Umek pod naslovom

Rdeči blisk in miss Nera, ilustratorka je Živa Pahor. Jella Lepman je zapisala belgijsko ljudsko pravljico o papagaju Koku, katerega lastnik je postajanačelnik. Pravljico je prevedel Cvetko Zagorski, priredila jo je Marjeta Zorec, ilustrirala pa Andreja Gregorič. Radovedna ribica Marisa si je zaželela pustolovčin in zato je zapustila domači kraj... Zgodbo si je zamislila Helena Jovanovič, v tipičnem slogu pa prizore likovno upodablja Štefan Turk. Listek Jensenček v pripovedi Natalije Šimunovič išče zimo. Zgodbo spremljajo realistične, a hkrati domišljjsko iskrive ilustracije Katerine Kalc. V septembrskem Galebu so tudi pesmice. V stihih *Kompost in kompot* se avtor Žiga Kosec poigrava s tema dvema besedama, ob ilustraciji Mojce Fo; Veverička v prisrčni pesmici Majde Artač Sturman skače "od vršička do vršička" in nabira lešnike za svoje mladičke. Ljubko jo je ilustrirala Živa Pahor. Barbara Gregorič Gorenc je pesmici dala naslov *Razmišljevalec*, Dunja Jogan je pa prispevala fantazijsko ilustracijo. *Nerodni muček* je naslovlila svojo pesmico Tina Arnuš Pupis; muček, ki ga je tako

povedno narisala Ajlin Visintin, je žalosten, ker si je prismodil brke, ko je hotel piti vroče mleko.

Kakšna so drevesa z druge strani, ob mitih legendah in duhovnih energijah, piše Jure Jakob z ilustratorko Anjo Jerčič Jakob. Prvi je na vrsti javor. Darinka Kobal bo spet razkrivala *soimenjake*. Tokrat je pod drobnogledom beseda *kobilica (na sliki)*, ki označuje vsem dobro poznano žuželko, obenem pa je to priimek znane slovenske slikarke.

Klarisa M. Jovanovič z ilustratorjem Štefanom Turkom piše rubriko *Slikovite besedne zveze*. Začela je z loncem, pisnikom. En primer take besedne zveze je "Več se jih okrog lonca vrtil, bolj se v loncu smodi". Na Galebove strani sta se vrnila tudi medved in miška. Z njima bosta Majda Koren in Bojan Jurc s šegavim nadihom predstavljala različne športne panoge. Prvi je na vrsti nogomet. Ester Derganc in Chiara Sepin skrbita za najmlajše bralce z rubriko *Vaja za koncentracijo in sprostitve (mandale)*. Likovna umetnica Jasna Merku', dolgoletna Galebova sodelavka, bo v rubriki *Mikro makro* razpirala pogled na geometrijske oblike, ki jih najdemo v okolju. Za začetek predstavlja trikotnik, v katerega lahko začrtamo figov list ali metulja.

Matejka Grgič nadaljuje svojo jezikovno rubriko *Po slovensko*. Uvodoma predstavlja prevodna sredstva, ki jih bodo bralci morali poimenovati. Dodani so še vprašanja in vaje za razumevanje besedila. Nevenka Škrjč piše *Galebov kviz* in jezikovne vaje, ki so zmeraj zelo dobrodošle še posebno za tiste učence, ki jim slovenščina dela preglavice.

IK

Erika Brajnik

NATUROPATSKI NASVETI (269)

Floriterapija v naturopatiji (1)

V sklopu naturopatije radi govorimo tudi o floriterapiji, ki predpostavlja zdravljenje s cvetnimi esencami. V tem prispevku bomo podrobneje pogledali Bachove cvetne esence, ki jih je odkril angleški zdravnik, imunolog, bakteriolog, homeopat Edward Bach. Naturopatija je veda, ki celostno obravnava človeka na psihofizični ravni. Čustvena stanja imajo ključno vlogo pri ohranjanju zdravja in premagovanju bolezni.

"Zdravje je odvisno od harmonije duše in telesa", pravi dr. Edward Bach. "Zdravje je naše bogastvo, naša pravica. Je popolna usklajenost duše, uma in telesa; ni težko dosegljiv cilj, ampak je nekaj preprostega in naravnega, kar pa so mnogi izmed nas zamenjali", trdi dr. Edward Bach.

Floriterapija predpostavlja zdravljenje z rožami, v tem primeru z Bachovimi cvetnimi esencami. Poznamo 38 različnih vrst Bachovih cvetnih esenc, vsaka je vezana na določeno emocijo, ki jo odpravlja ali, bolje rečeno, uravnava. Bachove cvetne esence zdravijo na vibracijskih frekvencah cvetov in energij, ki vplivajo na uravnoteženost energetskega sistema človeka – energija uma in psihe skupaj z energijo fizičnega telesa. Vsaka bolezen predstavlja disharmonijo: telesno, emocionalno, duhovno in duševno.

Bachove cvetne esence zdravijo vzroke bolezni, delujejo na naše čustveno stanje in ga pomagajo uravnovesiti. Zelo primerne so za pomoč v krizah in težkih življenjskih situacijah. So tudi čudovita pomoč, podpora in spodbuda pri duhovnem in telesnem razvoju. Cilj Bachove cvetne terapije je, da ponovno vzpostavi naše duševno ravnovesje in nas na ta način poveže z lastnimi duševnimi in telesnimi močmi, potenciali!

Človek ponovno najde smisel bivanja. Kapljice delujejo takoj, ko jih zaužijemo. V rešilnih avtomobilih v Ameriki jih veliko uporabljajo, so prvo zdravilo, ki ga dajo ponesrečencu – rešilne kapljice. Bachove cvetne esence jemljemo večkrat na dan in jih damo pod jezik. Ne smemo jih hraniti v bližini izvorov elektromagnetnega valovanja (radio, TV, mobilni telefon idr.). Bachove cvetne esence so primerne tako za otroke in nosečnice kot tudi za vse ostale. Če določene esence ne potrebujemo, npr. da jo je terapevt narobe svetoval, nima nobenega učinka na naše telo in nam tudi ne more škodovati. Prav tako na Bachove cvetne esence ne moremo biti alergični, saj niso narejene iz fizičnih substanc rastlin, prenašajo samo zdravilni potencial cveta.

/ dalje
www.saeka.siNOVI
GLASODGOVORNI UREDNIK Jurij Paljk, e-mail paljk@noviglas.eu
Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - Predsednica Francka Žgavec
Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5 - št. ROC 3385

Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.eu

Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.eu

Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail zadruga.gm@gmail.com

www.noviglas.eu

TISK: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l., Via Austria, 19/B - 35129 Padova PD,
tel. 049 8700713 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it

LETNA NAROČNINA: Italija 50 evrov, Slovenija 50 evrov, inozemstvo 100 evrov - Poštni tekoči račun 10647493

PODPORNA LETNA NAROČNINA: 100 evrov

Bančni podatki: IBAN: IT 61 H 0892812400013000730643, SWIFT ali BIC koda: CCRTIT2TV00
naslovljen na: Zadruga Goriška Mohorjeva - P.zza Vittoria/Travnik 25 - 34170 GORICA.

OGLAŠEVANJE: tel. št. 0039 0481 533177 - e-mail gorica@noviglas.eu

Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi le-teh.

Novi glas je član Združenja periodičnega tiska v Italiji USP i Zveze katoliških tednikov v Italiji FISC
Izdajanje našega tednika Novi glas podpira tudi Urad Vlade Republike Slovenije za Slovencev v zamejstvu in po svetuTednik Novi glas prejema neposredni državni prispevek v skladu z zakonom 7.8.1990 št. 250
Novi glas prejema javna sredstva za medije.

Novi glas je kot član združenja FISC tudi in inštitutu IAP (Istituto dell'Autodisciplina Pubblicitaria) in spoštuje njegov kodeks

To številko smo poslali v tisk v torek, 26. novembra 2019, ob 13. uri

Spomini, lebdeči v duši (1)

Fant z veverico

Včasih, ko sedem k računalniku, da spravim na papir, dejansko bi morala reči, da spravim na trdi disk, tedenski zapis, dolgo razmišljam o primerni vsebini. Zgodi pa se, da me ideja spremlja tudi dolgo prej, rodi se v meni in sili na površje. Tedaj čutim, da moram napisati, da drugače ne gre. Da bom našla mir, samo ko bodo besede, ki so nanizane v duši, našle urejeno, zapisano obliko. Tudi tokrat je tako, sprašujem se le, ali je sploh prav, da to preteklost, ki lebdi v meni kot stara brazgotina, sploh spravim na plan. Bodo ljudje sploh razumeli moje misli, me bodo sodili, obsojali ... Nekaterim vsekakor ne bodo pogodu. Pa vendar vsi vemo, da le izpoved prinese razbremenitev in nas zato sili k odkritemu pisanju. Pred dnevi je bilo. Novico sem našla na socialnih omrežjih, kajti časopisov skoraj več ne berem ali jih berem z zamudo, ko poštar končno najde pot do moje osamljene vasi na robu Benečije. O Jami pod Macesnovo gorico sem prebrala na FB-ju. O breznu in kosteh v njem. O tem, da obstaja, smo podzavestno vedeli že vsi. Tudi sama sem to čutila. A vsi smo molčali. Morda zaradi tistega večnega odgovora ... kdo pa je začel, kdo je bil kriv ... Vedno, ko poslušam te pripombe, se spomnim pregovora, ki pravi, da pametni prvi odneha. In da nihče izmed nas nima pravice, da bi sodil. Še manj, da bi kaznoval. A Kočevski rog se je

kljub temu zgodil. V Kočevskem rogu sem bila. Večkrat. Premlada, da bi zasluhila, začutila. Videla sem le prekrasen gozd, divjino. Tedaj ... Mladi grdega ne zasluhijo. Tokrat me je ob branju spreletaval srh. Bolečina. In tisto večno, nedoručeno vprašanje brez odgovora. Kako lahko človek to naredi. Človek človeku. Zver tega ne bi bila sposobna. V eni izmed tistih jam, morda ravno v tisti pod Macesnovo gorico, je tudi nekdo iz naše družine. Mamin bratranec iz Planine pri Postojni. O njem vem malo. Pozabila sem celo na njegovo ime. Če sem sploh kdaj vedela zanj. Mama mi je o njem veliko pripovedovala kot otroku, otroci pa se težko spominjajo tistih, ki jih niso v življenju nikoli srečali. Ki zanje niso nikoli obstajali. Ker so bili ob njihovem rojstvu že mrtvi. Otroci se spominjajo le lepih stvari. Otroci ljubijo življenje. In veselje. O maminem bratranecu sem vedela, da je imel rad naravo. Gozdove. In živali. Tako kot jaz. Saj sva si krvna sorodnika. Mama je rada zahajala k njim na počitnice. V Planino. Na bratranca so jo vezali le lepi spomini. Imel jo je raje kot lasten brat, mi je povedala. Pa obljubljal ji je, da bo nekdo živela pri njem, ko bo doštudiral. Imel je veverico. Tako udomačeno, ki mu je sedela na rami, ko sta šla skupaj v gozd. Menda mi je to najbolj ostalo v spominu o bratranecu, ki mu ne vem imena. Veverica. Mama mi je tako ra-

da pripovedovala o njej, da sem si jo še sama zaželela. V dar mi je eno prinesel pokojni novinar Saša Martelanc. Idilo v Planini je pretrgala vojna. Vse lepe stvari se namreč končajo. Mamin bratranec, ki je bil tedaj na univerzi, vpisan je bil na medicino, je moral prekiniti študije. Bolehal je na pljučih, kot veliko mladih v tistih letih, in zato ni maral v partizane. Mama mi je povedala, da je naivno razmišljal, kam bi šel, da bi pomagal svojemu narodu. Odločil se je za domobranca. Veš, Nada, je govoril mami, v gozdovih še mesec dni ne bi preživel. A želja po preživetju in ljubezen do slovenskega naroda sta bili prevara. Ujeli so ga na koncu vojne in ga odpeljali neznan kam. Po vsej verjetnosti v Kočevje. Svojci niso nikoli izvedeli, sami so bežali v Argentino. Nikomur ni storil nič žalega, je ponavljala mama, ko sva se veliko let pozneje sprehajali po tamkajšnjih gozdovih in ji je bilo težko zaradi spominov. Stric, mamin brat, ki je bil sicer zaveden komunist in se je boril v ruskih enotah ter zadnje s partizani osvobodil Beograd, je ob misli na bratranca vedno obmolnil. To je bila napaka ... ena izmed napak, je vedno govoril. Njega bi ne smeli ubiti, je ponavljal. Čutila sem,

kako mu je težko. Jaz sem bila takrat za vse premajhna. Bog ve, koliko je tistih, ki bi jih ne smeli ubiti. Če je sploh človeku dano, dovoljeno, da sočloveka ubije. Vojna naj bi bila opravičilo. Nasilje. Maščevanje. Kot otrok vsega tega nisem razumela. Vojna mi je bila skoraj lepa.

Mama mi o grozotah ni pripovedovala. Samo o trobojnicah, ki so plapolale v Trstu, ko so ga partizani osvobodili, o fantih, ki so jo vabili na tovrnjake, kjer so igrala harmonike. O svobodi, ki so si jo vsi želeli. In o veselju vseh tistih, ki so verjeli v narodnoosvobodilni boj in ga podpirali. Mama je bila in je vse življenja ostala zvesta vrednotam

NOB-ja. Samo včasih se je spomnila bratranca z veverico in se spraševala, kje je sredi Kočevskih gozdov njegov grob. Zdaj vem, da morda sameva ravno tam pod Macesnovo gorico. Tam s tisočimi drugimi. Morda se po smrečju nad breznom brezskrbno podi veverica. Enaka tisti, s katero je tako rad taval po gozdovih, po smrečju, ki mu je, šele dvajsetletnemu, postalo grob. Mama je imela drugače veliko spominov na vojno, najlepše pa na osvoboditev. O vojni mi ni pripovedovala z grenkobo. Bili so predvsem spomini mladega dekleta, ki je živela sama z mamo, oče ji je umrl v zgodnji mladosti, brat pa je bil pogrešan nekje v Rusiji. Nihče ni vedel, da s sovjetskimi enotami prodira proti Beogradu. Sodelovala je s partizani, tako da je prenašala pošto. Nemci z obema ženskama niso bili nikoli grobi, čeprav so nekaj sumili. Včasih so mamo spraševali, ali se ima lepo z mladimi partizani. Ni je bilo strah in spominjala se je predvsem mladih fantov različnih narodnosti, med njimi so bili tudi Poljaki, ki so se znašli v nemški vojski proti svoji volji. In so pripovedovali o domačih kmetijah, o načrtih, o sanjah za tisti daljni čas, ko bo nastopil mir. Pravzaprav je bila njena pripoved edina, ki mi je tudi nemške vojake naslikala kot ljudi, kot fante pravzaprav, ki so sanjali in ljubili, tako kot sem v

tistih najstniških letih sanjala in ljubila jaz. O osvoboditvi mi je pripovedovala z velikim zanosom. Oči so se ji lesketale v solzah in sreči. Govorila je o vozovih, harmonikah, trobojnicah, o rdečih zvezdah in titovkah, o mladini, ki se je veselila. Morda zmage, zagotovo pa svobode in življenja. Brat, ki ga še vedno ni bilo domov, in bratranec, ki so ga odpeljali nekam v neznan, nista mogla zagreniti veselja, ki je prekipelo celo iz pripovedi. Predstavljala sem si, da je bila tiste dni sončna pomlad, da sta nebo in narava prekipela zaradi barv in lepote. Ne vem, ali je tistega majskega dne res sijalo sonce, a svobode si nikakor nisem mogla zamisliti pod dežnikom. Za brezna, "fojbe" pri Bazovici, sem izvedela kot najstnica, ko sem se po bazoviški okolici začela potepati sama. S starši tja nisimo nikoli zahajali. Nedoručeni občutek, da je tam nekaj grdega, da je bolje ne hoditi tja, je nekako lebdel med nami. Kot otroka so me najraje vozili na gmajno k Bidovcu in Marušiču. Tam sem letala za metulji in nabirala cvetje. Ko sem nekega jesenskega dne sama pripešala k bazoviškemu breznu, mi je bilo tesno in tuje. Tuje, ker mi o tem niso govorili, ker so mi povedali le, da se tam zbira fašisti. Mamo sem večkrat vprašala, kaj se je tam pravzaprav dogajalo. "Noter so jih vrgli", mi je vsakič zamrmrala in šepetala pogovor k drugim, svetlejšim spominom. Ni me gledala v oči, ko je rekla tisto besedo, tisti "noter", nikoli. Vprašanje "koga" je nemo, brez odgovora lebdelo v zraku.

/se nadaljuje
Suzi Pertot

Okrogli obletnici dveh naših društev

50 let namiznega tenisa pri Krasu, knjiga ob 40-letnici Mladine

Tokrat o okroglih obletnicah dveh izmed naših vodilnih športnih društev. V petek, 29. novembra, bodo v Zgoniku slovesno proslavili 50-letnico dejavnosti namiznoteniškega odseka Športnega krožka Kras. Dogodek bo v domu našega ping ponga, torej v kulturno-športnem središču v Zgoniku, kjer bo ob 18.00 odprtje

Najlepše strani je nedvomno napisala Sonja Milič, ki je še danes duša društvenega delovanja in je bila svojčas tudi državna prvakinja in reprezentantka. Ženska članska vrsta je prišla tudi vse do finala za naslov državnega prvaka v ekipnem tekmovanju, več desetletij pa je med stalnimi udeleženci A1 in (še danes) A2 lige. V

Evans, že tri desetletja pa prirejajo tudi ugledni predsezonski Pokal Kras. Danes, ob 50. rojstnem dnevu, sekcija težko nagovarja mlada dekleta k treniranju, zato pa raste moški sektor s številnimi zagnanimi dečki. V nedeljo, 24. novembra, so v Ljudskem domu v Križu predstavili publikacijo ob 40-letnici Športnega društva Mladina, kluba, ki se prvenstveno ukvarja s smučanjem in rokanjem, svoj čas pa je gojil tudi balet in namizni tenis. Knjigo ob jubileju, ki so ga sicer obhajali pred tremi leti, je napisal v italijanščini novinar Riccardo Tosques, izšla pa je seveda dvojezično s prevodi. Avtor je zbral pričevanja ljudi, tvorcev štiridesetletne zgodbe kriškega kluba, in zajetno fotografsko gradivo. Našteti so vsi najvidnejši uspehi, s svetovno prvakinja v rokanju Matejo Bogatec na čelu, v ospredju pa so zlasti drobne vsakdanje zgodbe, ki pravzaprav dajejo dušo knjižnemu trudu z naslovom »Zgodbe in pripovedi 40-letne športne in društvene dejavnosti v Križu. HC

Predstavitve publikacije ob 40-letnici Športnega društva Mladina

zgodovinske fotografske razstave. Uro kasneje bo slavnostni trenutek, ob posegih bodo društveni člani in člani tudi stopili za zeleno mizo za prikaz namiznega tenisa. Svojo navzočnost je napovedal sam predsednik vsedravnega zveze Fitet Renato Di Napoli. Zgodovina namiznega tenisa pri Krasu je resnično bogata.

Zgoniku se je zvrstilo nič koliko izjemnih igralcev, Kitajk (Wang Xuelan, Yuan Yuan) in pa iz vzhodne Evrope. Prava institucija je ŠK Kras tako v italijanskem merilu, kjer je vseskozi uveljavljala doma vzgojene igralke (še danes aktivna dinastija Milič s Katjo, Martino in Vanjo), pa tudi na mednarodni ravni. Tekmovale so v pokalu Nancy

Abonmajška sezona SSG v Gorici Viharno plimovanje potlačenih čustev

Tudi letos je vodstvo Slovenskega stalnega gledališča Trst ostalo zvesto obljubi, da bodo eno izmed domačih produkcij premierno obzarile odrske luči v Gorici, in tako podkrepilo deželno razsežnost našega gledališča. V ponedeljek, 11. novembra 2019, je na velikem odru Kulturnega centra Lojze Bratuž uradno premiero doživela predstava *Na valovih*, ki je izšla izpod peresa Saše Pavček, dramatičarke, sicer tudi izredne igralka - kar nekajkrat nas je s svojimi enkratnimi interpretacijami prevzela tudi kot gostja v SSG -, pa tudi pronicljive pesnice in docentke za dramsko igro in umetniško besedo na ljubljanski AGRFT. Predstavo, ki je nastala kot koprodukcija SSG Trst in Škuc gledališča Ljubljana v sodelovanju s Cankarjevim domom, so si gledalci lahko že ogledali na dveh juljskih predpremierah, na gradu sv. Justa v sklopu prireditve Trieste Estate in v Galeriji Škuc v Ljubljani. Do konca novembra pa si sledijo ponovitve v mali dvorani tržaškega Kulturnega doma. Predstava je namreč zamisljena za mali oder, ker razkriva intimna čustvena valovanja dveh duš, ki sta potlačili doživete travme na dno duše, pa tudi ker omejen prostor še bolj učinkovito opredeljuje prizorišče dogajanja, tesne kletne prostore studia slovenskega radia. Saša Pavček je najprej napisala besedilo za radijsko igro z naslovom *Arija*, ki je l. 2007 prejela nagrado Mir in priateljstvo med narodi pod pokro-

viteljstvom Unesca na 9. mednarodnem radijskem festivalu v iranskem mestu Esfahanu. Nato

so tekst uprizorili še v Hercegovskem gledališču l. 2008, v Tristan Bathes Theatre v Londonu l. 2009 v režiji Sladjane Vujovič in na Mladinskem odru Kranj l. 2015. Ker so se razmere v družbi od nastanka teksta kar precej spremenile, mu je Saša Pavček dala nekaj novega priliva, da aktualna tematika še bolj prevzame gledalca in ga odnese s seboj v vihravo valovanje čustev. Pomenljivo besedilo Saše Pavček je že v radijski inačici režiral Alen Jelen, ki je režijsko paličico obdržal tudi pri zelo učinkoviti gledališki postavitvi. Zdi se, da ima Jelen, ki je imel ob sebi dva dramaturga, Barbaro Zemljič in Sandija Jesenika, še posebno tan-

kočuten interpretativen pristop k takim komornim predstavam, ki jim zna uliti tudi posebno poetično moč. Eden izmed protagonistov drame oz. "tragikomedije", kot jo označuje sama avtorica, je mlad novinar, ki si kot začasen uslužbenec radia s težavo utira pot v poklicu in kjer naj bi imel kakšno upanje se pribiti do stalnega mesta le, če njegova od-

daja, ki je prisotna tudi na spletu, doseže "100 % porast poslušalcev in gledalcev na spletu, 100 % več lajkov, sledilcev in oboževalcev. Njegova sogovornica je mednarodno uveljavljena diva, operna pevka MM Magdalena Merkus (s je priimku dodala, da zveni bolj eksotično in seveda zato bolj zanimivo!), ki se po dolgih letih pripravila na koncert v domovini Sloveniji, ki je premajhna, da bi bila pomembna za njen vzpon do slave. Ni ji prav dosti mar za svoje slovenske korenine, identiteto, narodnost. Pravi, da v svetu promovira le sebe in ne svoje domovine.

/str. 20
Iva Koršič

